UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Primvm Codicis Praelectiones / Annotarunt, Alexander Imol. Celsus, Barbatias, Philippus Decius. Matthævs Antonianvs Recensvi

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Familie eruciscunde.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96035

Visual Library

¶ Lex ſexta.

Dehis. Faciēs depaſci pratū meū, tenet mihi actione legis aquilie. h. d. No. ꝙ probato damno, ſatis eſt probata culpa. ar. in. l. j. ĵ. de ſicarijs. ſm Marti. filli. ⁊. ĵ. de iniur. l. ſi non conuictꝰ. ſm Marti.

¶ Familie erciſcunde. Rubrica.

1 ☞ Diuiſio hereditatis ſi ſemel facta eſt, an poſſit vlterius fieri. nu. 2.
3 Petitio hereditatis, quare poteſt ſepius intentari, ⁊ non iudicium familie erciſcunde. nu. 4.

¶ Lex prima.

Si **nō omnē.** ¶ Si quid hereditatis nō eſt diuiſum, agit iudicio fami. erciſcun. vt diuidat. h. d. Bar. Vel ſic. Diuiſio particularis non impedit agi iudicio fami. erc. pro vniuerſali diuiſione. h. d. Bart. ¶ In tex. nec ſuper eadē re. i. actione que mouetur inter coheredes. ¶ † Opp. q: ſi ſemel eſt facta diuiſio, nō pōt vlterius agi iudicio fami. erciſ. vt. ff. eo. l. ſi filia. §. familie. Sol. dicit glo. eodē iudicio nō poteſt bis agi, ſ; ſi eſt actū ſemel vno iudicio, puta cōi diuidundo, pōt poſtea agi alio iudicio, ſc; fami. erc. ⁊ econtra. vel dic ſecundo, qꝺ eodē iudicio pōt iterato agi ex cā puta pro rebus que prius fuerāt occultate: vt. ĵ. e. l. aduerſus. ⁊. ff. de pac. l. tres fratres. vel dic tertio, qꝺ predicta habent locū in diuiſione iudiciali: ſed hec prima diuiſio fuit facta extra iudiciū. ⁊ ſi nō obſtat. Sl. h; bonū intellectum, ſ; tu dic clarius, qꝺ ſi iudiciū fami. erciſ. eſt prius intētatum ꝑ vniuerſali diuiſione, ꝙ pro certis rebus omiſſis diuidi nō pōt. ⁊ denuo intētari: q: hoc diuiſoriū vniuerſale nō proponitur ꝑ certa re, ſ; habet locum cōi diuidundo, qꝺ eſt iudiciū ſingulare. ſi aūt prima diuiſio non fuit vni-
2 uerſalis: tūc pōt poſtea vniuerſaliter agi, vt hic. ¶ † Sed hic quero. egi iudicio fami. erc. ⁊ obtinui, que eſt rō, quare omiſſa hac ſententia, nō poſſum denuo agere actione prima: vt. ff. de excep. rei iudica. l. duobus. Reſpō. qꝺ materia iſtius iudicij cōſiſtit in diuiſione. vnde facta diuiſiōe corporū nulla eſt ibi cōmunio: ⁊ ideo nō eſt quid diuidatur, ſed in. l. duobus prima cauſa ⁊ prima materia durabat in ſuo eſſe, ⁊ nō erat amota per ſen
3 tentiam. ¶ † Scdō quero, quare petitio hereditatis pōt ſepius intentari, ⁊ nō iudiciū familie erciſcūde: cū vtrūq; iudicium ſit vniuerſale: Reſpondet gl. qꝺ actio fami. erc. eſt vniuerſalis aptitudine ⁊ actu. ſed petitio hereditatis nō ſemper vniuerſalis eſt actu: q: nō proſequitur niſi rem poſſeſſam a reo. in diuiſorio aūt veniūt poſſeſſa, ⁊ non poſſeſſa: vt. l. j. ⁊. l. plane. ff. eo. dicit Pet. qꝺ nō intellexit hanc rōnē: q: gl. reddit rationem ignoti per ignotius. vnde dicit ipſe ꝙ rō eſt: q: petitio hereditatis nō cōpetit ꝑ omnibus rebus hereditarijs: vt. ff. de pe. her. l. regulariter. ⁊. l. ꝑ herede. ⁊ ideo non eſt incōueniens ſi poſſunt plures proponi. ſed actio fami. erc. pro omnibus cōpetit: ⁊ ideo ſibi imputet quare oēs res nō diuidebat: vt. ff. e. l. ꝑpter. ſm Pe. ⁊ Cy. Ad iſtā rōnē facit. ff. de arbi. l. de rebus. in ſi. ſ; iſta rō nulla eſt: q: poſſibile eſt qꝺ diuiſio quarūdam imparticularium rerum eſt omiſſa per errorē facti: tū non ideo pōt dictari iudi-
a cium vniuerſale pro re particulari[a] facit in rōne ſui. ff. de rei ven. l. pōpo. ⁊ ideo dic ꝙ gl. dicit verū: q: iudicium fami. erc. eſt vniuerſale intētiōe ⁊
4 executione. ¶ † Itē eſt vniuerſele ex parte actoris ⁊ rei: q: eſt iudicium duplex. ſed petitio hereditatis non eſt iudiciū vniuerſale niſi ex ꝑte agentis, ſ; ex ꝑte ꝯuētire ſtringitur ad ſpeciē poſſeſſam: vt. ff. de peti. here. l. ſ; minimā. ⁊ ideo pōt ſepius intētari ꝯtra eūdē pro noua poſſeſſiōe. fatuus tū eſt victor agēdo de nouo: q: cū declaratus ſit heres per ſententiam in quibuſcūq; rebus poſtea poſſeſſis, pōt petere ſniam exequi: vt. l. defenſionis. de iure fiſci. lib. x. ⁊ ar. ff. de arbi. l. inter ſtatilienū. de iureiuran. l. ſ; ⁊ ſi poſſeſſori. in prin. ⁊ qꝺ no. in. l. ſi a te. §. j. ff. de exce. rei iud. cōtra diuerſas autem perſonas non eſt dubium quod poteſt agi diuerſis iudicijs. Bal.

1 ☞ Maritus percipit dotem vxoris mortuo patre.
2 Emancipatio. ⁊ exheredatio equiparantur.
3 Maritus quando debet luctum dotis conferre cum fratribus. nu. 4.
5 Quid ſi vxor nō morit, ſ; diuertit a marito, an maritus percipiet dotem

¶ Lex ſecunda.

Vxorua. ¶ Filius poſt mortē patris dotem vxoris viuētis, vel defuncte. ꝑcipit iudicio famil.
1 erc. h. d. cōcor. ff. eo. l. ſi maritus. ¶ † Not. maritū dotē vxoris mortuo patre percipere. Sed quid ſi pater non eſt mortuus. ſed emancipauit filiū, nūquid tenet filio ꝯſignare dotē vxoris. Ponamꝰ enī qꝺ in dotē eſt vnū magnū caſtrū, dicit pater ego nolo portare realia onera matrimonij, ⁊ tibi filio meo nolo caſtrū conſignare: ſed filius dixit, vxor mea me ſequit: ergo ⁊ dos ſunt enī quaſi iſta inſeparabilia: vt. d. l. ſi maritꝰ. Sup hac. q. ꝯſuluit Cy. in hac ciuitate, ⁊ dixit qꝺ ſicut filiꝰ poſt mortē patris pōt petere dotē precipuam: ita per emācipationem factam a patre, cū emancipatio in hoc caſu equiparet morti: vt. ff. de iure dot. l. ſi pater filie nomine. in prin. ⁊ ſolt. ma. l. ſi ſocer. in prin. ⁊. l. j. §. videamus. ĵ.
2 de rei vxo. ac. ¶ Itē ſimile eſt eſſe emācipatū, ⁊ exheredatū: vt. ff. qꝺ cū eo. l. ij. ſ; exheredatus d; habere dotē, ⁊ petere eā pōt: vt. ff. de do. preleg. l. ij. §. per ꝯtrariū. ergo ⁊ emancipatus. Idē tenet Ja. de are. in. l. ſi cōſtāte in prin. ff. ſol. mat. d; tū cauere pater ꝙ ꝯſeruabit eū indemnem a muliere. ar. ff. de dote prelega. l. pater. in prin. ⁊. ff. de leg.
3 iij. l. fideicōmiſſa. §. interdum. ¶ † Secūdo quero. filius tuus accepit vxorem, a qua tu recepiſti pro ea amplā dotē, iſta mulier decedit in matrimonio iſte filius ex forma ſtatuti, vel ex pacto lucratur iſtam dotē, vel certā eius partē, nō querit vtrum te mortuo filius tuus d; habere lucrū precipuū, an vero debeat ſuis fratribus ꝯferre: Dyn. in. l. ſi cū dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſol. ma. dicit ꝙ lucrū eſt profectitium: q: prouenit ex re pr̄is. i. ex oneribus mr̄imonij que ſubit pr̄: q: ipſe alimētat nurū. ⁊ ad onera matrimonij tenetur: ergo ipſe lucrat. Itē l; verba ſtatuti loquant in marito: tū effectus lucri porrigit ad ſocerū: q: ex re ius prouenit. Thom. de forli. dicit ꝙ hoc erat verum de iure veteri: q: hoc lucrū acquirebatur patri pleno iure. ſecus de iure nouo. ⁊ negat hoc eſſe profectitium. imo dicit ꝙ eſt aduentitium, ⁊ nō imputaretur in legitima ipſi lucrāti, ſed ſequeret eū, l; eſſet exheredatus. ĵ. de bonis mater. l. j. ⁊. ĵ. de col. l. ſi f; Thom. de forli. hic in addi. ſuis. de hoc vſ gl. or. quā allegat Bar. in. l. dotē. ff. de caſtren. pecu. Et ſi tu dicis: iſtud venit ex re patris: q: ſocer alimētat nurū, ⁊ ſubit onera mr̄imonij filij ſui. Rn̄. nō ideo eſt ex re pr̄is: q: iſtud non eſt lucrū proportionatū oneribus mr̄imonij, ſicut eſſet proportionata res empta ex pretio patris: vt. ĵ. de pigno. l. fin.
4 ¶ † Preterea filiꝰ eius eſt cā immediata. pr̄ eius eſt cā remota: ideo cām immediatā magis ꝯſiderat: vt no. in. l. ſi cū mulier. in prin. rerū amo. ff. ſolu. mat. l. ſi mulier. ⁊. l. ſociū. q in eo. in ſi. ff. ꝑ ſoc. ſ; po
b ſtea Bar.[b] in quodā ſuo trac. dixit idē qꝺ Dyn. ſi ſocer. ſubit onera matrimonij: q: licet acquiratur filio ex forma ſtatuti, nō durat penes eū niſi quodā momēto, tanq̄ ꝓfectitium. Si vero filiꝰ ſubit onera, puta ex lucris ſuis alit vxorē: tunc ipſe filiꝰ lucrat dotem cū effectu: q: eſt aduētitium lucrū. Et ſi tu dicis, in iſto lucro pater habebit vſumfructum. Rn̄. qꝺ pater diſſimulando vſ remittere: vt l. cū op;. §. ſin autē res. ĵ. de bo. que liber. Et iō iſta onera ſunt preciſe ex re filij, ſi aūt pr̄, ⁊ filius participauerint in oneribus matrimonij, iuxta onera que quiſq; ſupportauit, lucrum dotis acquirit. ſm Bart. ⁊ iſta opinio pōt ſatis defendi. Si autē patre mortuo filius lucraretur, nullum eſſet dubium ꝙ haberet dotē precipuā: ⁊ nihil conferret. caſus.
5 eſt hic no. ¶ † Vltimo quero. pone ꝙ vxor filij tui non moritur, ſed diuertit te mortuo, an maritꝰ percipiet dotē: dicit glo. qꝺ non, ſed ipſa mulier. certe eadē rōne deberemus dicere qꝺ ipſa mortua heredes mulieris agerent, non aūt vir: ⁊ ideo veritas eſt, qꝺ etiam tunc vir poteſt percipere, ſ; debet coheredes indemnes ſeruare: vt no. in. l. pater. de dote preleg. ſm Jac. de are. ⁊ Cyn. Bal.

a ¶ Pro qua tū pōt cōpetere h̄r̄dit. petit. vt per Spe. tit. de tuto. verſi. qd ſi quaſi. Itē ⁊ in vna re inſtituto, vt ſentire videtur Bart. in. l. edicta. colū. ij. ver. ꝯ hoc op. ꝯ. de edendo. Ceterū an hereditatis petitio recipiat inter iudicia gn̄alia ⁊ vniuerſalia, vide per Spec. tit. de acto. §. ij. ver. ſ; ⁊ ſi cum ſeq. Aduerte tū qꝺ hereditatis petitio iudicium fami. erciſ. d; precedere. vt per eundē Spe. d. tit. ver. itē qui ſe dicit. cū verſ. ſ; pone quid. Phi. D.

b ¶ Bart. Cōtrariū ſ; Pau. de caſt. in §. tranſgrediamur hic allegato.

1 ☞ Poſt aditam hereditatem, rebus expilatis a coherede, debet agi familie erciſcunde, non crimine expilate hereditatis.
2 Actio criminalis non tollitur per ciuilem, que eſt de re familiari.
3 Crimē expilate hereditatis facit ceſſare iuris preſumptionem ante aditam hereditatem.

¶ Lex tertia.

1 **A**duerſus. ¶ † Poſt aditā hereditatem rebus expilatis a coherede, debet agi fami. erciſcun. non crimine expilate hereditatis. h. d. ¶ Quero ꝑpter qd ceſſat hic crimē expilate hereditatis: dixerunt antiqui rōne ceſſantis doli: q: preſumitur dolus ceſſare in coherede: vt. ff. pro ſocio. l. merito. ſ; in crimine expilate hereditatis requiritur dolus. Alij dixerunt ꝙ hic ceſſat crimen expilate hereditatis: q: res fuerunt expilate poſt aditam hereditatem: ⁊ ſic habet locum iudicium fami. erciſc. ⁊ non crimen expilate hereditatis: quia ille titulus criminis eſt extraordinarius. ⁊ iudicium eius eſt ſubſidiarium, vbi ex eodem facto non cōpetit aliud remedium: vt. ĵ. de cri. expil. here. l. fin. iſta ratio non videtur vera: quia iudicium expilate hereditatis cōcurrit cum

reali iudicio, ꝛ cum quolibet ciuili iudicio qđ nō orit̃ ex crimine: vt. ff. de crimine expi. here. l. diu. niſi dicas ꝙ illa loquit̃ qñ ageb̃tur cōtra doloſos ſm vnam ſol. glo. que ſol. mala eſt: qꝛ eſt diuinatio, ꝛ qꝛ contra eundē. ciuilis (que non oritur ex eodem facto) cōcurrit cū criminali, ꝙꝙ fit ſubſidiaria. ¶ Et adde qđ nō. in. l. j. ꝟ. dixerit aliquis ff. de publicanis per Dy. prima ergo ratio videtur verior, ꝙ non: iō ceſſat vnū, ſcꝫ crimen expilate, qꝛ ciuiliter fami. erc. agitur, vel econtra: ſed iō qꝛ hic preſumebat̃ dolus abeſſe, vel dic ꝙ eſt ſpeciale in actione deſcendēte ex hoc crimine, ꝙ non ꝯcurrat cum alijs actionibus. ꝛ ita intelligat̃ hic de actiōe in factum ciuili: que ex hoc delicto oriri ꝯſueuit: vt non cōcurrat ſimul. cū alia actione.

2 ¶ † Criminalis vero non tollitur per ciuilē, que eſt d̄ re familiari: vt. j. qñ ciuilis actio. l. j. ꝛ in hoc videtur reſidere illa gl. ¶ Sꝫ adhuc querit̃: quare exemplificamus hāc. l. poſt aditā hereditatem rebus expilatis. Rñ. qꝛ ſi ante, haberet locū expilate hereditatis iudiciū ciuiliter ꝛ criminaliter qꝛ tūc ceſſaret in ipſa origine criminis alia actio. ¶ Sed quare nō habet locū poſt aditā hereditatem, ꝛ poſt apprehenſam poſſeſſionem ab agēte? Rñ. qꝛ tunc contrahit̃ crimē ordinariū furti ſi fit cū dolo. Et ideo ceſſat crimē extraordinariū: vt. l. ij. ff. de cri. expi. her.

3 ¶ † Cōclude aūt qđ aū aditā hereditatē crimē expilate hereditatis ceſſare facit iuris preſumptio: qꝛ preſumitur qđ facit hoc pro iure ſuo: ſed vbi iſta preſumptio nō eſt ibi crimen expilate ꝯtrahitur: certe hoc nō videtur bene dictū, qꝛ ante aditam hereditatē nullū habet ius, ergo non ceſſat preſumptio doli: vt. l. ſi quis ſeruū. ꝟ. ait pretor. ff. de acqui. here. Poſt aditam vero hereditatem ante apprehēſam poſſeſſionē ceſſat crimen expilate hereditatis ex benigna preſumptione: vt. l. merito. qꝛ lꝫ ſuccedenti directo apprehendere poſſeſſionem vacantē, nec contrahitur crimē: vt no. Inno. extra de proba. c. cum in preſentia. Item ceſſat, qꝛ alia actio facit iſtud crimen neceſſe ſecundū quoſdā, qđ non placet quo ad criminalem executionem: ſed quod ad ciuilem hoc placet gloſſatori. ¶ Et adde quod no. in. l. ſi. ff. de priua. delictis. ꝛ. ff. pro ſocio. l. nec pretermittendū. ꝛ. l. nec ꝯquā. qꝛ ergo iſta iudicia. ſ. ciuile ꝛ crīale. nō ꝯtrariant̃ in cauſis: itē nec veniunt ex eadē cā: merito iudiciū fami. erc. concurrit cū criminali iudicio expila. here. ſi conſtat de dolo. ꝛ in hoc reſidet Ja. bu. Poſt aditam vero hereditatē ꝛ apprehenſam poſſeſſionem, contrahitur crimē ordinariū. ꝛ iō ceſſat extraordinarium. ꝛ vide hic qđ not. ff. de vſucapio. l. ſi homo. ꝛ in. l. j. ſceuola. ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſ. fue. ꝛ iſta lex habet de amaritudine ꝛc. Bal.

1 ☞ Pater ſi emit libros, ꝛ tradidit filio, an diſtinguatur ex qualitate perſone.

¶ Lex quarta.

SI filiusfami. ¶ Caſtrenſis non veniunt in diuiſione cū fratribus, ſed donata in peculiū veniunt in diuiſiōe. h. d. iſta. l. dicit vnū valde ſingulare. Vel ſic. ex qualitate rei ꝛ perſone preſumitur aliquid eſſe donatū in caſtrēſi vel in ſimplici peculio. h. d.

1 ¶ † Facit ad. q. de libris emptis a patre ꝛ traditis filio vt diſtinguat̃ ex qualitate perſone, nā ſi filius eſt aduocatus, preſumatur datum in quaſi caſtrenſi peculio. Itē ſi poſt ꝯreſſionem paternam eadem voluntate durāte, filius ſit doctoratus, vel togatus: ſi aūt iſte filius nō ſtudet[a]: vnde libri nō ſunt eius arma, vt ſic loquar, tūc iſtud eſt ſimplex peculiū. ꝛ facit. l. vlt. ff. d̄ pecu. leg. ꝛ eſt ar. qđ ſi teſtator legat aliquid, dicendo qđ legat ad perpetuū cultum diuinum, ꝛ eſt tale quid qđ nō eſt aptum ad hoc, vt quoddam fortilicium, qđ non obſtantibus verbis teſtatoris epiſcopus debet habere quartam. Item diſtinguitur ex qualitate perſone. nam qđ donat pater, ꝛ qđ donant conſanguinei: videtur donatū obtētu naturali. ſed quod donat commilito, videtur donatum ratione militie.

a ¶ Nō ſtudet. Adde Rayn. i. l. ſi donatione. j. d̄ colla. ꝛ Ang. in. l. filie licet. eo. titu. ☞ Vide qđ notaui in apoſt. ad gui. de cug. in. l. cū lege. iſi. tit. ver. vtrū liberi reputētur in quaſi caſtrenſi. ſ. d̄ epiſ. ꝛ cle. ꝛ in. l. ſi. lle. nu. ꝟ. in ver. libros pcipuos. j. e. Dy. in. l. ſi quis filium. ꝛ ibi poſui in apoſt. in ver. dꝫ habere de cōi. ꝛ in. l. cum emācipati. in ver. aduentitia. ff. de colla. bo. ꝛ notaui etiam in apo. ad Panor. i. c. ſi. i ſi. in ver. in legitima extra d̄ do. inter virum ꝛ vxorū. Papi. i. l. filie lꝫ col. d̄. j. d̄ collatio Girar. de pe. ſancta i ſuo ſingu. ꝟ. icip. tenementi Celſus.

b ¶ Inimicitia. Adde Bald. in. l. ex perſona. in ver. ſequitur de predicamento pati. j. de proba.

c ¶ Inimici. Vide Bald. in. l. filio. ff. de liber. ꝛ poſthu.

facit qđ not. ſ. de ſac. ſanc. eccle. l. illud. ꝛ extra de teſta. c. requiſiti. ꝛ. j. de colla. l. ſi donatione. Tenementi hanc. l. quia not. eſt ad multa. ꝛ antiqui hic ponunt illam. q. de libris. ſed gl. ponit in. l. filie cuius. j. eo. facit qđ q locat feneratori, videtur locare ad fenerādum, in ſpecta qualitate pſone.

1 ☞ Teſtatoris perceptum valet licet perceperit iratus.

2 Concordia preſumitur facta, ſi inimici adinuicem conuerſantur familiariter, vel ſibi preſtant obſequia.

3 Iudices eccleſiaſtici, lꝫ non poſſint condemnare ad mortē: poſſunt tamē ponere in vinculis cum pane merotis, ꝛ aqua anguſtie

¶ Lex quinta.

INipſius. ¶ Vltima voluntas poteſt mutari tacite ꝛ expreſſe. h. d. Bart. vel ſic. Mutatio vltime voluntatis etiā poteſt probari per iudicia. h. d. vel ſic. Preſumitur ceſſare inimicitia, vbi poſteriora merita comprobantur. h. d. Vel ſic. a diſpoſitione odioſa facile receditur per diſpoſitionem fauorabilem.

1 ¶ † In tex. iratus. No. ꝙ valet preceptum teſtatoris ꝙquam iratus preceperit. ¶ In tex. vinculus. No. hic ꝙ ex pena preſumitur offenſa, ꝛ demeritū preceſſiſſe: vt. ff. de manu. teſt. l. teſto centurio. ꝛ ille qui aliquē detinet in vinculis, preſumitur inimicus, ꝛ odioſus. ¶ In tex. ibi, flexit. No. tex. quē allegabit in foro offenſam iſtam clementia flexit. ¶ In tex. rationibus. No. reconciliationem probari etiam per indicia.

b ¶ In tex. doceri. No. ꝙ preſumitur inimicitia[b] durare, niſi cōtra probetur. ¶ In tex. poſteriora. No. ꝙ rebellibus qui poſtea ad ſummā obedientiam deueniunt, ira domini debet mitigari. ¶ In text. ſequetur, ergo a contrario ſenſu ſi non probaretur volūtas mutata tacite, vel expreſſe: debere ſeruari voluntas teſtatoris: vt. ff. eo. l. his conſequenter. ꝟ. idē

2 ſm gl. ꝛ Odof. ¶ † Et eſt hec lex ar. ꝙ ſi inimici[c] poſtea ſibi faciūt grata

c ſeruitia, vel vt amici inuicem conuerſantur: preſumitur inter eos facta concordia: quia offenſa non ſolum remittitur per ſcripturam, ſed etiam per alia iudicia: vt hic, ꝛ inſtit. de iniurijs. ꝟ. ſi. ꝛ illam gl. alleg. hic Guil.

3 ¶ † Item facit hec. l. pro iudicibus eccleſiaſticis. qui nō poſſunt aliquē ad mortem condemnare: tamen faciunt eum poni in vinculis cum pane meroris, ꝛ aqua anguſtie ſuſtentando. Item nec dominus poteſt ſeruum occidere: ꝛ tamē poteſt in perpetuis vinculis eum iudicare. Ad qđ de his qui ſunt ſui vel alie. iuris. l. ij. de emenda. ſeruo. l. j. ꝛ. j. qui ad liber.

4 perue. non poſſunt. l. ij. ſm Guil. ¶ † Querit hic Guil. nūquid verba generalia ſufficiant ad preſumendam remiſſionem iniuriarum. verbi gratia. dicit teſtator cuilibet ſeruo meo lego decem. vtrum per hoc videatur offendentibus iniuriam remiſiſſe? dicit ipſe ꝙ non: qꝛ verba generalia reſtringuntur: vt odioſa non computentur: vt. ff. de leg. ij. l. lucius. ꝟ. lucius damam. ꝛ ibi per Jac. de are. qđ verum credo: niſi omnes offenderint: qꝛ tunc neceſſario refert̃ ad offendētes, vt diſpoſitio aliquid operetur. ar. ff. de fundo inſtructo. l. fundꝰ q locatus. ꝛ facit. ff. de adimen. lega. l. iij. in ſi.

¶ Lex ſexta.

EA que. ¶ Qđ eſt ipſo iure diuiſum per legem, non poteſt miniſterio iudicis diuidi. h. d. Opp. ꝛ videtur qđ etiam nomina diuidantur per adiudicationem, ꝛ quandam nominum permutationem: vt. ff. e. l. plane. ꝛ. ff. de leg. ij. l. cum pater. ꝟ. hereditatem. Sol. nomina veniunt iudicio diuiſorio non principaliter, ſed incidenter: qꝛ ratione corporū ꝑ quibus poteſt agi vniuerſali diuiſorio iudicio, habet̃ rō etiā nominū. ſꝫ per ſe ſolū ꝛ principaliter non poteſt peti diuiſio nominū: quia diuiſio legis eſt ita certa in ipſis,

1 ꝙ diuiſio iudicis nō poteſt facere certiorē diuiſionē. ¶ † Sed cōtra hoc opp. nam etiā ipſa hereditas diuiſa eſt per legē proportionalibus oneribus hereditarijs. ꝛ portio tua nō eſt mea, nec ecōtra: vt. l. j. ꝟ. pinde. ſi pars hereditatis petatur. de rei ven. l. pomponius. ꝛ eſt arg. de ſtipu. ſeruo. l. ſi cum duorum. ꝛ tamen petitur vt diuidatur. Sol. diuerſa eſt quo ad intellectum, ſed non quo ad ipſa corpora. Clarius dic. qđ eſt diuiſa ratiōe quote, ſed non rōne loci: vt. l. meuius. ꝟ. duobus. de lega. ij. In omnibus aūt debitorum non reperitur aliqua diuiſio poſſibilis ratione loci: qꝛ nomina debitorum non ſunt in loco, nec locum occupant: vt. l. caius. in prin. de le.

2 ij. l. ſi. j. de preſcrip. lon. temp. ¶ † Scđo poteſt opponi ad idē, qđ etiā nomina ꝑ ſe poſſint diuidi: vt. d. l. plane. So. ibi ꝓprie nō eſt diuiſio, niſi quo exercitium, ꝛ quo ad vtilē actionē, ſꝫ eſt quedā voluntaria partiū aſſignatio, q̄ bñ pōt fieri per ceſſionē interuenientē hincide. directa aūt actio ibi

3 nō recepit diuiſionē, niſi legalē. ꝛ ſic non obſtat. ¶ † Ex ꝓdictis cōclude qđ ꝑ legē diuidit̃ ius ꝛ exercitiū, ſꝫ ꝑ hoīm non pōt diuidi ius noīm quo ad directā actionē, ſed quo ad vtilē actionē ꝛ exercitium ſic. ꝛ ita teneas.

¶ Lex ſeptima.

SI qua fideicom. In iudicio familie ercīſc. veniūt prelegata. h. d. Et erat dubium qđ non venirent: quia pro parte percipiuntur titulo ſingulari: vt. l. miles. ꝟ. pro parte. de le. ij. ſm Gui. ¶ No. qđ iudex debet ſtudere vt ſeruetur voluntas teſtatoris.

¶ Lex octaua.

BOna. ¶ In vno libello poteſt agi fami. ercīſ. iudicio ꝓ pluribus hereditatibus diuidundis: puta ꝓ hereditate paterna, ꝛ materna. h. d.

1 ¶ † Not. ꝙ dixi in ſummario. qđ plures cāe q̄ ſunt eiuſdē gñis ꝛ forme pñt eodem libello cumulari. ꝛ occaſiōe vniꝰ pſone admittit̃ in eodē libello cumulatio

multarũ perſonarũ.ff.e.l.heredes.§.mater. Sic ergo triplex eſt cumula
tio.ſ.rerũ.i.hereditatũ,vt hic cumulatio mixta hereditatũ ꝛ perſonarũ,vt
ibi.ꝛ cumulatio actionũ.vt.l.edita.ſ.de edẽdo. Sed cumulatio tñ pſo
narũ nõ pcedit niſi in ꝯmuni vel cõnexa cã.ff.de appel. ſi qui ſeparatim.
2 ꝛ.l.j.ſi reus vel accuſator mor.fue. ¶ † Secũdo no.qđ quicquid in heredi
tate inuenit,inter heredes diuidit. Sed hoc fallit in reb' oĩno diuiſis a
lege vt.ſ.eod.l.ea q̃. Itẽ fallit in re indiuiſibili,vt in iure patronatus:vt
ff.eo.l.q̃dã mulier.ꝛ.ff.de iure patrona.l.carmelia pia. Item fallit in his
q̃ ſunt phibita poſſideri:vt mala medicamenta, ꝛ iniuſte acq̃ſita, ꝛ libri
improbate lectionis,ſm gl.:vt.ff.e.l.cetere.qđ gl.dicit de iniuſte q̃ſitis,
intellige vbi non eſt tranſlatum dñiũ,ſed ſi eſt tranſlatũ,vt in vſuris, pu
to qđ veniat diuidendũ.arg.ff.pro ſocio.l.quod autem.cum.l.ſeq. Bal.

1 ☞ Fructus conſumpti a bonefidei poſſeſſore, an debeant reſtitui.
numero.2.
3 Filius pro legitima,an habeat petitionem hereditatis.

¶ Lex nona.

Non eſt ambiguũ. ¶ Hec actio eſt bone
fidei,ꝛ in ea veniunt fru
ctus.h.d. Uel ſic.portio indiuiſa augetur fructibus ſicut au
1 getur hereditas.. ¶ † Opp.ꝛ videtur quod fructus conſum
pti a bonefidei poſſeſſore non veniunt reſtituendi:vt.ſ.de rei vendicat.l.
certum. Solu.ibi in ſingulari iudicio vbi poſſeſſor lucratur fructus con
ſumptos.ſecus autem eſt in vniuerſali iudicio:vt hic ſm gl.ꝛ Cy.qđ eſt
notandũ. Ratio eſt:q2 iudiciũ vniuerſale eſt bonefidei:ſingulare eſt ſtri
cti iuris. Itẽ in ſingulari nõ veniũt fruct' officio mercenario,quod de fa
cili tollitur,ſed veniunt in vniuerſali iure actionis, que eſt perpetua.
2 ¶ † Modo quero hic filius debet habere legitimã in bonis pr̃is, rõne
huius legitime petit diuiſionem rerum paternarum, quod poteſt, ſicut
heres poteſt petere diuiſionem rõne falcidie, vel trebellianice, nunquid
a ergo veniant fructus[a] conſumpti a bonefidei poſſeſſore,ꝛ ſi nos dicim'
quod iſte proponat iudicium fami.erciſc. veniũt per hanc legẽ: quia ve
niunt tanquam reditus,non tanquã fructus extantes.vt.j.eod.l.cohere
dibus. Si autem diceres quod eſſet iudiciũ ſingulare cõmuni diuidun
do:quia heres in legitima, non eſt heres in quota hereditatis,ſed in quo
ta bonorum:tunc ſecus videtur: quia fructus bona fide conſumpti non
veniunt in reſtitutione.vt.ff.e.l.fundus ꝛ.ff.finiũ regun.l.iiij.§.poſt litẽ.
3 ¶ † Ego dixi alibi quod filius pro legitima habet petionem[b] heredi
b tatis:quia in ea habet nomen heredis:ergo ꝛ habet iudicium fami. erc.
vt.l.ij.§.i.ff.eod.nam licet non ſit per omnia heres:eſt tamen heres ſecũ
dum quid.vt dixi.ſ.de inoffi.teſt.aut.nouiſſima.ꝛ in.l.omnimodo tan
gitur per Odoffre.id quod dixi de peti.hered.teneas mẽti;ad hoc facit:
c quia.l.ſcimus[c].de inoffic.teſta.ſ.dicit quod debet habere legitimam ꝛ
fructus legitime.expreſſus in authen.nouiſſima.ꝛ ibi no.eo.titu.ꝛ gloſ.
magna.in.l.in fideicõmiſſaria.in gl.ff.ad treb.ad idem.ff.de inoffi.teſta.
l.papinia.§.ſi conditioni.

1 ☞ Diuiſio hereditatis habetur loco inſtitutionis.
2 Teſtator aſſignando bona ſua pluribus, vel vni,an videatur facere te
ſtamentum,vel codicillos.ꝛ nu.3.
4 Precedentia,an ꝛ quando declarant ſequentia.
5 Teſtator legauit vxori ſue vſumfructum omnium bonorum ſi vero filius
decederet in pupillari etate,reliquit mihi quendam fundum.moritur fi
lius,quid iuris.nu.6.

¶ Lex decima.

Quoties. Teſtator poteſt inter ſuos heredes here
ditarias res diuidere, ſalua falcidia, et
clauſula generalis ſequens determinatur per ſpecialem clau
ſulam precedentẽ.h.d. Bart. Uel ſic. Licet prelegata veniant
aſſignãda precipua,aſſignant tñ ſaluo iure falcidie,ꝛ vbi pcedit ſpecies,
ꝛ ſequit' gen':declarat a ſpecie pcedẽti.h.d. Jac. Et hʒ duas partes. In
prima loquitur de effectu diuiſionis. In ſecunda loquitur de interpreta
tione verborũ,ſecunda ibi,nec mutat. ¶ In tex.diſcretione.i.diſtinctiõe
1 vel diſtributione. ¶ † Nota primo quod diuiſio ſucceſſionis habetur lo
d co[d] inſtitutionis,vt pʒ ex ver.ſucceſſionẽ.ꝛ diuiſio ſeu aſſignatio certa
rum rerum habet loco prelegati:ꝛ ideo ſubiacet falcidie,q̃ nõ detrahitur
de inſtitutiõe directa,ſed de alijs relictis. ¶ Scđo no.ꝙ dixi in ſumma
rio quod verba generalia indefinite plata recipiunt a verbis ſpãlib' in
2 tellectũ. ¶ † Quero an teſtator aſſignando bona ſua pluribus,vel vni,vi
deat facere teſtamentũ,vel codicillos.nã ſi videret teſtari,rumperet te
ſtamentũ agnatione poſthumi:codicilli autẽ ab inteſtõ non rumpunt na
tiuitate poſthumi,vt.l.pen.de iure codicil.gloſſ.rñdet quod aut teſtator
aſſignauit per verba vniuerſalia pro nomina quote partis hereditatis,
preſentib' tot teſtibus qui ſufficiãt in inſtitutiõe heredis:ꝛ tunc hʒ vim
e inſtitutionis:q2 nõ oĩs teſtator[e] ſcit dicere heredẽ inſtituo[f], ſed ſuffi
f cit qđ verba ipſius poſſint importare heredis inſtitutionem,qđ eſt no.di
gnum.aut ex defectu ſolẽnitatis,ſeu numeri teſtium teſtator non pote
rat diſponere per modum inſtitutionis: ꝛ tunc interpretamur ꝙ ſit per
3 modũ codicillorũ.ar.ff.ad treb.l.Sceuola. ¶ † Si vero teſtator nõ aſſi
gnat ſub noĩe quote,ſed ſub noĩe certe rei:nũꝙ ꝓ
verbũ aſſigno, vel diuido, vel adiudico, vel verbũ
aliud commune, interpretabit eſſe heredis inſti
tutio,ſed ſimplex relictum particulare. ꝛ erit co
dicillus ab inteſtato,ex quo nulla reperitur inſti
tutio heredis.ita dicit iſta glo. que eſt notabilior
q̃ alia de corpore iuris. Non obſt.ff.de her.inſtit.
l.j.§. ſi ex fundo. q2 ibi fuit verbũ preciſe directũ:
hic fuit commune:ꝛ ſic non ob. Idẽ no.per Dyn.
in.l.cogi.§.generaliter.ff.ad treb.ꝛ adde qđ not.p
Ja.de are.ꝛ Bart.in.l.illa inſtitutio.in pñn.ff.de
here.inſtit. ¶ Secũdo quero,de qua falcidia hic
loquitur. Rñ.glo. ꝙ nomine falcidie intelligitur
omnis falcidia tam debita iure inſtitutionis,quã
trebellianica,vel quã debita iure nature. qđ nota.
¶ Contra finem iſtius.l.opponitur. ꝛ videtur ꝙ
precedentia non declarant ſequentia, ſed econtra:
vt.l.ſi cum fundum.ff.de ver.ſig. Sol. aut ſpecies
precedit,ꝛ genus ſequitur:tunc ſpecies determi
4 nat genus ſequens tripliciter. ¶ † Primo,q2 ge
nus non videtur ſe referre ad ſpecies expreſſas: vt
ff.de vul.ſubſtit.l.coheredi.§.qui patrem. ¶ Se
cundo operatur:q2 declaratur per ſpecies: vt hic.
¶ Tertio operatur:q2 qualificatur per ſpecies:
vt.l.ſi.§.cui dulcia.de vino,tritico,ꝛ oleo legatis.
generalis ergo predicatio arctatur tripliciter.pri
mo ſpecies a genere excludendo:vt.l.queſitum.in
ſi.de fundo inſtructo.ſecundo collectionẽ generis
diſtribuendo:vt hic,ꝛ.l.coheredi.§.qui patrẽ.ꝛ.l.
legatorũ.§.ſi.de leg.ij.tertio, gen' ꝛ eius indefini
tam predicationem, ad ſimilem qualitatem ſpe
cierum expreſſarum, referendo ex virtute copule:
que cõſueuit copulare ſimiles qualitates.vt.d.§.
cui dulcia. Si autem precedit genus,ꝛ ſequitur
ſpecies: reſtringitur genus per ſpeciem,vel ſi al's
diſpõ eſſet fruſtra: vel ſi determinatio ſpeciei de
terminat etiam genus: q2 vna determinatio de
terminat etiã plura determinabilia, cum ſimplici
ter profertur:vt.ff.de pe.leg.l.nam qđ liquide.§.ſi
5 cui penus.ꝛ.d.l.ſi cũ fundum. ¶ † Et predicta fa
g ciũt ad queſtionẽ. Teſtator relinquit vxori[g] vſum
fructum vniuerſaliter omnium bonorum,ſed ſi fi
lius decederet in pupillari etate, relinquit mihi
quendam fundum,extitit caſus mortis filij, que
ritur nunquid ego debeã habere iſtum fundũ ple
no iure:an vxor debeat habere in eo vſumfructũ;
ꝛ videt qđ vterq; concurrat in vſufructu:vt.ff.de
vſufruct.l.ſi alij.ſed ibi vtrunq; legatum erat ſpe
ciale.hic vero legatũ vſuſfructus eſt vniuerſale,ſʒ
legatum fundi eſt ſingulare:ꝛ ideo nedum vt ſpe
cies,ſed vt indiuiduum ſpeciei derogat generi:vt
l.queſitũ.§.vlt.de fundo inſtructo.ꝛ ſicut ſi in pri
mis tabulis eſſent facta iſta duo legata,vxor non
deberet habere vſumfructum in re alteri ſpeciali
ter aſſignata, ita nec ſi in ſecundis tabulis relin
quatur ſpeciale legatum:vt.ff.ad legem falci.l.in
ratione.§.qđ vulgo.ꝛ.§.ſi filie in ratione ſui.ꝛ per
hoc ſpecialiter allego.ff.vt in poſſ.leg.l.ſi fideicom
miſſorũ.ꝛ quod legitur ꝛ notatur.j. cõmunia de
6 leg.l.j.in glo.que incipit,vt in dote. ¶ † Non ob.
qđ relictum ab inſtituto,videatur repetitũ a ſub
ſtituto:vt.l.licet imperator.de legat.j.q2 illud eſt
h verum in ſubſtituto[h] vniuerſali.ſecus in ſubſtitu
to in re certa.ꝛ ita conſului,ꝛ credo verum eſſe.

¶ Lex vndecima.

Inter filios. ¶ Inter fi
lios et filias
debet hereditas parentis equaliter di
uidi.h.d. Et ſic omnia ſtatuta que di
cunt contra,ſunt contra ius commune, ꝛ contra
i naturalem equitatem[i]. ¶ No.ꝙ iudex debet ſe
qui equitatem:vt hic,ſm glo.licet quandoq; non
ita ſeruetur oculo iudicis caligante,ita dicit gloſ.
qđ no.bene Bald.

a ¶ Fructus. An fructus in legitimam imputentur, vide Ang.in conſ.
lxxxviij.ꝛ.ccciiij.inci.in dei conſultatio hec.
b ¶ Petitionem. Uide inſti.de actio.§.actionũ.ꝛ Bal.in.l.ſi quis in ſuo
ſ.de inoffi.teſt.ꝛ in.l.pater filium.in repet.in ver.quero ergo.ff.de inoffi.
teſt.vbi tʒ idẽ ꝙ hic per.l.ij.§.ſi quarta.ff.eo. ꝛ glo.in.l.j.ſ.de inofficioſo
teſt.ꝛ i.l.qui de in
officioſo.in.ſi.ff.de
inoffi.teſta.
c ¶ L.ſcimus. Ad
de qđ expſſius pro
bat in aut.nouiſſi
ma. ꝛ ibi notat in
gl.magna,in ſi.ꝛ in
l. in fideicommiſſo
riam.ff.ad treb.
d ¶ Quod tñ demũ
verum eſt,vbi par
tem cuiq; filiorum
legitimam in diui
ſione aſſignat:vt.l.
parẽtib'.ſ.d inoff.
teſt. ꝛ ibidẽ Bart.
ꝛ ſalua falcidia.iu
xta hãc leg. Et qđ
hmõi hereditatis
diuiſio a patre in
ter viuos fieri poſ
ſit,habes in hac.l.
ꝛ.l.ſi filia.§.ſi pr̃.ff.
eo.tit. Et an hmõi
diuiſio iter fratres ſi
facta impediat: et
cum clauſulis con
ſuetis, fideicõmiſ
ſum remiſſum vi
deatur vide apud
Fulgo.ꝛ conſil.xlj.
ſub med. q de hoc
argute diſſerit.
Philip. Dec.
e ¶ Teſtator. Adđ
Bal.in repe.c.ſi pr̃
extra de teſt.in.vj.
f ¶ Heredem inſti
tuo. Et ideo Bal.
in.l.ſi cum ante.j.
de dona.añ nu.di
cit ꝙ ſi dicit teſta
tor relinquo filio
iure inſtitutionis
tamen teſtamentũ
valet: q2 intelligit
iure inſtitutionis.
ꝛ per iſtam gl. aliđ
notabile decidit in
l.ꝛ in ſepiſtola. i an
tepe.q.j.de ſideic.
g ¶ Uxori ſue. De
hac.q. vide Bart.
in.l.ſi quis ſeruum
§.ſi.ff.de le.ij.ꝛ in
l.ſempronio.in pñ.
ff.de vſufruct.leg.
h ¶ Subſtituto vni
uerſali. Adđ Bal.
in.l.vna.§.profecun
do,circa vlti.col.j.
de ca.tol.ꝛ hoc di
ctum probatur: q2
ad inſtitutum vel
ſubſtitutum in re
certa non ſpectat
onus legatorũ ex
preſſe nõ iniunctorũ
ſcripto in re cer
ta.l. quoties.j.de
heredi.inſtitu.
i ¶ Equitatẽ. Uide
Bal.i.l.ſi dfunct'
j.de ſuis ꝛ legiti.

¶ Lex duodecima.

Non ideo. Diuiſio valet ſine ſcriptura. hoc dixit. Baldus.

1 ¶ Condemnatus videtur ſoluiſſe quo ad tertium, a quo debet conſeruari indẽnis. ⁊ nu. 2. ⁊ 3.
4 Pater dedit pecuniam filio ad mercãdum, an filius tenetur cõmunicare fratribus lucrum, quod fecit de tali pecunia. 5.
6 Filius vnus contrahit debitum extra ipſam rem peculiarem: an mortuo patre alij fratres teneantur conferre ad illud debitum.
7 Pater ſi ſoluit condemnationem pro vno filiorum, an teneatur illud reſarcire fratribus.
8 Mercatores duo diſſoluunt ſocietatem: vni aſſignantur mercantie venetijs alij peruſij. qualiter conſeruabuntur indemnes. 9.
10 Frater vnus ex lucris ſuis alimẽtat totam familiam, an mortuo patre poſſit a fratribus repetere, ⁊ iſtud vt precipuum deducere
11 Filius laborando in rẽ patris ſi lucratur, an illud lucrum totum cedat patri. ⁊ nu. 12.

¶ Lex decimatertia.

Certum eſt. Peculiũ profectitium venit inter heredes diuidendũ. Itẽ debitũ vnius fratris nõ onerat alios, niſi de eius peculio profectitio. h. d. ¶ Not. qđ peculiũ profectitium, quod eſt in dominio patris, pertinet ad omnes heredes pro hereditarijs partibus. ¶ Scđo no. qđ pertinet ad eos cum ſua cauſa. i. cum obligatione peculiari: quia peculiaris obligatio ſequitur peculiũ. vt hic. ⁊ ff. de condi. inde. l. frater a fratre.
1 ¶ † Tertio not. ꝙ ille qui eſt cõdena-
a tus[a] videtur ſoluiſſe quo ad tertium a quo debet conſeruari indemnis. ſed ſi non eſt cõdemnatus: tunc ſeruatur indemnis per cautionem indemnitatis, non per preſentem preſtationem quantitatis: vt. ff. de peculio. l. ſed ſi damnum. §. ſi. niſi forte diu ſtetiſſet in obligatione. ar. ff. man. l. lucius, ⁊ facit. ff. de neg. geſt. l. ſed videamus. ⁊ l. ſi qs mã-
2 dato, ⁊ qđ ibi no. ¶ † Op. dicitur hic qđ in diuiſione hereditatis iſtud peculiũ reducitur ad communionem. contra. imo ipſo iure eſt cõmune: vt j. de colla. l. filie licet. Sol. dico ꝙ reducitur ad cõmunionem. i. confertur vt tandem diuidatur collatione facti. quatenus ille qui debet cõferre poſſidet, ⁊ coheredes non poſſident. De iure autem non eſt opus conferri: quia ipſo iure eſt commune
3 ſm gl. ⁊ bene. ¶ † Secũdo op. dicitur hic ꝙ iſte frater qui contraxit debitum, nõ poteſt agere cõtra fratres, niſi ſit condemnatus. contra. imo poteſt agere, licet non ſit condemnatus: vt. ff. de peculio. l. ſed ſi damnum. §. ſi. So. quidã concedũt. Sed tu dic qđ ante condemnationẽ agit ad cautionem. poſtea vero agit ad rẽ ipſam. i. ad ipſam quantitatem debitam, dummodo caueat coheredibus ſuis ſe defenſurũ eos contra creditores: vt
4 ff. e. l. ſi filia. §. ij. ¶ † Quero hic[b], pater filio mer-
b catori dedit mille ad mercandum, iſte filius emit mercãtias: ⁊ cum iſtis mille lucratus eſt nũquid iſtud lucrum ſit commune omniũ fratrũ. Barto. dicit ꝙ iſtud lucrum pro parte dimidia attribuitur opere, pro alia parte attribuitur pecunie. ar. ff. pro ſoc. l. j. dicit gl. qđ iſte filius mercator de iſto lucro debeat habere primo dimidiã partẽ, tanꝙ queſitam ex opera, ⁊ tanꝙ aduentitium. ar. ff. ad legem fal. l. ſi heres. ſed alia dimidia veniet diuidenda inter omnes heredes pro hereditarijs partibus. inter quos etiam ipſe admittetur, ⁊ connumerabitur: quia iſta alia dimidia cenſetur profectitium: quia prouenit ex pecunia paterna ſm
c Bar. Alij doc.[c] dicunt ſimpliciter quod iſtud lucrum eſt profectitium, ⁊ conſiderant magis pecuniam ꝙ operam, qđ probatur: quia peculium recipit incrementum: ⁊ totum incrementum dicitur eſſe peculium eiuſdem generis: vt. ff. de peculio. l. peculium naſcitur. ⁊ ſi tu dicis: lucrum opere eſt aduentitium. concedo quando filius operatur ſibi, ſed hic videtur operari ipſi patri, cum eius opera accedat peculio, quod eſt in dominio patris. arg. ad hoc. ff. de ope. lib. l. ſicut. hoc confirmatur ponendo caſum
d econtra. pone enim ꝙ ſit damnum, ⁊ non lucrum: nunquid hoc dãnum attribuetur opere ⁊ imprudentie filij, vt pro aliqua parte reſarciat fratribus? certe non, imo ſi fratres volunt peculium, conferant ad debitũ, ⁊ ad dã-
5 num. vt hic. ¶ † Ex predictis dico ꝙ panni empti per iſtum mercatorẽ ex pecunia paterna ſunt patris, ⁊ veniunt diuidendi tanꝙ profectitium peculiũ: quia cum peculium ſit quid vniuerſale, ⁊ non determinatum ad certam ſpeciem: ſuccedit res loco pecunie: ⁊ vna mercantia ſuccedit loco alterius mercantie: vt. ff. de pigno. l. cum tabernam. in prin. que eſt lex ad hoc notabilis. Preterea dico quod ſi qua conſideratio opere habet quo ad prerogatiuam ponentis operam, quod haberetur arbitrio boni viri, conſiderando ipſius opere qualitatem, ⁊ non haberetur vniformiter, et pars dimidia attribueretur opere. nam illud eſt in ſocietate propter naturam ſocietatis: vt. ff. pro ſocio. l. cum duobus. §. ſi in coeunda. ⁊ l. ſi non fuerit. Sed hic inter patrem ⁊ filium non eſt ſocietas, ſed eſt obſequium
6 quod filius debet patri. ¶ † Secundo quero. hic vnus filiorum contrahit debitum extra ipſam rem peculiarem, nunquid alij fratres mortuo patre tenentur conferre ad iſtud debitum? Breuiter dicendum eſt quod non. caſus eſt hic in ratione ſui: quia ex iſto contractu non obligatur pater, vnde non deſcendit obligatio in eius heredes. ⁊ idem dico ſi filius viuo patre fuit condemnatus, ⁊ acquiſiuit pecuniam pro ſoluenda condẽnatione, quod fratres non tenentur in aliquo conferre: vt. ff. pro ſocio. l. cum duobus. circa ſi. Idem dico ſi culpa ſua fuit captus a ſocietate anglicorum, ⁊ acquiſiuit pecuniam, ⁊ ſe redemit: quia iſtud eſt debitum proprium, non commune, ſed communicandum iure ſocietatis: quia patre viuente, fratres ſimul ſtantes non preſumuntur ſocij, ſed preſumuntur magis ſimul ſtare contemplatione patris quem ſequuntur. argumen. l. cum
7 ſcimus. §. ſi. de agri. ⁊ cenſi. lib. xj. ¶ † Quid autem ſi ipſe pater ſolueret condemnationem filij, ⁊ pro filio, nunquid iſtud damnum quod ſentit pater iſte filius debeat refundere fratribus pro hereditarijs portionibus? dic vt not. in. l. ſtichus. de pec. legat. per Iaco. de aret. ⁊ Guil. ff. de condi. indebi. l. frater a fratre, ⁊. j. eo. l. incerti. ⁊ dic vt ibi. Si autẽ pater nõ ſoluiſſet pro maleficio filij: ſed quia caſu filius incidit in hoſtes, vel in latrones: tunc eſt lex expreſſa quod pater videtur ſoluere intuitu pietatis, ⁊ ex hoc filius non obligatur patri, nec heredibus eius: vt. j. de cap. l. li-
8 ber captus. que lex eſt not. ad hoc. ¶ † Ulterius quero. Duo mercatores ſocij diſtrahunt inter ſe ſocietatem, ⁊ vni aſſignantur mercantie que ſunt venetijs. Alij mercantie que ſunt Peruſij cum ſuis emolumentis, ⁊ oneribus; modo queritur qualiter vnus conſeruabit alterum indemnem: certum eſt enim quod cum ambo exercerent inſolidum eundem actum, vnus videtur inſtitor alterius, ⁊ alter alterius: ⁊ ſic quilibet eſt inſolidum obligatus: vt not. Cyn. j. ſi certum petatur. l. cum re. ſecundum Iaco. de ra. ⁊ Petr. Reſpond. ſi vnus iſtorum eſt obligatus, ⁊ condemnatus, cõ-
e ſeruabitur indemnis per cautionem.[e] ¶ † Adde hic Cyn. quod ſi no eſt
9 condemnatus: tamen eſt obligatus per inſtrumentum guarentigie, qđ ex forma ſtatuti habet vim ſententie, quod habetur pro condemnato. et debet conſeruari indemnis ſoluendo non cauendo quod eſt notan. Idẽ ſi eſt obligatus per ſcripturam libri mercatoris. que ſcriptura habet paratam executionem ex forma ſtatuti. Num pro condemnato habetur omnis ille contra quem parata executio reperitur, quod tene menti.
10 ¶ † Ulterius põt queri. Si vnus ex fratribus viuo patre ex lucris ſuis totam familiam alimentat, nunquid mortuo patre poſſit iſtud vt precipuum deducere? dixit. Nico. de matarel. quod non: quia expendendo hoc in oneribus patris, non eſt vſus beneficio legis, ſed videtur patri querere voluiſſe plene, ex quo non ſeorſum poſſedit, ⁊ hoc per literam. l. cum oportet. j. de bonis que liber. ibi dum dicit, ex ſuis laboribus ſibi poſſeſſa ſunt. Nam econtra, ſi pater diſſimulat quod filius conſumat, videtur renunciare vſufructui: vt. j. eadem. l. cum oportet. §. ſin autem. ſecundum Nic. de matarel. Poteſt dici. Aut filius hoc fecit vt adminiſtrator quia pater per manus eius regebatur: tunc debeat percipere. Aut fecit hoc intuitu pietatis, vel obſequij naturalis: tunc non debeat percipere. argu.
11 ff. de peti. here. l. neſennius. ⁊ l. ſi. ¶ † Demum queritur. Si filius lucretur laborando in re patris, puta agrum ſcindit, vel de lana patris pannũ facit, nunquid hoc lucrum qđ ex eius opera puenit, patri queritur pleno iure. In hoc dicit Nic. de ma. ꝙ aut illud in quo laborat filius trãſit in nouã ſpeciẽ: vt: quia de lana pannũ facit: tũc proprietas acquiritur filio. ar. inſt. de rerũ diui. §. ſi duorũ, patri vero acqrit vſuſfructus. Si aũt non trãſit in nouã ſpeciẽ: vt ſi laborat in fundo paterno ligonizãdo, ⁊ ſimulia faciẽdo querit patri pleno iure, licz ex laboribus ſuis hoc queratur: quia opera cedit rei. ar. ff. de rei vẽ. l. ſi in area. licet ſm opi. Bar. relatam. ſ. equum eſſet ꝙ iuxta pretium opere retribueretur operanti, ſicut ipſe dixit in filio mercatore lucrante cum pecunia patris, nam labor ⁊ pecunia diuiſionẽ recipiunt. ve. ff. de annu. leg. l. ſeio. Iſta eſt equa opi. tamen de iure verior eſt opi. Nic. de ma. ⁊ ad hoc facit qđ no. in. d. l. cũ opz. in gl. ⁊ in Spe. de iud. §. ſeqꝫ. ver. qđ ſi alter filiorũ. Ego tñ de equitate cõſulendo pluries adheſi opi. Bar. in proprijs ſuis terminis. ſ. in filio mercatore, cũ tñ quadã modificatione: quia dico ꝙ non attenditur quotitas, ſcilicet dimidia: quia pretium induſtrie nõ eſt ſemp vniforme, naz interdũ felicitas fortune plus operatur ꝙ

a ¶ Condemnatus. Facit. l. ſi fideiuſſor. ⁊ l. ſi pro ea. cũ materia. j. mã. ⁊ l. fideiuſſor pro venditore. ff. de fideiuſ.

b ¶ Quero hic. Habeo nunc de facto iſtam queſtionem, ſed idẽ Bal. tz contrarium in aut. ex teſtã. C. de col. ⁊ in d. l. cuz oportet. vide Lud. ro. in aut. ex teſtamento. vbi nõ diſtinguit. An. Barba.

c ¶ Alij doc. Uide j. proxi.

d ¶ Damnum. Facit qđ not. Bar. in l. titius ⁊ meuiũ. §. altero. ff. de admi. tu. ⁊ Bal. l. l. ſi patruus. j. cõ. vtriuſ. iud. quid autẽ ſi filius negotiabatur cũ pecunia patris poſt mortẽ patris perſeuerauerit, an lucrum ⁊ damnuz poſt mortẽ patris ſit conferendũ, vide Bal. in aut. ex teſtato. j. de col. ⁊ nõ. ad hanc. l. ꝙ ſi filius cui cõceſſum eſt a patre peculiũ, efficiatur ſui iuris per emãcipationẽ, ⁊ ei peculiũ non auferatur per patrem, preſumitur donatio, ⁊ non confert. vt dixi poſt Bald. in. d. aut. ex teſtõ. ver. quartum capitulum ⁊c.

e ¶ Cautionẽ. Adde tex. l. l. omne. cũ l. ſeq. ff. p ſoc. ⁊ adde qđ not. Bar. in l. fideiuſſor pro venditore. ff. de fideiuſ. ⁊ Bald. in. l. ſi pro ea in. iiij. q. j. mandati. ⁊ vide qđ no. gl. hic.

tur ꝙ opera interdū ecōtra ⁊ ideo arbitrio boni viri, hoc eque dirimatur. cōſiderato quid valeret talis opera cōiter in homine talis induſtrie ar. 12. ff. de verb. obli. l. cōtinuus. §. cū ita. ¶ † Et adde ꝙ interdū lucrū puenit ex rebus cōceſſis filio ad negotiandū ⁊ iſta fuit queſtio de mercatore Interdū eſt cōceſſa res filio ad vſum alium: ⁊ eſt qd de ipſa re. ⁊ iſta eſt vis. l. filie cuius. ĵ. eo. ⁊ ibi dicā quādoq; aliquid peruenit ad filium nō ex cōceſſione patris: ſed ex cōceſſione alterius de quo dic vt dici in. l. ſi. §. de vſufru. Quādoq; aliquid cōceditur filio ex notia patris: tūc aut merita conſiſtunt in filio, ⁊ eſt aduentitiū: qꝛ attendimus cauſam, ⁊ nō occaſionem vt. l. ſocium qui in eo. ff. pro ſocio. aut merita cōſiſtunt in patre, ⁊ eſt profectitium: vt. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ⁊ ibi Bar. de vulg. ſubſt. in dubio autem preſumuntur merita ipſi donatario ineſſe: vt. ff. p ſocio. l. nec adiecit.
Bal.

1 ☞ Euictio venit in diuiſione iudiciaria ⁊ pro qua parte. 2.
3 Quid ſi vnuſquiſq; ſuſcipit in ſe euentum euictionis.
4 Fund⁹ ſi ſit relict⁹ duobus, ⁊ diuidunt illum pars aūt vnius euincitur, an alter teneatur. nu. 5.
6 Feuda poſſunt diuidi.
7 Res quando euincitur ex qualitate ipſi rei inherenti, ſeu ex natura rei non debetur euictio. 8. 9.

¶ Lex decimaquarta.

Si familie. ¶ Ex diuiſione iudicis obligatur quis de euictione ſicut ex diuiſione cōtrahētiū. nī vnuſquiſq; in ſe receperit rei euētum. h. d. ¶ † No. p̄mo ꝙ in diuiſione iudiciaria venit euictio. ¶ Scdo no. ꝙ agitur p̄ſcriptis verbis, ⁊ ē mirū qꝛ ex ſnīa ſolet naſci actio i factuꝫ ⁊ nō p̄ſcriptis verbis Sed rñdeo, ꝙ hic oꝛit ex quodā cōtractu reſultāte, vꝫ ex ꝯ̄ctu p̄mutatiōis qui eſt ꝯ̄ctus innominatus nam iudex q diuidit, videt p̄mutare inter ptes ſicut ſi ipſe partes diuiderent: vt no. hic. ⁊ ff. de ver.
2 obl. l. q rome. §. duo fratres. ¶ † Tertio. no. ꝙ iſta euictio venit pro parte Intellige ꝙ ſi vnus fundus euincit nō debet nōie euictione tot⁹ fundi tm̄ in dictū na tio: qꝛ ſꝫ in hoc ille cui euincit nihil relinqret coheredi Abigrā Res nō euicta vꝫ decē: res vero euicta ſimilit vꝫ. x. ſi iſta. x. refunderētur coheredi nihil remaneret refundūtur ergo quinq;. ⁊ hoc ſubtili rōne: qꝛ ſolū in ea pte dimidia hꝫ a coherede cāꝫ diuiſiōis ⁊ tacite permutatiōis vt. ff. de vſucap. l. cū ſolus ⁊. ff. p ſuo. l. ſi ancillā. §. ſi pater. in alta aūt dimidia hꝫ cāꝫ a defuncto ⁊ ſi euiacit ex facto defuncti, fingit euinci ex facto ipſi⁹ hꝛdis merito p iſta pte nō debet euictio: vt. ff. de euic. l. fundū me
3 vꝫ. ¶ † Quarto ⁊ vl̄o no. ꝙ vnuſquiſq; ſuſcipiēs in ſe euentū. i. piculū euictiōis ꝙ euictio nō dꝫ vt hic pꝫ a contrario ſenſu litere Ergo quatuor facit hec. l. qꝛ pmo determinat an debeat euictio. Scdo qua actiōe. Tertio qtenus. Quarto qſi euictio nō debeat ⁊ licet iſte nō ſit ordo litere: eſt tū ordo intellect⁹. ¶ Op. ⁊ vr̄ ꝙ euictio nō dbeat: vt. ĵ. cōia vtriuſq; iudi. l. ſi fratres. Sol. ibi ſciēter vn⁹ accepit p parte ſua rē alienā ⁊ tō ſibi ĵputet. ar. ĵ. de euic. l. ſi fundū. ¶ Scdo ꝯ̄ hoc opp. nā et ſciēti dꝫ pciū reſtitui niſi ſit expreſſe renuntiatū pcio: vt. l. emptorē. §. ibidē ff. de actio. emp Sol. gl. ꝙ aliud eſt in venditiōe vt ibi aliud in diuiſiōe. quo caſu vterq; videt in ſe ſuſcipere piculū ſue ptis ſꝫ gl. facit. ꝯ̄. de trāſa. l. d fideicōmiſſo ⁊. ꝯ̄. de inoff. teſta. l. ſi pater puelle ⁊ hoc eſt multū no. ſꝫ Bar. Iſta gl. dicit verū, ſi vterq; p ſua pte accepit rē alienā ſciēter: qꝛ tūc piculū venlet hincinde ⁊ qꝛ nil vr̄ adeſſe ei q poſſidet rē alienā: ſꝫ qñ ex vna pte eſt res aliena, ex altera ppria tūc hic nō cadit mutuū piculū. i. hincinde euictionis ⁊ tō ró gl. nō hꝫ locū: vñ h caſu credit Gui. de ſuza: qd pſtet euictio. ⁊ ita dicit aūt illū Xi. gl. In caſu tñ ⁊c. ſic dicēs. ſed ego puto ꝙ ad verū p̄tiū poſſit agi hoc caſu, cum diuiſio vicem pmutatiōis obtineat, ⁊ pmutatio vicē venditionis: vt. ĵ. cōia vtri. iudi. l. ĵ. ⁊. ff. de edil. edic. l. ſciendū. §. emptorem. Guid. de ſuza. ſꝫ hec opi. videt expreſſe cōtra tex. l. ſi fratres p̄dicte. ĵ. cōia vtriuſq; iudi. ſꝫ dic vt ibi. ¶ Tertio oppo. de. l. ſi dom⁹. §. de euictione. de leg. ĵ. Sol. iſta loquit an veniat euictio in re que debet titulo legati, hic in re que capitur titulo diuiſionis: vnde nihil facit ad materiā noſtrā. ¶ Quarto opp. ꝙ in diuiſione nō venit euictio: vnde ſi pater dederit bona inter filios, nō debetur euictio: vt. ff. de leg. ij. l. cū pater. §. euictis. Sol. ibi fuit facta diuiſio a teſtatore: hic a iudice, vel a patre. Ratio differentie: qꝛ quādo teſtator diuidit: nulla reſultat p mutatio: nec intelligitur aliquid abeſſe: ſed quādo ſit diuiſio a iudice vel a patre ibi reſultat quedē pmutatio: ⁊ ſi res accepta pro re euincit, aliqd abeſt: ⁊ ideo
4 illud recuperatur per actionē preſcriptis verbis. ¶ † Sed iuxta predicta quero: quidā fundus erat relictus tibi ⁊ mihi pro indiuiſo ⁊ diuidimus modo pars mea eſt euicta. queritur vtrū mihi tenearis dicit Guil. de cug: ꝙ ſi ius euincentis reſpicit totā rem, tu mihi nō teneris cum etiā pars tua ſit in caſu euictionis. Si autē ius euincentis reſpicit ſolū partē euictā: tūc tu mihi teneris: qꝛ habes aliā partem liberā: ⁊ ſic nō imminet
5 periculum euictionis ſm Gui. quod eſt ſubtile. ¶ † Sed iuxta predicta queritur: quidā habebat quedam bona iure allodij [a]. i. iure plene ppietaris et habebat quedam bona emphyteotica vel libellaria iſte deceſſit duobus relictis heredibus, qui diuiſerunt inter ſe vel per iudicem, ⁊ vni obuenit alodiū, alteri feudum vel emphyteoſis, modo iſte cui obuenit feudū, deceſſit relicta filia. vel iſte cui obuenit emphyteoſis eccleſie, deceſſit ſine filijs: et ſic res eſt reuerſa ad dominum ꝓ ex cōſequens euicta queritur nunquid debeatur euictio dicit gl. ꝙ non quia iſta euictio procedit ex natura rei. ⁊ quia habet originē a defuncto, qui cōtraxerat in ea forma: vnde quia pater cauſam videtur preſtitiſſe euictioni: euictio nō debetur. arg. ff. de euict. l. ſi ſeruū. ⁊. l. fundum meuꝫ. Et ⁊ alia ratio quia accipiendo hoc in diuiſione, debuit cogitare hoc poſſe euenire: vnde ſibi imputet, ſi non facit ſibi
6 caueri de euictione. ita dicit gloſſa. ¶ † Ex qua
b gloſſ. tria no [b]. pmo. quod feuda poſſunt diuidi. Itē totum adiudicari vni ex heredibus. capi. omnes ⁊ ibi dixi in fine. ſi de feud. fuer. contro. inter dom. ⁊ agna. Item nec eſt hoc contra naturam feudi ⁊ ideo per hoc non reddit ad domi-
7 num. ff. eodē. l. item predia. ¶ † Secundo nota. ꝙ quando res euincitur ex qualitate ipſi rei inherenti ſeu ex natura rei non debetur euictio. ad hoc. ff. loca. l. ſi quis domum. §. penult. quia videtur adiudicata cum ſua qualitate ⁊ natura. ff. eo. l. ⁊ puto. §. res que quia in hac re non cadit liberatio ſecus vbi cadit liberatio ſecundum ordinationem actionis a principio. vt in re pignorata: quia expenſis communibus eſt luenda. ff. eo. l. ſi pater familias. Iſtud debet intelligi inter ſcientes: ſed cum ille cui obuenit feudum, credebat quod illud eſſet allodium, ⁊ tunc allodium: ⁊ vt allodiuꝫ venit in diuiſione ⁊ ita dbetur euictio, ſicut ſi iſta res precio fuiſſet extranei. debet ergo cōſiderari qualiter iſta res venerit in diuiſiōe et ſub qua qualitate quia inſpiciendum eſt qualiter qs cōtraxerit vt dicta. lege ſi quis dominum. §. quid tamen
8 ¶ † Tertio nota. in gloſſ. quod ſi ſit expreſſe promiſſum de euictione quod tunc deberetur euictio quod eſt verum ſi ſtipulatus eſſet de euictione expreſſe in hunc caſum. alias ſi eſſet ſtipulatus ſimpliciter cum ſciret bona eſſe feudalia et ex natura feudi euincerentur. non ageret d euictiōe vt lege damn. infec. ſtipulatio pertinet. de damno infecto. in princip. ⁊ de here. vel. actio. vend. l. nomen. et. d. l. ſi quis domum. ſecundum. Guili. de ſuzan. Richar. malum. Cynum. et Bartoluꝫ
9 ¶ † Vltimo queritur [c] quid ſi res non euincitur per dominum ſed per patruum iſtius puelle, ad quem redijt feudum antiquum quia vnus filius deceſſit ſine herede maſculo an ſibi volenti euincere obſtat exceptio diuiſionis dicit Guid. de ſuz quod non obſtat. exceptio, nec tenetur de euictione quia non venit cōtra factum ſuum ſed ex quo femina non poteſt ſuccedere in feudo agit ſecundum naturam feudi. argumen. ff. de euict. l. ſi ſeruus nec tenetur huic femine partem facere de allodijs que iure optimo poſſidet id eſt ex diuiſione, vel ſententia: nam per ſententiam transfertur dominium vt inſtitu. de offi. iudi. §. fin. Item qꝛ rite fuit diuiſio facta: ⁊ ſic ex euentu non debet retractari: vt. ĵ. de adminiſtra. tuto. l. ſancimus. ⁊ de itine. actuq; priua. l. nec enim corrumpi ſecundū Guidonem de ſuza. ad quod facit. §. duo fratres ſecundum intellectum. quod ibi male fuerit iudicatum.

a ☞ Iure allodij. Adde qd feuda allodia dicunt illa q quis pleno iure poſſidet nec tꝫ ab aliquo vt no. h Gui. de cu. nu. ij. Xi. ſciēdū ꝙ nos habem⁹ feuda allodia. ⁊ ibi poſui in apoſto. ad ipſum in eod. Xi. de quo p iſtū in. c. ij. §. iuij. in titſi de feu. fue cōtro. l ſeu Ol. conſi. xlix. ad. fin. ⁊ Pau. d ca. ꝯ̄ſ. clxi. in prin. Celſus.

b ¶ Tria no. Vide Bal. ⁊ que ibi dixi in. l. q rome. §. duo fratres. in. iij. q. ff. de verb. oblig.

c ¶ Vltimo queritur. faciunt ad hoc no. per Bar. in. l. ĵ. in vlt. col. in verſi ſed an diuiſio. ĵ. qñ nō petē. par. ⁊ ſꝫ. ti no. itellige gl. iſtā. ¶ Vlo q rit. Vide Bald. in. c. ſi qs miles in ti. imperator lotharius. i vſi. feu. vbi hoc limitat, nſi omnino dimiſſ et ſeddum Andr. Barba.

1 ☞ Diuiſa inter fratres quomodo poſſūt retineri.
2 Iudex qui diuidit hereditatem an debeat ſequi formam pacti.
3 Diuiſio cum ſit quidam diſtractus non habet in ea locum penitentie.

¶ Lex decimaquinta.

Si diuiſionem. ¶ Ex pacto nudo diuiſionis non oritur actio nec transfertur dominium, niſi traditione
1 ſecuta hoc dicit. ¶ † Nota. quod ſi fratres diuiſerunt inter ſe hereditatem paternam. et vnus habeat bona exiſtentia citra rhenum, alter habeat vltra rhenum. ⁊ vnus iſtorū deceſſit relicto filio

herede, qui reperit patruum poſſidere bona que
obuenerunt patri ſuo ex diuiſione. ⁊ queritur qd
remedium habeat iſte nepos: quod hec lex diſtin
guit aut pactum fuit traditione ſubnixum: ⁊ tunc
habet rei vendi. aut ſtetit in finibus pacti, ⁊ non
interuenit traditio: tunc quia tali pacto nō eſt indu
cta efficax diuiſio, oportet agi vt diuidatur. ¶ Ex
hoc apparet ꝙ nuda conuentione non fit diuiſio.
2 cōcor. ff. de pact. l. diuiſionis placitum. ¶ † Sed
ego quero: nūquid iudex qui diuidit debet in di-
uidendo ſequi formam pacti? Iſte text. innuit ꝙ
nō: ſed ratio eſt: quia patruus iſte poſſidebat. ⁊ iſtud
pactū non valet ad agendum: quia nudum. Si au-
tem iſte nepos poſſideret pro diuiſo, non eſſet ne-
ceſſaria alia diuiſio: quia iſtud pactum valet ad ex-
cipiendum: vt. ff. communi diui. l. iii. §. fi. Dubiū
eſt: quia diuiſio eſt permutatio quedam: ⁊ vnde re in
tegra. i. poſſeſſione nō tradita, videtur habere lo-
cum penitentia, que habet locū in contractibus
innominatis: vt legitur ⁊ no. in. l. ſi pecuniam. de
3 condi. ob cau. ⁊ in. l. iuriſgen. §. i. de pac. ¶ † Ta
men hoc non obſtante dico quod cum diuiſio ſit
quidam diſtractus, non habet locum penitētia.
vnde non eſt hoc hic vi penitētia: ſed quia ex nudo
pacto non oritur actio. ſ. de tranſact. l. quamuis.
ff. de pac. l. ſi cum fundum. ſed iure canonico ori-
a tur actio ex nudo pacto[a], dummodo habeat cau-
ſam, ſicut habet hic cauſam diuiſionis: vt extra
de pact. c. i. ⁊ vide quod not. extra de elect. c. cum
inter R. ſeniorem. ¶ Vltimo no. quod diuiſio ſe
cuta traditione, firmatur non ſolum pacto. h. d.
Iac. butr. Bald.

1 ☞ Iudex diuidēdo hereditatem, debet ſequi
voluntatem patris, etiam non ſolennem. 2.
3 Inofficioſum, hoc nomen qualiter accipitur in
hac. l.
4 Pater quando dicatur teſtatus ſolenniter.
5 Pater quando teſtatus eſt inter liberos per viā
inſtitutionis coram duobus teſtibus, an talis in-
ſtitutio valebit vt teſtamentum.
6 Licet, hec dictio qualiter implicat.
7 Pater an poſſit filios directe inſtituere in codi-
cillis.
8 Filius ſi eſt grauatus per diuiſionē, ita quod non
habet quartam: an detrahat duas quartas.

¶ Lex decimaſexta.

Filii. Diuide ſm Iacob. de are. in
duas partes: quia in prima
parte contulit filio per modum quote
id quod poterat, vel non poterat ad
quartā ſufficere. in ſecunda contulit non per mo-
dum quote, ſed per modum rei ſingularis: ⁊ non
ſufficit ad quotam. ſecunda pars incipit in verſi.
ſed ⁊ ſi. ⁊ hec. l. breuiter. h. d. Vbi pater diſponit
inter liberos, diuidendo per modū quote, officiū
iudicis eſt diuiſionē ſequi, niſi ſit inofficioſa: quia ſi
nō habet debitum iure nature, ei conſulitur per
querelam iure iſto: ſed ſi habet legitimā: ſed gra-
uatam cōſulitur ei per iudiciū fa. erciſ. in quo aſ-
ſignatur ſibi legitima abſꝙ grauamine. h. d. Ia
1 co. but. Vel † plenius, iudex in diuidēdo inter li-
beros, debet ſequi voluntatē defuncti, etiam nō
ſolennem. h. d. Bar. ¶ Or aduertatis. no. ꝙ aut
pater teſtatur ſolenniter, ⁊ per verba apta ad in-
ſtitutionem: tunc iudex debet ſequi voluntatē pa
tris, niſi ſit inofficioſa, hoc eſt dicere quod quotā
partē aſſignauit pater vnicuiꝙ liberorū pro ſua
hereditaria portiōe: tantū aſſignat iudex poſtea
in diuiſione rerum hereditariarū. ⁊ hoc in prima
parte. Idem dico ſi pater non fuit ſolenniter teſta
tus: ſed fuit ſolenniter codicillatus, id eſt coram
quinꝙ teſtibus: quia iudex debet ſequi diſpoſi-
tionem codicillorū. ſicut diſpoſitionē teſtamenti.
b ¶ Si vero non fuit ſolenniter teſtatus[b], nec ſo-
lenniter codicillatus: tunc iudex debet ſequi pa-
tris diſpoſitionem non ſolennē: vt ſi pater diuiſit
res inter filios: iudex ſequatur eandem diuiſionē:
ita tamen ꝙ eius partis in qua quilibet liberorū
ab inteſtato ſuccedit, talis ſuccedens habeat legi

2 gitimā, vel trebellianicā portionē. h. d. ¶ † Quero primo: iſta lex loqui-
tur de filiis, quid in aliis? Rū. idē: vt. j. de teſta. l. hac conſultiſſima. §. ex
c imperfecto[c]. ¶ † Secundo quero: qualiter ponatur hic hoc vocabulū
3 inofficioſum. Reſpo. large: ſiue quia cōtra officium pietatis pater ſit teſta
tus per exheredationē. nam tunc reſcinditur teſtamentū per querelam:
ſiue quia preter officium pietatis ſit teſtatus per preteritionē. nam tunc te-
ſtamentum eſt nullum: ⁊ neutro caſu ſeruandū quo ad quotā partē inſti-
4 tutionis: vt hic. ¶ † Tertio quero, quādo dicatur pater ſolenniter teſta
tus. Reſpon. qn̄ pater teſtatus eſt ſm ius cōmune corā ſeptē teſtibus. ⁊
appoſuit verba apta ad inſtitutionē: vt in aut. vt cū de app. cog. §. aliud
quoꝙ capitulum. ¶ Quarto quero, quādo dicatur ſolenniter codicilla
tus. Rū. quādo facit codicillos ſm ius cōmune corā. v. teſtibus: vt. j. de
codicil. l. fi. §. in omni. ⁊ hic nō oportet adiicere verba apta ad inſtitutio
nem ſed ſufficit quocunꝙ modo relinquat filiis: vt in aut. de trien. ⁊ ſe-
mis. §. i. ¶ Quinto quero, qn̄ dicatur nō ſolenniter teſtatus, vel codicil-
latus. Reſpo. qn̄ iure ſpeciali corā duobus teſtibus teſtatus, vel codicil
5 latus eſt. de teſta. j. l. hac cōſultiſſima. §. ex imperfecto. ¶ † Sexto que-
d ro, qn̄ pater teſtatus eſt inter liberos[d] per viam inſtitutionis corā duo-
bus teſtibus, forte vnum inſtituendo in triente, alium in beſſe: nunquid
iſta inſtitutio valeat vt teſtamentū, ita quod ex iſto teſtamēto de iure ci
uili poſſit adiri hereditas? quidā dicunt quod nō, per iſtum tex. dum di-
cit licet ab inteſtato ei fuerit ſucceſſum. ⁊ eſt ſimile, quod diſpoſitio teſta
ti trāſit ad cauſam inteſtati, in d. l. hac, cōſultiſſima. §. pen. ⁊. ff. de iniuſt.
e teſt. l. ii. ⁊. ff. de cōtrah. l. ſi duobus. §. ſi prius. Solu. dicit[e] gl. ꝙ poteſt
adiri hereditas de iure ciuili, nam cum lex cōfirmet hoc teſtamētum: er
go valet iure teſtamēti, ſicut videmus in teſtamēto militis, quod valet
iure teſtamēti, licet lex ſolēnitatē remittat: vt. ff. de teſta. milit. l. j. ⁊ l. di-
uus. nam ex quo lex confirmat tale teſtamentū, per conſequens ex teſta
mento ſucceditur: vt. ff. de teſta. tute. l. ſi hereditas. §. qui filium. Nō obſ.
quod hic dicit, ab inteſtato: quia loquitur vbi non fuit diſpoſitū in modū
6 inſtitutionis: ſed in modū diuiſionis certarum rerū. ¶ † Vel dic ꝙ hic
eſt dictio licet, que implicat hoc modo: quia iſti liberi poſſunt ſuccedere ex
teſtamento: licet omittāt cauſam teſtati, ⁊ eligāt viam inteſtati. Iudex
debet ſequi inter eos diuiſionē paternā: vterꝙ intellectus eſt verus: nā
aut ſunt appoſita verba apta ad inſtitutionem: ⁊ tūc valet iure teſtamēti
poteſt adiri hereditas ex teſtamēto, aut nō ſunt appoſita verba apta ad
inſtitutionem: ⁊ valet vt voluntas inteſtati. tamē in primo caſu dico ꝙ
omiſſa cauſa teſtamenti, ⁊ adita hereditate ab inteſtato per omnes libe
ros diuiſio facta per patrem in teſtamento, cum obtineat vim prelega-
ti, nō valeret ab inteſtato, niſi eſſet ab inteſtato repetita: vt. l. quidā. ⁊. l.
ſi non ſolus. §. ii. ſi quis omiſſa cauſa teſta. ſm Tho. de for. Si vero iſta
diuiſio non coheret teſtamento, ſed eſſet ſeorſum facta, non eſt neceſſe qd
tūc hereditas adeatur ex teſtamēto ad confirmationē illius diuiſionis,
ſeu aſſignationis: iuxta no. j. eo. l. filio cuius. in fi. prime gl. ⁊. ff. pro ſuo. l.
7 ſi ancillam. §. ſi pater. ¶ † Vltimo queritur, nunquid in codicillis pater
f poſſet filios inſtituere directo. Bar. dicit ⁊ cōſuluit qd ſic exēplo militis:
vt. l. militis. in prin. ff. de teſta. mil. Contrariū dico, quod in codicillis he
reditas directe dari non pōt, etiā ſi inter filios codicillet. vt. ff. ad treb. l.
ſceuola. ⁊. ff. de vulg. ſubſti. l. verbis ciuilibus. Itē cū ſpeciale ſit in mili
te: ergo in contrarium eſt ius cōe. Bene tū cōfiteor ꝙ in dubio heredis inſti-
tutio vbi reperitur, nō preſumitur codicillus, ſed teſtamētū: vt. j. de teſta. l. nō
codicillū. Sed ſi tabellio dicit ꝙ voluit codicillari: tūc heredis inſtitutio
nō facit teſtamentū, etiā inter liberos. ⁊ ſi tu dicis, cū permiſſum ſit pa-
tri teſtari inter liberos, qn̄o velit: vt. l. fi. j. eo. ⁊. j. de cōfir. tut. l. ſi ergo: idē
debet eſſe in patre, qd in milite. Rū. in milite eſt publicus fauor. ſi in pa
tre eſt fauor priuatus. facit qd no. ff. de her. inſt. l. teſtamēto domini. Itē
in milite eſt idō: quia non tenetur ſcire iura, ppter ſimplicitatē armate militie
vt dicit tex. i. d. l. j. d mil. teſt. ⁊. j. de iure delib. l. fi. in prin. Alii vero tenē
tur ſcire iura, ⁊ ea obſeruare: vt. ff. de leg. ii. l. codicillis. §. fi. de leg. j. l. ne
8 mo pōt. ¶ † Itē in hac. l. dicit Guil. de cug. ꝙ qn̄ vnus liberorū eſt gra
uatus p diuiſionē: ita qd nō hꝫ quartā, ꝙ ipſe detrahit duas quartas. ſꝫ
legitimā ⁊ trebellianicā. ⁊ ita intelligit hūc tex. Sed cōtra hoc videtur tex. ſ. e.
l. quoties. vbi nō facit mentionē niſi de falcidia, nō de duabus. ⁊ dico ꝙ
Guil. male dicit: quia pure grauatus nō detrahit duas falcidias integras:
ſed poſſet detrahere vnā, ⁊ alterā, quatenus in ea plus eſſet, nō in ſolidū
vt plene no. per. Petr. ⁊ alios. j. e. l. filiū quē habentem. Nō ob. c. Ray-
nutius. ⁊. c. Raynaldus. extra, de teſta. ⁊. c. ſi pater. de teſta. lib. vi. quia lo-
quuntur in grauato ſub cōditione: vt. no. ff. de inoffi. teſt. l. papinianus. ad
fi. ⁊ in aut. de reſt. ⁊ ea que parit. §. quā ob rem. ⁊ ibi per Iaco. de beluiſo.

¶ Lex decimaſeptima.

Coheredibus. Diuiſio facta inter pſentes,
iuri abſentis non preiudicat.
t h. d. ¶ † No. in hac lectura hāc formā libelli: peto rem diui
di, ⁊ mihi cū reditibus aſſignari: quid autem cōtineatur noīe
redituū? dicit lex ꝙ illud qd ſupereſt, deductis oneribus ⁊ expēſis: vt. ff.
de vſufru. leg. l. fundi trebatiani. ⁊ facit qd no. j. d colla. l. illud. in prin. ⁊
ff. de cōdi. indeb. l. ſi vrbana. ⁊. ff. de vſufruc. l. defuncta. ibi dum dicit, ex
g reditu fructuū oleris ⁊ porrine. ¶ Quero hic, habeo rem cōem[g] cū quo-
dā abſente: volo rē diuidi, iſte eſt abſens: nec habet procuratorē: qualiter
procedam?

a ¶ Actio ex nudo
pacto. Adde quod
notaui in apoſt, ad
iſtum in. l. cū quis.
ver. ⁊ ideo. nu. 17.
in ver. forma ver-
borū. ſ. d iur. ⁊ fa.
igno. Barth. So
zi. in ſuo trac. fallē.
regula. iii. fallē. ix.
Lud. ro. cōſi. xxx. ⁊
Alex. cōſi. xlj. vol.
iii. Celſus.
b ¶ Teſtatus. Ad-
de not. per Bal. in
aut. quod ſine. j. de
teſta.
c ¶ §. ex imperfecto.
No. ꝙ. §. ex imper
fecto. habet locuꝫ
in codicill. facit qd
ibi no. per gl. ⁊ qd
no. per Bald. in. l.
hac conſultiſſima.
j. qui teſta. fa. poſ.
d ☞ Inter liberos.
Adde iſtā in. l. fin.
col. pe. ver. de ſcri-
ptura manu teſta-
toris. j. de fideicō.
⁊ i aut. qd ſiue. v.
quero nūquid ſuf-
ficiāt. j. de teſta. ⁊
Alex. conſ. lxxxvj.
volu. iiii. Celſus.
e ¶ Solu. dicit. ⁊ in
hoc iſtā gl. reputat
ſingularē Imol. in
l. ſi filius qui in po
teſtate. ff. de libe. ⁊
poſthu. ⁊ vide ple-
nius per Sali. hic,
qui idē tenet. ⁊ qd
not. glo. ⁊ Cy. in. l.
quoties. ſ. e. ⁊ ideꝫ
tenet Ang. in aut.
qd ſine. j. d teſta. ⁊
vide Bar. in repe.
l. j. i. vlt. col. ſ. d ſa
croſan. eccle.
f ¶ Codicillis. Ad
de ꝙ cōtra Bart.
hic tenet etiā Sa-
lice. ver. ſꝫ ſi tabel-
lio dicit ꝙ voluit:
⁊ ſic facit ad qōneꝫ
de qua dixi in. l. nō
codicillū. in princ.
poſt Bal. j. de teſt.
g ¶ Communē. Ad
de q̄ dixi poſt Bar
to. in. l. muto. §. fi.
ff. de tute. ⁊ Bald.
in. l. ſi cum propo-
nas. j. de bo. auth.
iud. poſſi.

procedam? Reſpõ. formabo libellum contra ipſum abſentem ⁊ faciam citari coniunctos ⁊ affines ⁊ amicos per quoddam edictũ generale. ⁊ ſi aliquis comparet ad defenſionẽ abſentis: procedam contra eum defenſorio nomine. ⁊ ſi velit denũtiare abſenti, audietur: vt in aut. qua in prouincia. §. vbi de cri. agi opor. facit ad hoc. ff. de in ius voc. l. neq; impuberes. in fin. Si autem eſt penitus indefenſus: nec ſperat de proximo redire: faciam dare curatorem bonis abſentis, ⁊ cõtra eum experiar: vt. l. ab hoſtibus. in prin. quibus ex cau. ma. Sed an lex noſtra procedat in diuiſione facta per iudicem, vt poſſit fieri iure preſentis, ſaluo iure abſentis dic ꝙ ſic. ff. eo. l. ij. §. dubitandum. ¶ Ultimo vide ad iſtam. l. quod habes. ff. de act. emp. l. iul. §. ſi titi⁹. ⁊c.

1 ¶ Pater ſi aliquid emit pro filia, filia debet illud habere precipuũ niſi pater poſtea mutauerit voluntatem.
An poteſt penitere. nu. 2.
3 Frater ſi expendit pecuniam ſuam in meliorationem patrimonij communis, an eam recuperet a fratribus. num. 4.
5 Pater in dubio an videatur donare vel in peculium concedere, nu. 6. 7
8 Donatio facta a patre filio an ſit proprie contractus vel ſit relictuz; vel quid ſit, nu. 9.
10 Libri quos pater emit filio ſtudenti, an ſint precipui filio, an debeãt cõferri fratribus. nu. 11.
12 Pater miſit filiuz ad ſtudium, deinde ipſe pater deceſſit: an ſtudiũ filij debeat perfici communibus expenſis, an proprijs. nu. 13.
14 Pater fecit expenſas pro vno filiorum in nuptijs: quid iuris.
15 Quid ſi pater expẽdit in rebus aduentitijs filij.
16 Quid ſi pater fecit ſtipulari per filium ab aliquo debitore.
17 Filius ſi impedit circa perſonam patris, vel res patris quid iuris.
18 Filius ſi ſurripuit patri pecuniam ⁊ luſit, an fratres mortuo patre poſſũt ei talem pecuniam imputare.
19 Pater ſi ſe obligauit pro filio, an illud debitum debeat totum ſolui de parte filij mortuo patre. nu. 20.
21 Pater reliquit filio legitimam, ⁊ prohibuit patri acquiri vſumfructuz: an hoc facere potuit.

¶ Lex decimaoctaua.

Filie cuius. ¶ Donatio facta a patre filie familias morte confirmatur: ⁊ capit vim relicti: ⁊ precipua adiudicatur filie. h. d. Jaco. bu. vſque ad verſi. in cõmuni. vbi dicit quod ſi vnus heres de proprijs expendit in rebus cõmunibus, quod illud recuperat a coheredibus. hoc intendit. Diuiditur in duas partes. ¶ In prima loquitur de donationis expreſſe vel tacite perceptione. ¶ In ſecunda parte loquitur de ſumptuum in rebus cõmunibus factorum recuperatione. ſecunda ibi in cõmuni autem. Sic ergo duas partes habet: quia prima cõcernit id quod eſt viuo patre geſtũ: ſecunda concernit id quod eſt geſtum poſt mortem. Et tota materia de duobus fratribus ſimul habitantibus in duas partes principales diuiditur nam quandoq; contenditur de his que contingunt in vita patris: quandoq; de his que contingunt poſt mortem patris, ſecundum Bar. in ſuo tractatu. De cõcernentibus ea que contingunt in vita dicam hic. de poſt mortem dicam. j. cõmunia vtri. iudi. l. ſi
1 patruus. ¶ † No. quod emptuz per patrem nomine filie debet eſſe eius precipuum, nec venit fratribus conferendum, niſi pater poſtea mutauerit propoſitum: videlicet quod non ſit huius filie precipuum. Intelligo quod videatur mutare propoſitum etiam per verba generalia. arg. j. de dona. inter virum ⁊ vxorem. l. ſi maritus. nã facile receditur a voluntate preſumpta, ⁊ a iure ſpeciali. l. fi. in prin. ff. de leg. ij. puta quia poſtea fecit teſtamentum, ⁊ dicit ꝙ omnia bona ſua ſunt inter filios communia equis portionibus. nam cum hoc quod eſt emptum nomine filij. ſit in dominio patris: ergo continetur appellatione bonoruz paternorũ. ⁊ hoc ſuadet naturalis equitas, ⁊ par charitas, ⁊ par liberorũ affectio. argu. j. cõmunia vtriuſq; iudi. l. illud. arg. contra: quia ſpecies derogat generi: vt dixi. s. eo. l. quoties. vnde ſpecialis prouiſio qꝛ emit noĩe vnius filij in vnum filiũ collata non videtur abrogari per verba generalia. arg. ff. de vulga. ſubſti. l. coheredi. §. qui patrez. ⁊ maxime quia factum poſterius in dubio intelligitur ſecundum ordinationem precedentem. ff. eod. l. ex
2 parte. §. pater. ¶ † Secundo no. quod pater huius prouidentie in vnũ filiorum ſpecialiter collate põt penitere. ⁊ eſt ratio: quia ſiue ſit donatio, non tenet a prin. in filiam in poteſtate cõſtitutam: vnde habet locuz penitentia: vt. s. de inofficio. dona. l. ij. ſiue habeat vim relicti, multo magis habet locum penitentia: vt. s. eod. l. in ipſius. ¶ † Tertio no. quod
3 ſi vnus fratrum, puta maior natu, ponit lucrum ſuum ⁊ pecuniam ſuaz in apartionẽ patrimonij communis, vel emit boues pro colendis poſſeſſionibus nomine ſuo ⁊ fratrum, quod iſtam expenſam poteſt recuperare a fratribus pro eorum portionibus. concor. ff. de neg. geſt. l. ex duo-
4 bus[a]. vbi text. ad literam habetur de fratre maiore faciente expenſam in rebus communibus. expenſas autem alimentorum non crederem ꝙ imputaret fratribus niſi feciſſet tanquam adminiſtrator eorum: vel feciſſet cum proteſtatione: vt. ff. de negotijs geſtis. l. neſennius. §. primo vel appareat alia coniectura, quod non animo donandi: vt quia reditus bene ſufficiebant fra-
b tribus ad alimenta: ſed iſte forte conſeruabat[b]. frumentum: vt melius venderet. ⁊ interim de burſa ſua faciebat expenſas: non enim preſumitur donare ei quem naturali charitate nõ tenebatur alimentare argumen. ff. de petitio. heredita. l. fin. facit quod no. in ſimili. l. fin. j. de don. premiſ adde
4 qd no. in. l. j. ⁊. l. alimẽta. s. de neg. geſt. ¶ † Oppo. ꝙ nõ adiudicetur filie iſta res empta eius nomine ſed diuidatur inter coheredes: vt. j. de coll. l. ſi donatione. Sol. dicit gl. hic pater emit nomine filie: ibi vero rem propriã aſſignauit filie. Iſta ſolutio nihil valet: qꝛ pater ſtipulando, vel emendo nomine filie, querit ea que iuris ſunt ſubijſi vt ff. de verborũ obli. l. quod dicitur. patrem vnde in vtroq; caſu ſumus in re paterna: ⁊ ideo dic aliter: nam aut pater donat filio emancipato: ⁊ tunc donatio tenet, et non venit in hoc iudicio: qꝛ exiuit patrimonium patris. s. de inoffic. dona. l. ij. idem
c ſi mater donat[c] facit. ff. de dona. l. donatiões in concubinam. §. ſpecies. ⁊. §. pater. et. l. pen. ⁊ fi. eo. tit. Aut pater dedit aliquid filio exiſtenti in poteſtate: tunc aut in peculium aſſignando. ⁊ eſt commune omnium heredum: vt. s. eo. l. certum. ⁊. d. l. ſi donatione. verſi. nam ſi is. ⁊ quod ibi dicit donatio eſt ſcilicet in peculium. nam talis conceſſio in peculium habet in ſe quondam donationem adminiſtrationis et vſus viuo patre. facit. ff. de mino. l. deniq;. §. ſed verum, circa fin. Aut donauit pater filio vere donando, ⁊ reſpectu proprietatis: ⁊ tunc aut vt extraneo: qꝛ merebatur ex gratijs ⁊ ſeruitijs ipſi patri vel alij contemplatione patris impenſis: tunc ſtatim valet: vt. s. de inoffi. teſtamen. aut. vnde ſi parens ⁊ ideo non venit in diuiſione. Aut donauit filio vt filio. ⁊ tunc morte confirmatur: quia habet vim relicti: niſi pater re-
5 uocauerit: vt hic ſecundum Ja. but. ¶ † In du-
d bio autem nunquid pater[d] videatur donare vel in peculium aſſignare. Reſpon. aut eſt actualis differens: vt quia mutuat pecuniam. ⁊ facit inſtrumentum dicere de filio: ⁊ preſumitur in peculiũ: vt. l. fina. de pecu. leg. ⁊ ibi per Jaco. d. are. Non
e ob. de dona. l. pe. ⁊ fi. qꝛ ibi non erat in poteſtate[e] vt ibi per Jaco de are. Si autem forma act⁹ eſt differens: vt quia apparet expreſſe quod pater dixit dono tunc eſt donatio. tamen preſumitur collata in filium vt in filium: quia merita non preſumuntur niſi probentur: vt. l. ſi forte. de caſtren. pecu. ⁊ quod not. in. d. l. ſi donatione. ¶ Sed con-
f tra predicta inſtatur[f] dupliciter. † Primo con-
6 tra id quod dixi de patre mutuante: videtur contra hanc. l. que loquitur de patre emente, ⁊ preſumitur donatio: vt hic. Reſpondeo: aliud eſt in mutuo quia ibi obligatio cõtrahitur re. et ſuper re patris fundatur: ſed cõtractus emptionis contrahitur conſenſu: vnde non ita habetur reſpectus ad pecuniam paternam. Uel aliter hic: pater non ſolum emit, ſed etiam filie tradidit: nam ſi non tradidiſſet filie: non preſumeretur donatio: ſed videretur nomen filie accommodatum: in inſtrumento patris contemplatione: vt infra de caſtren. pecu. l. j. lib. xij. ſecundum Richar. malum. ⁊ Bart. qui ita intelligunt hanc. l. interueniente traditione, ⁊ non aliter. Sed iſtud nõ videtur
g verum[g] quia verum eſt quod in donatione inter patrem et filium in poteſtate requiritur ad confirmationem traditio, argumen. in. l. ſecunda, ſi quis alteri vel ſibi. ⁊ de donatio inter. virum et vxorem. l. papinianus. ſed in relicto, vel in eo qd habet vim relicti, non requiritur traditio vt. l. lucius. in principio. ⁊. l. legatis. de legatis ſecundo. ergo cum habeat vim relicti: vt gloſſ. dicit, nõ eſt neceſſaria traditio. Pro gloſſa. facit. ff. de pactis. l. tale pactũ. §. fi. Mar. dicit qd lex iſta debet intelligi quando conſtabat quod volebat donare pater: alias in dubio non preſumitur donatio,
7 ſecundum eum. ¶ † Sed vlterius oppo. tu dicis quod in dubio preſumitur donare filio vt filio: cõtra: immo vt heredi: vt ſic proſit omnibus here-

a ¶ L. ex duobus. Limita vt p Bal. in. l. finali. j. de colla, vbi loquitur qñ pro victu aliquid plus expeditur. et de fra. de no. bñſi. inue. c. ij. col. x. ⁊ vide in. l. ſi filius pro patre. ⁊ Bal. in. l. ſi paterno. s. de neg. geſtis ⁊ expreſſius Gui. ⁊ Bal. in. d. l. neſenni⁹ vbi allegant bonũ text. cũ gloſſ. in. l. duobus. § fina.

b ¶ Cõſeruabat Uide de materia plenius per Bald. in aut. ex teſtamẽto. j. de coll. ⁊ adde qd no Bar. in. l. omni modo. §. fi. s. de inoffi. teſta ⁊. s. eo. l. certum. ⁊ predicta intelligũtur de his que in vita patris gerũtur, ſed de his q̃ inter fratres poſt mortẽ patris gerũtur vide in. l. ſi patru⁹ cõia vtriuſ. iudi ⁊ vide vnũ dictũ in. l. fi. . d coll. ⁊ in l. cũ te. j. de do. an nup.

c ¶ Si mat donat Uid Bal. l. l. ſi cõſtãte, j. de do. inter virum ⁊ vxorem.

d ¶ Nũquid pater Uide. Bal. in aut. ex teſtamento. cuz ſeq. j. de coll.

e ¶ Poteſtate. Uide per Ang. in. l. ſi donatiõe. j. de coll.

f ¶ Imitatur Uide l. primã. ſed quod requiratur, videt tenere idem Bald. in aut. ex teſtamento. in. verſ. ſed quid ſi pater. cũ ſeq. ⁊ vide Imol. in. l. cõtinuus. §. fi. ff. de verbo. oblig.

g ¶ Uidetur verũ. Adde Bal. in aut. ex teſtamẽto. j. de colla ⁊ adde qd ſi mutat, vel deponit nomine filij, iſtud habetur pro traditione ſm Bart. in d. authen. ex teſtamento.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

dibus, cum ſit tale quid quod omnibus acquiri
pōt: iuxta no. ff. de pact. l. ſi tibi. §. ſi pactus. Sol.
aliud eſt in pacto ad agendum, vel excipiendum,
quod poteſt tranſire ad heredem ex titulo vni-
uerſali. Aliud eſt in re donata in qua non poteſt
pretendi niſi ſingularis titulus donationis. ⁊ ſic
8 non obſtat. ¶ † Quero hic, nunquid iſta dona-
tio[a] ſit proprie cōtractus, vel ſit proprie relictum,
vel quid ſit. dicit gl. ꝙ non eſt proprie cōtractus:
quia non oritur obligatio inter patrem ⁊ filium.
Item nec eſt proprie vltima voluntas: quoniam
non eſt teſtamentum nec codicillus, nec epiſtola,
ſed eſt quidā actus habens vim relicti, qui cōfir-
matur per mortem, nec deſiderat aditionem he-
reditatis, ſecundum gl. quā no. Sed mirū eſt: q:
ſi hec lex intelligitur interueniēte traditione: iſte
eſt cōtractus donationis traditione celebratus:
vt. ff. de dona. l. abſentis. ⁊ l. Ariſto. nam non re-
peritur obligatio, quando precedit traditio, pro-
pterea pro certo glo. intellexit hanc. l. ſimpliciter:
nec reſtrinxit eam ad caſum interueniētis tradi-
9 tionis. ¶ † Pro cuius intellectu quero, nūquid
iſta lex habeat locū ſiue iſta filia tempore emptio
nis paterne fuiſſet preſens ſiue abſens: ⁊ videtur
ꝙ requiritur preſentia, aliter non poteſt donari:
niſi ſit preſens donans, ⁊ donatarius, vel interue-
niente medio organo nuntij, vel epiſtole: vt. ff. de
donatio. cau. mor. l. inter mortis. ⁊ . d. l. donatiōes
in concubinam. §. ſpecies. Sol. non requirit pre-
ſentia: q: proprie iſta donatio non eſt contractus
donationis, ſed eſt quoddam quaſi relictum iu-
ris interpretatione. vnde nō requiritur preſentia:
vt. l. cum pater. §. donationis. de lega. ij. Loquor
ſecundum intellectum glo. non ſecundum intel-
lectum Richar. mal. qui requirit hic traditionē
interuenire. alias dicit quod non habet locum
10 hec. l. vt dixi. ſ. ¶ † Tertio queritur. pater emit
libros filio ſtudenti, deinde decedit pluribus re-
lictis filijs. queritur an iſte filius cui pater libros
emit debeat hos libros habere precipuos, an ve-
b ro teneatur eos conferre fratribus[b]. gloſſ. que eſt
hic dicit quod filius debet hos libros precipuos
habere. Et hoc videtur probare duplici ratio-
ne. Primo: quia pater emendo pro filio, videtur
hoc tacite velle, ⁊ quaſi per vltimū iudiciū con-
ferre in eum: vt hic. Secundo hoc videtur ope-
rari fauor ſtudiorū: vt. ff. eod. l. que pater. Tertio
hoc videtur operari cauſa: quia cum ob cauſam
ſtudiorū pater emerit, ⁊ illa cauſa non ſit finita:
ergo coheredes ab eo non poſſunt auocare li-
bros: vt. ff. eo. l. ſi filia. §. Neratius. Quarto, quia
c pater habet neceſſe[c] libros emere ex quo mittit
filium ad ſcholas: vt not. j. ad macedo. l. ſi mace-
doniani. Quinto, quia ſicut arma que danſ mi-
liti ſunt eius precipua, vt. ſ. eodem. l. ſi filius. ita ⁊
libri qui dantur ſtudenti. In contrarium vide-
tur, quod iſti libri empti pro filio ſunt patris, ſi-
cut relicta empta per patrem: ergo pertinent ad
omnes heredes pro hereditarijs portionibus:
vt. ſ. eo. l. certum. Preterea filius iſte debet hos
libros ſibi in legitima ⁊ in parte ſua imputare,
ſicut imputat militiam ſibi emptam a patre: vt
ſ. de inofficio. teſta. l. omnimodo. §. ſi. ¶ Item
poſito quod iſta eſſet donatio, non eſt donatio
ſimpliciter, ſed eſt donatio ob cauſam naturali
affectione iniunctam, ⁊ ideo imputatur in parte
iſtius filij, ſicut donatio propter nuptias: vt. ſ.
de inofficio. teſta. l. quoniam nouella. Non obſt.
ff. eod. l. que pater. vbi filius non imputat in par-
te ſua expenſas ſtudij: quia illa lex intelligitur in
expenſis in ſtudio conſumptis, vt in victu, ⁊ ve-
ſtitu, ſecus in libris qui extant, nam quales nunc
extant: tales debet ſibi imputare, ⁊ conferre, ſe-
cundum Guiliel. primam opinio. tenet Dyn. in
l. j. §. nec caſtrenſe. de colla. bo. de hoc not. Cyn.
de colla. l. filie. Sed Barto. ſic diſtinguit: aut pa
ter emit ſolum filij nomine, nec filio tradidit,
nec alias expreſſit ſe donare filio: tunc dicte res
ſunt patris proprie: vt. j. de caſtren. pecul. l. j. libr.
xij. requerit ergo traditio, vt videatur donare. j.
ſi qs alte. vel ſibi. l. ij. Aut emit nomine filij, ⁊ tradidit ſibi vel ſibi dona-
re expreſſit illos libros: ⁊ tunc aut filius erat aduocatus, vel doctor. aut
erat ſcholaris in ſtudio. Primo caſu eſt quaſi caſtrenſe: quia aduoca-
tus ⁊ doctor dicuntur militare: vt ſupra de aduoca. diuer. iudiciorum.
l. fori. ⁊ l. aduocati. ⁊ ideo nō conferuntur: vt dicto. §. nec caſtrenſe. ⁊ l. ſi
filius ſupra eodem. Secundo caſu quando erat ſcholaris: tunc aut com-
pleuit ſtudium ſuum ante mortem patris: ⁊ ſic incepit quaſi militare: ⁊
tunc efficitur quaſi caſtren. ⁊ confirmatur illa donatio: vt. j. de donatio.
l. ſiue emancipatis. ⁊ ff. de donat. l. donationes. §. pater. Aut pater mor
tuus eſt antequam ſtudium perficeret, ⁊ militiam adimpleret: ⁊ tunc nō
poteſt dici quaſi caſtrenſe peculium: quia conditio perſone hoc non pa-
titur: nam non reperitur in iure quod ſcholares dicantur militare, ſed
tantum magiſtri: vt. l. j. in fine. de ſtudijs libe. lib. x. facit quod not. ſupra
de iuriſdictio. omnium iudicum. l. ſi. ⁊ tunc eſt diſtinguendum, ſicut
in alia ſimplici donatione. Aut erat emancipatus tempore donationis,
vel poſtea emancipatur libris non ademptis: ⁊ non debet conferre: quia
confirmata eſt donatio, ⁊ non poteſt pater reuocare: vt. d. l. ſiue emācipa
tis. ⁊ dicto. §. pater. etiam vbi alias ſimplex donatio eſſet cōferenda: vt
nota. per Cyn. j. de collatio. authent. ex teſtamento. tamen hoc caſu ſpe
ciali fauore ſtudentium ceſſabit collatio: vt. d. l. que pater. Aut non fuit
emancipatus: ⁊ tunc ſi talis donatio fuit morte confirmata: non debet
conferri: vt hic. ſi autem pater reuocauit: debet conferri: vt hic ſecūdum
11 Barto. ¶ † Oldra. dicit an in dubio preſumatur donare: an vero ſolum
ad vſum ſtudij aſſignare: debemus recurrere ad coniecturas quas ca-
pere poſſumus ex numero librorum, ac quantitate patrimonij patris.
d argumen. ff. de lega. iij. l. ſi filie.[d] ⁊ ibi per Oldra. de fundo inſt. l. quaſi-
tum. §. ſed ⁊ ipſe papinianus. ⁊ de donat. inter virum ⁊ vxorem. l. vtrum.
Aut igitur cōſtat de dolo: tunc quatuor ſunt membra. Aut filius erat
emancipatus: ⁊ ſtatim valet donatio. aut poſtea emancipatus: ⁊ tūc re-
fert: aut eſt doctor, vel aduocatus viuo patre: ⁊ tunc confirmatur: quia
tranſit ad ſpeciem quaſi caſtrenſis peculij. aut pater primo moritur quā
hoc contingat: ⁊ confirmatur donatio morte patris, niſi fuit reuocata:
vt hic. ⁊ in omnibus iſtis caſibus filius iſte habet libros precipuos fa-
uore ſtudiorum. Si autem non cōſtat de donatione, licet cōſtat de em-
ptione ⁊ aſſignatione: tunc recurrendum videtur ad diſtinctionem Ol-
dra. ⁊ ſecundum eam videtur limitanda hec lex. nam in perua expenſa
preſumitur donatio: ſed in magna que forte maiorem partem patrimo
nij exhaurit, vbi pater forte multos alios habet filios, non preſumitur
12 donatio. ⁊ iſta opinio eſt multum equa iudicio meo. ¶ † Quarto que-
ritur: pater miſit filium ad ſtudium, ⁊ deceſſit pater. vtrum filius debeat
perficere ſtudium communibus expenſis, an proprijs: ⁊ videtur quod
communibus: quia munera incepta debent perfici de communi: licet nō
poſſent noua inchoari: vt. l. ſi filia. §. idem ſcribit. ff. eodem. ⁊ no. per gl.
in. l. ⁊ qui originem. §. fina. de mune. ⁊ hono. ⁊ l. j. §. ſed an id. ff. de collat.
e bonorum. ⁊ ibi hoc videtur tenere Dyn. ⁊ ad municipa. l. lucius[e]. §.
idem ſcribit. ⁊ ibi etiam de hoc per Dynum. facit: quia heres mandata-
rij, tutoris, ⁊ ſocij tenentur expedire negotia cepta: vt. ff. pro ſocio. l. he-
res ſocij. ⁊ ff. de negotijs geſtis. l. nam ⁊ ſeruius. §. ſi viuo. Contrarium
determinat Barto. ⁊ reprehendit Dyn. nam factum patris erga filium
initiatum eatenus obligat heredes patris, quatenus ipſe pater erat de
neceſſitate obligatus. probatur. ff. de mune. ⁊ hono. l. ⁊ ſi filium. coniun-
cta. l. honores. §. is qui. de decur. hoc modo decurionatus eſt initium ad
alias dignitates: vt dicto. §. is qui. ⁊ tamen pater ſi conſentit in decurio
natu, ſucceſſores non tenentur de alijs muneribus poſt mortem. Ita in
propoſito licet pater conſentiat filio in initio ſtudij: tamen pater non te-
nebatur de neceſſitate ſequi: ergo nec tenetur heres. Preterea hoc pro-
batur expreſſe in dicta. l. ſi filia. §. idē ſcribit. nam eatenus heres tene-
tur, quatenus pater erat obligatus: ſed hic pater non poterat cogi ad
proſecutionem ſtudij: ergo ⁊c. cum eiuſdem conditionis ſit heres, cuius
erat defunctus: vt. l. heredem. de regulis iur. ¶ Preterea aut dicis fra
tres teneri vigore obligationis in eos tranſfuſe: ⁊ hoc eſt falſum: vt ſu-
pra dictum eſt, aut vigore cuiuſdam quaſi donationis conſiderate, que
habet vim relicti. ⁊ hoc eſſe non poteſt, cum pro futuro tempore nulla
ſit facta traditio: vt. l. papinianus. de donatione inter virum ⁊ vxorem.
fatetur tamen Barto. quod ſi debitum occaſione ſtudij eſſet factum in
vita patris: dum tamen eſſet honeſtum ⁊ licitum, quod fratres tenen-
tur ſoluere de communi, per iura ſuperius allegata. ⁊ ita intelligit. ff. ad
macedonia. l. ſed iulianus. §. quod dicitur. infra ad macedonia. l. mace-
doniani. ¶ Et diſtinguendo ſic concludit, quandoqz pater aliquid in-
cipit pro filio ſeu filio incipienti conſentit, propter quod obligatur ad
conſummationem totius actus: ⁊ tunc tale onus trāſit ad heredes: vt
dicto. §. idem ſcribit. ⁊ dicta. l. heres ſocij. Quandoqz conſentit filio inci
pienti: ſeu ipſe incipit aliquid propter quod obligat ad totum: ⁊ tūc ca-
tenus tranſit obligatio ad heredes, quatenus ipſe defunctus teneba-
tur: vt dicta. l. ſi filium. de muner. ⁊ honoribus. hic eſt caſus huius que-
ſtionis, ſecundum Bartolum. ¶ Concluditur ergo quod ſi vult proſe-
qui ſtudium, faciat expenſas de parte ſua, ⁊ non de portione fratrum:
quia operis initio non eſt contracta obligatio pro toto tempore, ſecun-
dum eum: quod ego cōcedo, ſcilicet quod nō eſt obligatio cōtracta. nec
hoc dicit Dy. ſed videſ hoc officio iudicis cōtineri: q: mediū, ⁊ finis ha
beat

a ¶ Donatio. Ad-
de lati⁹ Bal. in. d.
auſ. ex teſtō. ⁊ ibi
etiā ꝙ nō requirit
aditionem, de quo
etiā p Bar. in. l. in
mortis. ff. d do. cā
mor. ⁊ an requirat
inſinuationē, ⁊ q̄
actio ex ea oriaſ ⁊
an feratur, ⁊ inſta
alia ponit Bal. in
d. auſ. ex teſtō. ⁊ h
adde Bart. in. l. ij.
pro dona.

b ☞ Cōferre fratri.
Adde qd notaui
apoſt. ad Iſtū. ſ.
e. l. ſi filiusfa. num.
j. in ver. nō ſtudet.
Celſus.

c ¶ Neceſſe. Adde
Bal. in tracta. de
duobus frat. ⁊ in
auſ. ex teſtamēto.
j. de colla.

d ¶ L. ſi filie. ⁊ vide
qd no. Bar. in. l. ſi
pater. in prin. ff. de
dona. ⁊ Bal. in. l. ſi
donatiōe. j. de col
la. ⁊ expreſſius in
auſ. ex teſtō. verſi.
qd ergo de libris.

e ☞ Ad municipa.
l. Lucius. Adde
ꝙ poſui ibi i apo-
ſtil. ad Dy. i verſi.
vt d cōl. Vbi am-
pliaba qd hic dr.
p ea q̄ no. Iſte. i. l.
macedoniani poſt
glo. j. ad macedo.
Celſus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bent probabilem ⁊ quodammodo neceſſariā cõſequentiam a principio
vnde ſi e i r pater officio iudicis cogitur alimentare ſiliū in ſtudio et
emere ſibi libros, ex quo miſit filiū ad ſtudiū, vt no. in. d. l. macedoniani.
ita videtur ꝙ hec neceſſitas trāſmittatur poſt mortem patris ad here-
des, non dico ꝙ fratres habeāt donare libros qꝛ nec pater ad hoc tene-
batur ſed quod debeant ſibi emere, ⁊ aſſignare ad ſtudiū ⁊ ad vſum fa-
cti retenta ipſis fratribus proprietate librorū pro hereditaria portiõe, ⁊
hoc ſi ſtudēs eſt ita pauper ꝙ de parte ſua nõ põt habere expēſas ſtudij
Si enim in ꝓprijs redditibus haberet vnde ſtuderet, fratres etiam indi
uiſam ſubſtantiā poſſidentes nil tenētur cõferre de proprio. ar. in. l. vlt.
13 ſi. de peti. here. ¶ † Finaliter tamen credo ꝙ opi. Bar. ſit de iure veri-
or ꝙ opi. Dy. qꝛ nec tempus ſtudij nec expenſe habeat limitationē neceſ
ſariā a iure ⁊ certā ⁊ ideo nõ poſſumus eam metiri in vita pat ris ⁊ licet
eſſet vera opi. Dy. in expenſis ſtudij: tamen ſi iſto ſtudio peracto intēdit
doctorari: qꝛ eſt nouus actus, ⁊ de neceſſitate ſtudij non infertur iſte qui
vult doctorari: qꝛ aggreditur nouum actū. debet doctorari expēſis ſuis:
14 arg. de leg. iij. l. legatis ſeruis. §. ſi ex officio. ¶ † Quinto quero pone ꝙ
a pater pro filio[a] accipiente vxorē fecit expenſas in nuptijs mortuo patre:
alter frater vult ꝙ pecunia expenſarum ⁊ alia ornamenta veniāt in diui-
ſione: vel ꝙ frater pro quo iſte expenſe ſunt facte imputet in propria por
tione: queritur quid iuris. Reſpõ. ꝙ licet pater expenderit in nuptijs filij
quatenus iſta expenſa cõſumpta eſt: nõ debet filio imputari, ⁊ ſi alter fra
ter diceret ego volo ducere vxorē, ⁊ tantundem expēdere de cõmuni: nõ
auditur: qꝛ pater nõ expēdit de cõi patrimonio liberorum, ſed de ſuo pro
prio, in quo liberi nondum habebant aliqd ius. hoc eſt verum. niſi pater
aliter cauerit in teſtamēto: vt. ff. de mun. ⁊ or. l. iij. §. fin. ⁊ ibi tāgitur per
gl. ⁊. ff. eo. l. ex parte. §. filius. Sed circa veſtes ⁊ alia ornamēta vxoris fra
tris vtrū veniant in diuiſione ⁊ collatione, dic: aut loquitur in veſtibus
quotidianis. ⁊ alijs neceſſarijs ad vſum quotidianū ⁊ illa non ſunt cõfe
renda. ſed ſunt mulieris ꝓprie: ⁊ ab initio tenuit donatio inter ſocerum ⁊
nurū: vt. l. ex annuo. de do. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ ad. l. fal. l. ſi vſufruct⁹. §. dos.
cū ſua gl. Aut loquitur de veſtibus ⁊ alijs ornamētis pretioſis ⁊ feſti-
b uis, ⁊ illa talia qualia ſunt veniūt[b] in collatione, remanſerunt enim ſoce
ri, vt. l. mortis ſue cauſa. §. ſi. de do. inter vi ⁊ vxo. ⁊ probatur hec diſtin-
ctio. ff. de pecu. l. id veſtimētū. nec põt dici ꝙ morte ſoceri dicta donatio
ſit ꝯfirmata: qꝛ nõ fuerūt res donate, ſed ad vſum tradite: vt. d. l. mortis
ſue. l. ſi. Preterea poſito ꝙ fuiſſet donatio: nõ ꝯfirmat morte ſoceri ꝯſtā-
te matrimonio inter filiū ⁊ nurū. ⁊. l. cū hic ſtatus. §. oratio. ⁊ ſe. ff. de do.
inter vi. ⁊ vxo. facit ad predicta. l. pe. ff. ſo. ma. ſ; Bar. l. ſi vt certo. §. in-
15 terdū. ff. cõmodat. ¶ † Sexto[c] querit. pater expēdit i reb⁹ aduentitijs
c filij, mõ tpe diuiſionis iſte filius habet res iſtas precipuas, querit quid
iuris de expēſis: vtrū fratres poterūt ei imputare tpe diuiſiõis. Sol. dic
ſm Bar. aut fuerūt expenſe neceſſarie, quas pater habebat neceſſe fa-
cere: ⁊ tūc pater non põt repetere nec heredes eius poſſunt imputare vt
l. j. j. de bon. mater. ⁊. l. cum nõ ſo. ū. §. vbi autē. de bon. que libe. Aut nõ
erāt expēſe: puta patri iuſſe: ſed permiſſe: puta qꝛ in re plantauit vines ſeu
edificauit domū: vel fecit alias expenſas: ⁊ tūc refert, aut ad perpetuā rei
vtilitatē: ⁊ habetur cõſideratio huius expēſe: quia ratione aduentitiorū
inter patrē ⁊ filium põt conſiſtere ciuilis obligatio: ⁊ eſt quaſi ſeruus: vt in
ea. l. §. fin. ⁊. j. ad treb. l. iubemus. ⁊ hoc ſi pater fecit animo repetēdi. ſec⁹
ſi animo nõ repetēdi, ⁊ volēs ſibi filiū obligare. arg. ff. de cõdi. in. c. . ſi in
area, ⁊ cõi diui, l. in iudicio. circa mediū. Si vero dubitat quo animo fe
cerit: dicit Barto. ꝙ modicas expēſas preſumit facere animo donādi. ar
ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. ſermiſcõis. In magis vero diſtinguit: aut
ſunt intra fructuū quantitatē, ⁊ vr̄ pater ei donare: vt. j. de bon. que lib. l
ſi. §. ſin autē res. Expēdendo enī; in rē filij, videt apud eū dimittere. Aut
expendi fructuū quantitatē, ⁊ non videtur donare, ⁊ in dubio vr̄ habere
animū repetendi, niſi in cā alimētorū vel ſimili expēdiſſet: vt. ſ. de ne. ge.
l. alimēta. Si vero nõ reſpiciūt expenſe perpetuā vtilitatē, ſ; fructuū vber
tatē: hic nulla patri, vel heredib⁹ eius ꝯcedit repetitio: qꝛ onera fructuū
pertinēt ad eum, ⁊ idē; in eo qd ſoluit pro datijs ⁊ collectis, cū hēat vſum
fructū, vt. ff. de vſufru. l. ſi pendentes. §. ſi qd. ⁊. ff. de impēſis. l. neq; ſtipē
16 diū. ¶ † Septimo[d] q̄ro. quid ſi pater fecit filiū ſtipulari ab aliquo ſuo
d debitore: an pater videatur facere aio donandi: vel videatur miniſterio
filij: ⁊ qd videatur donare, facit. ff. de dona. l. ſi. §. ſi. ⁊. l. ſi pater. in p̄n. In
cõtrariū facit. l. ij, de pecu. lega. ⁊. j. de caſtrē. pecu. l. j. lib. xij. Sol. dicunt
Old. ⁊ Bar. ꝙ inſpiciēdus eſt numerus liberorū ⁊ quātitas patrimonij
patris, ⁊ quātitas quā filius ſtipulatus eſt: vel aliter cõtraxit vtrū ſit par
ua, vel magna: vt his inſpectis videatur donare vel nõ. ar. l. ſi filie, de leg
ij. cū ſi. ⁊ idē tenet Jac. de are, in. d. l. ſi pater ⁊ ibi Bar. Nõ ob. l. vlt. de pe
cu. leg. qꝛ ibi nullus interuenit actus filij, nec traditionis in filiū: ſed hic
interuenit obligatio filio queſita que in iure habetur pro quadā; tradi-
tione: vt no. in. l. ij. de dote cau. nõ nu. ſ; Bar. ¶ Ego credo ꝙ in dubio
videatur adhibitus vt miniſter ſi eſt filius in poteſtate: ſed ſi eſt emāci
e patus: qꝛ per eum non acquiritur[e] patri, videtur adhibitus vt cõmodū
ſentiens: ⁊ ſic vt donatarius, vt. d. l. fin. §. ſi. ⁊ ibi per Jac. de are. et de do
na. inter vir. et vxo. l. mulier. In dote autē fauore dotis ne mulier rema
neat indotata, nunquā in dubio preſumitur filius adhibitus ad ſtipulan
f dum vt donatarius: vt. ff. ſol. matr. l. que dotis[f]. Itē quādo mandatū
ſtipulandi precedit: qꝛ mādatarius eſt procurator: in dubio eſt ſimplex
procurator nõ in rem ſuā: ⁊ tunc non preſumitur
donatio vt. ff. man. l. idē q;. §. ſi cui ⁊ facit qd no.
j. de do. inter vi ⁊ vxo. l. ſi filij tui per gl. ⁊. j. de iu-
re do. l. ij. per Cy. ⁊ d leg. iij. l. cū qs decedēs. §. nu
17 ptura per Dy. hic finit tractatur. Bart. ¶ † Se
g quid ſi filius impendit[g] circa perſonā patris: vel
res patris eo viuente, an recuperet a coheredib⁹
⁊ dic quod hoc non venit in iudicio fam. erciſc.
quia viuo patre geſtum eſt: vt. ff. eo. l. ⁊ puto. §. ſ;
⁊ ſi dolo, ⁊. l. qui heres. §. pen. Sed an per actio-
nem nego. geſt, poſſit recuperare: dic vt dixi. ſ. de
18 nego geſto. l. ſi filius pro patre. ¶ † Sed quid ſi
filius non geſſit negotia patris, ſed res patris di
h lapidauit ⁊ conſumpſit vel viuo patre pecuniā[h]
ſubripuit, ⁊ iuſſit, deinde iſte pater mortuus eſt o-
mnibus filijs equaliter inſtitutis: fratres dicunt
huic quia ſubripuit. tanto minus accipiat, et in
partem ſuam imputet, nunquid poſſunt eū com-
pellere videtur quod non: quia damnum datum
viuente patre nõ venit in iſta actione: vt. d. l. ⁊ pu
to. §. ſed ⁊ ſi dolo. Item videtur ei remittere pa-
ter ex coniunctione perſonarum: vt. ff. de proba-
tionibus. l. procula. ⁊ ideo videtur quod cum pa
ter nil dixerit in teſtamēto, quod fratres nil poſ-
ſint petere: vt. ſ. de inofficio teſtamento. l. omni-
modo. ⁊ infra de reuocā. donatio. l. fina. In cõtra
rium videtur. ff. de pactis. l. tres fratres. Solut.
ſecundum Guilleim. dic quod aut iſte filius erat
emancipatus: ⁊ tunc ſiue conſideremus crimen,
ſiue penam, ſeu obligationem: ſiue excercitium o
mnia iſta ſtatim nata ſunt: vt. ff. de furt. l. ſi quis
vxori. §. primo ideo cum fuerit queſita actio pa-
tri ille pater moriens ad heredem tranſmitti ta-
ctionem: vt. ff. de priua. delic. l. j. ⁊ ideo ad quem-
fina. ſ. de inofficioſo teſtamē. ideo recurrendum eſt ad. l. fina. §. fin. ff. de
dona. vbi cenſetur aſcendens ſtipulari animo donandi deſcendenti, ſe-
cundum communem intellectum: ſed certe ille tex. ſecundum Odof. po
teſt intelligi quod illud ibi operetur traditio illorum inſtrumentorum:
ſed hoc non eſt verum quod ibi inſtrumenta fuerunt tradita nepoti: vt
ibi legitur ⁊ not. Ideo placet quod not. Bar. ⁊ alij in. d. l. ſi pater. eod.
titu. argumen. l. j. j. de donatio. ⁊. l. ſeruum filij. §. eum qui chirographū
de leg. j. vnde dicit ipſe, preſumitur donatio, vel. non preſumitur, ex quā
titatem patrimonij paterni ⁊ valorem rei in ſtipulatione deducte. arg.
l. verum. ff. de donatio inter vir. ⁊ vxorem. ⁊. l. ſi filie. ff. de leg. iij. ⁊. l. que
ſitum. §. ſed ⁊ ipſe papinia. ff. de fundo. inſtru. adde predictis Bar. in. l. ſi
pater in princi. ff. de donat, ſed quid econtra ſi filius adhibet patrē, vel
matrem ad ſtipulandum: dic quo non preſumitur animo donādi. l. mu-
lier. §. fina. ff. de iure dot. ⁊. l. idem q;. §. ſi cui. ff. manda. ⁊. l. poſt dotem ſe
cundū lectu. Dyn. ff. ſolu. matrimo. ⁊ Barto. ⁊ Lud. roma. in. d. l. que
dotis. quid autem ſi filius ſoluat pro patre, an repetat vide Bart. in. l.
ij. in princip. ff. de donatio. quid in fratre adhibito a fratre ad ſtipulan-
dum: tex. in. l. cū maritus. §. fina. ff. de pac. do. videtur velle quod preſu
matur animo donandi: quia ille tex. communiter ibi per glo. ⁊ doc. in. l.
que dotis intelligitur quando expreſſe fuit actum de donando non ſub
dubio Ludouicus. romanus. in. l. que dotis. dicit dicendum eſſe eo mo-
do quo ſupra dixi in filio emancipato adhibito ad ſtipulandum a pa-
tre videlicet ex qualitate ⁊ quātitate preſumendum Barto. vero in. d. l.
q̄ dotis. tenet quod non preſumatur donatio a fratre ſimpliciter. Item
predicta limita niſi pater ſtipuletur dari ſibi aut filie: quia tunc perſona
filij videtur adiecta ſolutioni non obligationi: ⁊ ſic ſtipulatio non po-
teſt preſumi facta animo donandi: quia poteſt ab eo repeti. act. manda.
ſicut a quolibet adiecto. l. ſtichum. §. queſitum. ff. de ſolutionib. ⁊. l. cum
qui ita. §. qui ſibi. ff. de verb. oblig. ⁊ ibi dixi poſt Jmo. adde Roma. in
l. ſi donatione. j. de collat.

a ¶ Pater pro filio. Idem tenet Bal. in trac. de duo. fra.
b ¶ Ueniūt fratri cuius eſt vxor veniūt ⁊ cedūt in portione ſm eſtimatio-
nē tēporis preſentis. nõ preteriti ſm eundē Bal. in trac. de duobus fra.
Et Alex. in. l. ⁊ q origine. §. ſi is qui. ff. de min. ⁊ hon. Et hoc niſi magna
dignitas faciat preſumi donationē: vt per eundē Alex. ibi Phi. Dec.
c ¶ Sexto. Idē ad literam tenet Bal in trac. de duo fra-
d ¶ Septimo. Idē ſequitur Bald. ad literam in tracta-
tu de duobus fra-
trib. ⁊ adde Barto lus, et Jmol. ⁊ qd dixi in. l. que do-
tis. ff. ſolut. matri-
monio. ſed quid ſi pater ſtipulatur fi-
lio dari, an preſu-
matur animo do-
nandi filio. Bart.
in. l. que dotis. di-
cit quod ſic, per. l.
publia. in princip.
ff. depoſi. ſed Ludo
uicus roma. ibi di
cit qd Bart. omit-
tit caſum, ſcilicet
quando ſtipulatur
nomine filij quo ca
ſu dicit quod pre-
ſumitur ipſi ſtipu-
lari vt concedat ei
in peculium. l. fin.
de pecu. leg. de quo
j. de caſtren. pecu.
lib. xij. et hoc ſi eſt
in poteſtate. ſed in
filio emancipato:
tunc cum in eo non
cadat peculium. l.
e ¶ Acquiritur. Uide Bal. ⁊ Jmol. in. d. l. ſi pater.
f ¶ L. que dotis. Uide Bar. ibi tenentem cõtrariū ⁊ nõ eſt bona ratio.
Bald. hic: quia ſi mulier adhibet aliquem ad ſtipulandum in dote. non
poteſt intelligi adhibit⁹ animo donandi. niſi ſol. ma. mote mulieris. l. ij.
ff. de pac. do. ⁊ ſic ceſſat ratio Bal. ꝙ remaneat indotata.
g ¶ Impēdit. Sequitur ad literam Bal. in trac. de duo. fra. ⁊ vide. ſ. ea.
l. in. j. col. ⁊ in. l. certum.
h ¶ Pecuniam Uide Bald. in trac. de duo. fra. in prin. ⁊ in. l. ſcimus. in
prin. ſ. de inoffic. teſtamen.

liber pro parte pertinet illa actio. de heredi. act.
l. ſi adulta. Si autem erat in poteſtate: nõ fuit na
ta actio, ſed obligatio naturalis: vt. d. l. ſerui ⁊ filij
Et ideo dicit Guil. ꝙ cum non fuit nata actio.
ſed ſolum patri ſit naturaliter obligatus quia co
heredibus non ſubuenitur ope actionis ſed ope.
cõpenſationis: ſi forte alij percepiſſent fructus vl
tra quam deberet, ⁊ iſte agat poterunt compenſa
tionem opponere. ff. de condi. inde. l. frater a fra
tre ⁊ de compen. l. id quod natura. ff. de neg geſt.
l. iij. §. pupillus. Ex hoc intelligo quod veniat ſo
lum in compenſatione ſimplum, nõ duplum, nec
quadruplum ſecundum Guil. arg. ff. eo. l. damna
commiſſa. Non ob. l. tres fratres. q2 ibi fuit furtũ
factum poſt mortem defuncti: vt. ſ. eod. l. aduer
ſus. de hoc per Gui. j. eo. l. incerti iuris. ibi omni
19 no videas. ¶ † Sed quid ſi pater obligauit [a] ſe
a pro filio nunquid totum hoc debitum ſolui debet
de parte filij: dic quod non ſed. omnes debẽt ſub
ſtinere: vt. ff. de mi. ⁊ ho. l. iij. §. ſi. ⁊. ff. eod. l. ſi filia
§. idem ſcribit. ⁊. §. neratius, ſecundum Guil. q ita
no. in. d. l. incerti iuris. Hoc verum ſi pater ſuſce
pit in ſe obligationẽ filij, ductus pietate paterna
vt. j. de capti. l. lib. captus: ſed ſi ex neceſſitate puta
dictante ſtatuto pater fuit captus pro filio: vt no
in rub. j. de decre. decu. libro. x. tunc nõ preſumi
tur libertas patris erga filium: ſed preſumitur q̃
dam neceſſaria negotiorum geſtio vt. ff. de neg.
geſt. l. nam ⁊ ſeruius. in prin. q2 in neceſſitatibus
nemo liberalis exiſtit: vt. ff. de adimen. leg. l. rem
legatam. ¶ Ex hac igitur queſtione eſt orta natu
ralis obligatio inter patrem ⁊ filium, que tranſit
ad heredes. Et facit ad predicta. ff. de de lib. cau
ſa. l. igitur in ratione ſui. ⁊ quod no. per doc. de eo q
cogitur ſoluere condemnationẽ alterius in. l. ij. §.
ſi. ff. de verb. obli. quidam ponunt in. l. ea. §. cato
eo. tit. Sed quid dicemus: filius [b] habet bona ad
uentitia, pater ea dilapidat, ⁊ cõſumit: filius vult
hoc damnum ſibi emẽdari a fratribus: queritur
nunquid poſſit ⁊ videtur ꝙ non: quia non cadit
inter patrem ⁊ filium ex hac cauſa obligatio, et
naturalis: ⁊ ideo lex ſtatuit ꝙ tali patri admini
ſtratio auferatur, non autem cautio interponatur:
vt. ff. ad treb. l. imperator. ⁊ arg. j. de ſen. paſ. l. ſi.
Contrarium videtur: nam inter patrem et filium
ex cauſa aduẽtitia cadit hodie efficax obligatio.
iuxta no. ff. de fideiuſ. l. ſi quis pro eo. §. i. Iſta igi
tur obligatio tranſit in heredes patris, ſaltem in
ſimplum. Sol. aut pater non habebat vſum fru
ctum: quia ille qui reliquerat filio, prohibuerat
ne patri acquireretur vſuſfructus: vt. j. de bonis
que libe. aut. excipitur. ⁊ tunc q2 pater delinquit
in re aliena, tenetur ſicut quilibet extraneus, ⁊ ſi
cut tenetur filio emancipato de quo dixi ſupra de
20 dolo. l. ſi ſuperſtite. ¶ † Si autem pater habet
c vſum fructum [c]: tunc diſtinguendus eſt dilapida
tionis modus: nam aut concernit ſolum reditus.
aut rei perpetuam deteriorationem. vel intolera
bilem leſionem. primo caſu non tenetur pater: q2
de eo quod circa reditus cõmittit non tenetur fi
lio reddere rationem. j. de bo. que libe. l. cũ opor
tet. §. non autem. quia non tenetur hos fructus fi
lio conſeruare: ſed ſi pater ſi ipſam rei ſubſtantiam
diſſipat: tunc tenetur de eo reddere rationem: vt
d. l. cum oportet. §. ſed cum tacitas. quia tenetur
hanc proprietatem filio cõſeruare illeſam. Et idẽ
dico in matre dilapidante res filij in quibus ha
bet vſum fructum: vt diſtinguatur eodem modo
vt. j. de ſecund. nupt. l. hac editali. §. omnibus ⁊
21 ¶ † Sed iuxta predicta incidenter queritur ma
d ter [d] relinquit filio legitimam, ⁊ prohibuit patri
acquiri vſumfructũ. queritur vtrum hanc legem
poſſit apponere in legitima. Barto. mouet hanc
queſtionem in. dicto tractatu. glo. in aut. vt liceat
ma. ⁊ auie. dicit ꝙ patri nõ queritur vſuſfructus,
cum diſpoſitio valeat: quia per hoc filius non gra
uatur. imo eius conditio efficitur melior vt. ſ. de
inoffi. teſt. l. filijs matrem. ⁊ de vul. ſubſti. l. cum ex
filio. ſed text. in. d. authen. tam in rubro quam in
nigro innuit expreſſe contra quare Barto. ſic di

a ¶ Obligauit. Vide Bal. vbi idẽ tenet in tra. de duob. fratri.

b ¶ Filius. Idẽ tenet Bal. in dicto ſuo tracta.

c ¶ Vſumfructum vide q̃d no. Bald. in. l. ſi ſuperſtite. ſ. de dolo. Et vide ẽt quid in matre tex. ⁊ glo. ⁊ Bal. in. l. ſi quis. §. illud. j. de ſecun. nup.

d ¶ Mater. Sequitur ad literã Bar. in. dicto tractatu.

e ¶ Et de hoc vide quod ego ſcripſi ⁊ addidi in. l. j. ſ. eo ad ſi. P. D.

cit At filius eſt inſtitutus ſub conditione ſi pater renuntiet vſufructui
⁊ valet inſtitutio ar. d. l. filij matrem. ⁊ exiſtente conditione per renun
tiationem patris, certum eſt quod amodo vſufructus patri non queri
tur: quia renuntiauit. Aut inſtitutio eſt pura: ſed per modum precepti ſit
adiectio, ne ad patrem perueniat vſuſfructus ⁊ tunc filio adeunte pa
ter habebit in legitima vſumfructum, cum teſtatrix non potuit talem le
gem imponere: nam non poteſt quis facere quin leges in ſuo teſtamen
to locum habeant, ita intelligit Bar. tex illius aut. ¶ Tu dic quod iſta
diſtinctio non eſt bona: quia illud quod non poteſt fieri per modũ diſpo
ſitiuum lege prohibente, non poteſt fieri per modum conditionis vt. ff.
ad. l. falcid. l. ſeius ⁊ augerius. Item in primo membro non dicit verum
quia cum conditio non ſit poteſtatiua, teſtamentum eſſe nullum ratione
preteritionis. vel ſaltem eſſet neceſſe quod conditio remoueretur de
medio, ⁊ remaneret inſtitutio pura: vt. ſ. de inofficioſo. teſtamen. l. quã
in prioribus. Teneas ergo ſimpliciter gloſſ, quia licet vſufructus que
ratur patri teſtatore tacente. et dimittẽte in prouiſione legis. ſecus ta
men eſt ſi teſtator ipſe prohiberet: vt. j. de bonis que libe. aut excipitur.
⁊ ſi tu dicas: in legitima. non poteſt imponere legem. Reſpondeo. verũ
eſt per legem grauaminis: ſed hic non imponitur lex grauaminis ſed fa
uoris. Item nõ imponitur legitime, ſed patri iſtius cui ab vxore nõ debe
tur legitima, ⁊ ita concludo in iſta materia. Bald.

¶ Lex decimanona.

INcerti iuris. ¶ In hoc iudicio habetur ra
tio rerum a quibuſdam ex he
dibus ſubtractarum vel deterioratarum. h. d. Et loquitur
quando poſt mortem iſta contingunt, ſecundum Guil. ſed de
contingentibus in vita teſtatoris plene vt dixi. ſ. l. proxima.
1 ☞ Pretium rei cõmunis diſtracte, qua actione partiẽdum venit.
2 Mãdatũ ſi preceſſerit, agitur mãdati mãdato: autẽ nõ precedẽte agitur
actione negotiorum geſtorum. 3.
4 Heres qui vendidit res hereditatis, ſi dicat ſe vendidiſſe decem ſocij di
cunt quod vendidit viginti, quid iuris.
5 Vendere quis poteſt rem alterius in eius preiudicium ſine eius conſen
ſu, in caſu tamen ſpeciali: vt. hic.

¶ Lex vigeſima.

IN familie. ¶ Si res cõmunis diſtrahitur com
muni nomine, pretium venit in actio
ne mandati. vel nego. geſt. Si vero proprio nomine, venit in
petitione hereditatis. h. d. Iac. but. Diuiditur in duas par
tes: q2 in prima vnus coheredũ vendidit communi nomine, in ſcda ven
didit ꝑprio nomine ſecunda ibi, nam ſi. Ia. bu. ¶ In tex. ibi, pro ſoli
do. ideo dicit pro ſolido: q2 ſi nõ vẽdidiſſet niſi partẽ ſuã nihil teneretur
refundere, nec de re nec de fructibus vt. ff. eod. l. lucius titius ⁊ ſeia. ⁊. ff.
pro ſocio. l. ſi titius cum quo. ¶ In tex. ibi poſſideat. dic vel ius petẽdi
pretium quaſi poſſideat ſm Guil. vt. ff. eo. l. regulariter. ¶ No. primo ꝙ
pretium rei cõmuni nomine vendite non venit in iudicio fami. ercis. Ra
tio eſt: q2 iſta geſtio non eſt ex natura communis, cum pro parte potue
rit expediri. Itẽ q2 vendere eſt actus voluntatis, non neceſſitatis: ⁊ ideo
magis refertur ad officium geſtionis quam ad vtilitatẽ cõmunis. et ſic
nõ ob. ff. eo. l. heredes. §. ſi vnus. ⁊. ff. de neg. geſt. l. ſi cões edes ſimile. ff. p
2 ſocio. l. actione. §. labeo in ver. ſemper enim. ¶ † Scdo no. ꝙ precedẽte
mãdato agitur mãdati: nõ precedente agitur actiõe neg. geſt. ſecuta ra
tihabitiõe, qñ erat geſtũ communi nomine. Sed quare nõ habet locum
hic ꝑpetitio hereditatis ſicut qñ proprio nomine Reſpondeo: q2 hic nõ
gerit ſe pro herede, niſi quatenus eſt in rei veritate: ⁊ ideo non tenetur pe
3 tione hereditatis: vt. ff. ſi pars here. pe. l. j. §. ſi ego. ¶ † Tertio nota. ꝙ
qñ vendit inſolidum proprio nomine, tenetur petitione hereditatis pro
partibus coheredum: nam ipſo facto ſic vendendo. refert controuerſiam
hereditatis coheredibus, ⁊ negat ipſo facto eos coheredes: ⁊ iſtud pre
tium poſſidet pro herede. i. ſine titulo quo ad portiones coheredum: meri
to ſecundum regulam generalem, tenetur petitione hereditatis: vt. ff. d
peti hered. l. ſi ⁊ rem ⁊ pretium. Sed quare non tenetur iudicio fami. er
ciſ. ad iſtud pretium diuidendum Reſpondeo, quia a lege eſt ipſo iure
diuiſum numero: vt. ff. de verb. obl. l. ſtipulationibus. §. operarum. que
ratio non placet: quia perſonales preſtationes veniũt in hoc iudicio: vt
plene not. ſ. eod. l. ea que. ⁊. ff. eod. l. meuius. §. arbiter. ⁊. l. heredes. §. nõ
tantum. ⁊. §. fin. cum ſimi. vel quia iſtud pretium poſſidet titulo pro ven
ditore. ⁊ iudicium fami. erciſc. non competit contra titulo poſſidentem
vt. ff. eo. l. heredes. §. quod pro emptore, quod nõ placet: q2 nõ reperitur
in iure iſte titulus pro venditore: vnde venditor poſſidet pretium gene
rali titulo pro ſuo: nec habet titulum ſpecialem. Item quia iſte titulus
non excludit hic iudicium petitionis hereditatis: ergo non excludit hoc
iudicium fami. erciſ. vt. d. §. quod pro emptore. Et ideo tertia ratio ⁊ ve
ra, hec eſt. quia venditor iſte qui recipit pretium ſolus eſt in poſſeſſiõe he
reditatis: vnde coheres nõ poteſt agere iudicio fami. erciſ. cum ipſo fa
cto negetur coheres, niſi primo cõueniatur petitione hered. vt. ff. eo. l. j.
e Iſta ergo lex reſpicit ad ordinẽ agendi q2 petitio hereditatis eſt primo [e]
proponenda, dicerem tamen quod ſi non opponeretur exceptio prepoſte
ratio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſterationis ante litis conteſtationem, quod procederet iudicium diuiſorium, petitione hereditatis omiſſa, vt not. in. l. ſi mancipium. §. ſi cōi. de euic. Item dicerem quod ſi vniuerſitatem ipſam omnes poſſident, licet rei ſingularis pretium vnus ſolus poſſideat, quod eſt in poteſtate agentis eligere peti. here. vel iudicium fami. her. ſed petitio hereditatis poterit proponi ſimpliciter ad pretium. fami. herciſ. vero debet proponi pro veri ſimili diuiſione, vt. ff. eo. l. inter coheredes. §. ſi coheredes. ¶ Opp. quod non agatur ad pretium, niſi in ſubſidium, vt. ſ. de rei vend. mater. Solu. illa lex non obſtat, quando res venditur cōi nomine, ſed videtur obſtare quando res venditur proprio noie. Sed reſponde qđ illa lex loquitur in iudicio ſingulari, ſeu ſpeciali. hec in vniuerſali, in quo pretium ſuccedit loco rei. & ſic non obſt. ¶ Demum circa hanc materiam ſubtiliter diſtingue, vt hic plene no. per glo. que diſtinctio fuit Azo. in ſumma. qui commentauit hanc legem. & Cy. aliquantulum latius proſequitur, quem hic vide. & circa primum membrum glo. qñ res erat cōis ex cauſa ſocietatis,
a quero, quid in dubio[a]: nunquid res videatur vendita de voluntate ſociorum. Reſpondeo ſic in re expoſita venali, & que ideo tenebatur vt venderetur, ſicut ſunt mercantie, ar. in. l. j. de inſtito. & ff. de pigno. l. cum tabernā. ſecus in re non expoſita venali: q2 non preſumitur animus vendendi,
4 niſi probetur. argu. in. l. j. ſ. de rerum permu. ¶ † Quid ſi iſte qui vendi-
b dit[b] dicat ſe vendidiſſe decem. ſocij dicunt quod vendidit viginti, queritur quid iuris. Reſpond. ſuper hoc debent recipi probationes vtriuſqꝫ partis, vt. d. l. inter. §. coheredes. Si autem neutra pars probat, ſtatur iuramento vendentis. ſi eſt homo bone conditionis & fame. arg. ſ. de don. l. ſi quis pro redemptione. ¶ In glo. ibi, rem vendidit vt propriā: q2 forte ſub hoc nomine facilius inuenit emptorē. vnde non fecit hoc qđ eſſet
5 ſue intentionis alium negare coheredē. ¶ † In eadem ibi, niſi coheres. nota mirabilem caſum, in quo quis vendit rem alterius in eius preiudicium ſine cōſenſu domini, & eſt ſpeciale, ꝓpter bonam fidem poſſeſſoris, hoc tamen reſtringe ad poſſeſſorem, qui tenebatur petitione hereditatis. l. ſed & ſi lege. §. Idem ſi rē diſtraxit. ff. de peti. here. nam ſpeciale eſt propter naturam peti. hereditatis. Conclude. aut res vendita non eſt cōmunis, & loquiť. ſ. de re vendi. l. mater. aut eſt cōmunis ex cauſa ſocietatis. & loquitur prima pars glo. aut eſt cōmunis ex cauſa hereditatis. & loquitur ſecunda pars gloſſ. aut eſt cōmunis ex alia cauſa ſingulari, & loquitur tertia pars glo. Et hec diſtinctio procedit vbi petitio formatur ad pretium, ſecus vbi formatur ad rem ipſam vendicandā; iſta eſt quarta & vltima pars glo. ſecunda pars incipit ibi, ſi aūt ex alia. & ibi etiā tertia pars ſimiliter explicatur. quarta & vltima pars incipit ibi, Itē & illud & ſi vis facilius recitare, diuide has partes in quatuor principales. q. & rectus erit ordo recitandi & intelligigendi, Bal.

¶ Lex vigeſima prima.

SI cogitatione. ¶ Iudex in hoc iudicio debet ſequi patris voluntatē in rebus diuiſis, ſꝫ in niſi diuiſis ſequitur iuris authoritatē. concor. ff. e. l. que pater. vel ſic. Pater inter filios poteſt in ſe aſſumere officium arbitri diuidētis, & ſufficit diuiſio minus ſolennis. ſꝫ que omittit pater, Iudex ſupplet. h. d. ¶ No. qđ dixi in ſummario. ¶ Item no. ꝙ res indiuiſe nemini per patrem aſſignari videntur: ideo diuiduntur inter filios pro virili portione.

¶ Lex vigeſima ſecunda.

SEruum. ¶ Error coheredū non facit alteri acquiri dominium. vel ſic, non habens titulum, non poteſt preſcribere contra iudicium fami. her. Item longa poſſeſſio & error non inducunt titulum: h. d. dic plene vt dixi. ſ. de rei vendi. l. nullo.

¶ Lex vigeſima tertia.

LIcet pacto. ¶ Pactum coheredum nō preiudicat creditoribus, ſed inter ipſos coheredes ſuum operatur effectum. h. d. ꝙ plene dic vt dixi. ſ. de pact. l. pacto ſucceſſorum. vel ſic. Creditores debent ſequi formam agendi ſecundum ius quod ineſt eis, non ſecundum pactum debitorum. facit. ff. eodem. l. plane.

1 ☞ Hereditaria portio predīj in peculium aſſignati, a filio de reſtituendo rogato pro parte ſue trebellianice retinetur. Et datum condi. implende cauſa, non in trebellianicam computatur. & nu. 5. 11. 12. 13. & 16. vſqꝫ ad. 23. Et quid in mortis cauſa capione. nu. 8.
2 Sermonis ratio ſeruari debet.
3 Reſtituendi verbum neceſſario fideicommiſſariam ſubſtitutionem importat. Et teſtatoris ſanctionem dici, vt legis.
4 Teſtator non facere poſſit, vt vxor ſecundo nubēs in penam nō incidat.
6 Trebellianica quo ad ſubrogationem reſpectu eius quod implendi cōditionis cauſa datur, a iure inſtitutionis debita an differat: vſqꝫ ad num. 9.
9 Compenſatio vel imputatio certe perſone fauorem reſpiciens, ad aliam non prorogatur, nec ius auget alterius, niſi per accidens.
10 Teſtatoris ꝓuiſio, an in oī īputatione ſpectetur
14 Trebellianica, in vna re nū detrahi poſſit: Et an ad id patris aſſignatio ſufficiat. vt intelligatur pater in vna re detrahi voluiſſe. nu. 15.
24 Hereditaria portio donationis, que morte confirmatur, an in trebellianicam computetur.
25 Donationem tacitam facilius preſumitur teſtator reuocare voluiſſe, quam expreſſam.
26 Fili⁹ reſtituere grauat⁹, an duas detrahat quartas. Et qđ ſi filius in re certa inſtitut⁹ reſtituere rogatus ſit. 27. Et an trebellianica in vna re detrahi poſſit. & an in vna ei inuito ſolui, poſſit. 28.
29 Filius ſicut de equitate pōt legitimam in vna eligere inter viuos eā alienando: non tñ in fideicommiſſi fraudem, ſed bona fide ſibi eligere, an id quoqꝫ teſtando facere poſſit. a
30 Pater rem aliquam filie aſſignans, nū in dubio ei in legitimam aſſignare videatur.
31 Trebellianicam num poſſit teſtator prohibere.
32 Teſtator vbi falcidiā ꝓhibet, legata ſine hereditatis aditione debentur, an idem in fideicommiſſo vniuerſali cenſendum ſit.
33 Teſtator num quartā ex conſuetudine, vel ſtatuti forma debitam prohibere poſſit.
34 Heres de reſtituēdo grauatus, inuentariū nō faciens, vtrū ita trebellianica priuetur, vt falcidia iure inſtitutionis debita, & quatenus legatarijs teneatur. & nu. 37.
35 Statuto & cōſuetudine induci poteſt vt quarta b de certis rebus detrahatur.
36 Sententia incerta ſuper reſtitutione fidei cōmiſſi vniuerſalis, an procedat.
38 Hereditate ab herede facto inuentario reſtituta an ſi fideicōmiſſarius vniuerſalis inuentarium non faciat, creditoribus in ſolidum teneatur. Et quid ſi heres non fecerit, ipſe veri intra tres menſes fecerit. nu. ſeq.
40 Inuentarium pupilli ſubſtituto pupillari, num proſit. & an tutoris inuentarium heredi pupilli prodeſſe dicatur. nu. 42.
41 Heredes vnius hereditatis ſi ſint, & vnus pro dimidia inuentarium facit pro indiuiſo, an coherede deinde repudiante, neceſſe habeat partis accreſcentis nouum inuentarium facere.
43 Heres, an rationē de male adminiſtratis vniuerſali fideicommiſſario redere debeat.

¶ Lex vigeſima quarta.

FIlium quem. ¶ Hec lex famoſa eſt, & difficilis tripl'. Primo in caſus poſitione. Scđo in eius a cōtrarijs defenſione. Tertio in latitudinis ſeu materie explicatione. In hac ergo lege ꝓcedā ordine cōſueto. ¶ Et diuidiť hec lex in tres partes. In pma pte poniť breuis recitatio teſti. In ſcđa pte poniť exiſtentia ſue conditionis ſubſtōnis fideicōmiſſarie. ex qua pſupponiť fideicōmiſſum deberi. In tertia pte determinať qđ per debentē reſtituere ſit ſibi imputādū, qđ retinendū. & qđ reſtituendū. Scđa ibi, poſt eius cōditionis euentum. Tertia ibi, hereditaria parte vel diuide in duas: q2 in prima poniť thema ordinationis teſti. & exiſtentie cōditionis terminos demōſtans. In ſcđa parte qōnū inde reſultantiū poniť determinatio. ſcđa ibi hrditaria pte. Et ħ intēdit. Fideicōmiſſum vniuerſale ꝯditiōe adueniēte dꝫ reſtitui, q̄rta deducta, in qua computať hereditaria portio fundi in peculiū dati. ſm antiquos, vel prelegati ſm Io. vel mortis cā dati ſeu donati ſm Azo. & acceptū cā ꝯditionis implēde. h. d. ſm cōem lec. Ia. bu. ¶ Et ad euidētiā premitte ꝙ hec lex hꝫ tres principales lectu. prima fuit antiquorū. ſcđa fuit Ioā. tertia fuit Azo. prima diuidiť in duas ptes: q2 antiqui poſuerūt duo exēpla, nō tñ in ſubſtantia iuris diuerſa, ſꝫ in variatione terminorꝫ: q2 primū exēplū nō adaptat ſe litere, licet antiqui dicat ꝙ ſit verū in ſe. ſcđm aūt exēplū ſm antiquos

P

a ¶ Quid in dubio vide Bart. in. l. nemo ex ſocijs. i pnc. ff. pro. ſocio.

b ¶ Vēdidit. ſequitur Lud. Ro. in. l. in illa. ff. de verb. obl. addendo in. l. fin. verſi. ſunt aūt. ſ. de iure do. impe.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

eſt verũ in ſe,ꝛ aptum litere.lectura aũt Joã.an.
non bifurcaẜ,ſ; lec.Azo.ſic.nã primo exẽplificat
in rebus expreſſe donatis.ſcd̃o exẽplificat in re-
bus quaſi in ſuprema volũtate relictis:vt in reb⁹
emptis per patrẽ pro filio:vt.ḋ.e.l.filie cui⁹.ꝛ ſic
videnẜ in totũ eſſe quaꝫ lec.ſup hoc.ſ; Ja.de ra.
legit ſexto mõ,ꝯiungẽdo lect.Jo.cũ lec.antiquo
ꝝ,ꝙ res in peculiũ aſſignate fuerũt prelegate.
ſupponit aũt eas in peculiũ aſſignatas,nõ ad iu-
ris miniſteriũ,ſed vt caſus cooptet ſe litere ſcd̃m
facti cõtingentiã:q2 litera dicit ꝙ tpe iudicij pa
terni filius habebat fundũ eo ſc; modo quo ꝛ ſer
uus diciẜ habere ad vſum facti:vt.ff.de ver obl.
l.ſtipulatio.§.id quoque.¶ His premiſſis,pone
caſum primo ſcd̃m antiquos dupliciter.ſecundo
modo ẜm Jo.ſimpliciter.tertio modo ẜm Azo.
dupliciter.quos caſ⁹ nõ formo aliter in ſcriptis:
q2 gl.format,ſ; refero in voce.¶ Or aduertatis
ad altiora,ꝛ ꝯſiderate in hac lege quatuor,ſc; re-
tentionẽ,cõpenſationem,ſupple tionẽ ꝛ reſtitutio
nem.primũ patet in tex.ibi,retẽta.ſcd̃m pꝫ ibi
cõpenſatio.tertiũ patet ibi,in ſuplementũ.quar-
tuꝫ patet ibi,reddere.id eſt reſtituere cõpellitur.
Et ſcd̃m iſta quatuor collige quatuor notabilia.
Primo ſcd̃m lect.antiquorũ.ſcd̃o quatuor nota
bilia ſcd̃m lecturã Joã.tertio quatuor notabilia
ẜm lec.Azo.¶ Redeo ad no.ſcd̃ꝫ lec.antiquoꝝ.
1 ¶ † Et not.primo ꝙ hereditaria portio predij
in peculiũ aſſignati retineẜ a filio rogato ꝓ par-
te ſue trebellianice.¶ Secũdo no.ꝙ in trebellia
nica cõputatur id qđ cauſa implende ꝯditionis
percipitur.¶ Tertio no.ꝙ illud qđ deeſt ad tre
bellianicaꝫ,in eodeꝫ fundo ſuppletur.¶ Quarto
not.ꝙ quatenus reſtat in eodẽ fundo ſuper tre-
bellianicam,ſimul cũ alijs bonis hereditatis re
ſtituitur.Ex quo euidẽter patet,ꝙ licet iſte fili⁹
eſſet de reſtituẽdo ſub conditione rogatus:tñ ex
quo reſtituere debet quicquid ſupereſt vltra tre-
bellianicam,apparet ꝙ non deducit duas quar-
tas:vt hic eſt expreſſum.Modo anteꝙ veniam
ad oppoſitiones,quero qđ eſt exẽplũ ſcd̃m lectu
ram antiquorũ.gl.exemplificat dupliciter,ꝛ in ſe
vtrũqꝫ exẽplum vadit ad eundẽ intellectũ:ſ; dif
ferunt in hoc:q2 ſcd̃m primũ exemplũ in eodem
fundo nihil ſubeſſet reſtituendũ,imo aliquid de-
eſſet trebellianice:ſ; ſcd̃m aliud exemplũ aliquid
ſupereſt in eodẽ fundo vltra trebellianicam cete
ris cõputatis,ꝛ ideo illud vltra eſt reſtituenduꝫ
cum reliquis bonis.ꝛ quia litera iſtud ſonat,ideo
iſtud exemplũ ſcd̃m aptius eſt,ſed ꝛ primuꝫ põt
ſaluari exponendo tex.dum dicit.ḋ.quartam ha
bens.i.in alijs bonis,nõ in eodẽ fundo.Sed q2
in hoc non conſiſtit iuris ſubtilitas,ſed termino
rum diuerſitas,de hac diuerſitate non curo,ſed
ad oppoſitiões procedo,ꝛ expedio primo primã
gl.ꝛ accipio eius finem.dꝛ hic,filiũ quem ꝛc.ha-
2 bens,reddere compellitur ꝛc.¶ † Cõtra.iſta eſt
mala grãmatica.quã iura nõ patiũtur:q2 debet
ſeruari ratio recti ſermonis:vt.ff.de auro ꝛ argẽ.
leg.l.plautius.nã iſta dictio filiũ,eſt ſuppoſitum
iſtius verbi cõpellitur:qđ verbũ vult ante ſe no-
minatiuum,hic habet accuſatiuũ grãmaticale.
a ¶ Itẽ eſt mala[a] grãmatica,dũ dicit fili⁹ habẽtẽ:
q2 adiectiuũ ꝛ ſubſtantiuum diſcordant in caſu.
Rñd.dꝛ vno modo ꝙ exponiẜ filiũ.i.fili⁹:vt ibi,
ſermonẽ quem audiſtis.ſic.j.de fideicõmiſ.l.eaꝫ
quã.Scd̃o modo ſoluiẜ,qđ iſta litera aliter con-
ſtruitur:vt iſta dictio filiuꝫ,determinet verbũ re
ſtituere,a parte poſt.ꝛ dũ dicit habẽs cõpelliẜ.ſ.
filius.ꝛ erit cõſtructio:teſtator ſanxerat filiũ reſti
tuere filiũ dico quẽ habentẽ fundũ ꝛc.tene pri-
mã expoſitionem.ſecundũ quã litera eſt clarior.
3 ¶ † No.tñ ꝙ dũ litera dicit verbis precarijs re-
ſtituere,illud verbũ precarijs,non erat neceſſe ap
ponere in tex.q2 ſub verbo reſtituere neceſſario im
portaẜ quod ſubſtitutio eſſet fideicõmiſſaria:vt
inſti.de fidei.heredi.§.reſtituta.ꝛ.ff.ad trebel.l.
facta.ꝛ.l.reſtituta.Item ex eo ꝙ litera dixit ſan
xit teſtator.not.ꝙ eſt ſanctio teſtatoris:vt hic.ꝛ
ſanctio legis:vt.l.ſanctio legũ.ff.de pen.ꝛ expa-
4 ratur ſanctio teſtatoris leg.¶ † Unde poteſt teſtator[b] in ſuo teſtamẽto
b facere,quod vxor ſecundo nubẽs nõ incidat in penã ſecundarum nuptia
rum,vt in auẜ.de nup.§.diſponat.colla.iiij.¶ Secũdo oppo.ꝛ videẜ qđ
iſta lex ſit male ſituata:nam cum loquaẜ de trebellianica reſtitutione,de
buit poni in titulo ad trebel.ꝛ nõ hic,vt.ḋ.in.j.conſti.huius voluminis.
§.quibus.ꝛ.ff.de in diem adie.l.Imperator.Reſpon.ꝙ imo eſt optime
ſituata:q2 ſi inter coheredes diuiſio hereditatis petatur,iudex ſeruabit
formã huius.l.in adiudicando rogato ea que debet retinere,ꝛ in adiu-
dicando coheredibus ea que ſibi ipſis debẽt retinere,ꝛ ſic inter eos diui-
5 dendo,vnde non obſtant contraria.¶ † Tertio opp.ꝛ incipimus intra-
re in materiam.diciẜ hic ꝙ datum cauſa implende cõditionis imputaẜ
in quartam.cõtra.lege aperte cauetur ꝙ id qđ conditionis implende cã
capiẜ,mortis cauſa capio appellaẜ,ꝛ in quartã non imputaẜ,niſi in duo-
bus caſibus.Primus eſt:qñ iſtud qđ capitur eſt quid hereditarium,vt
nũmi peculiares,qui capiũtur a ſtatu libero,qui imputantur pro heredi
taria parte capientis,vt.ff.ad.l.falc.l.id aũt.Scd̃s eſt,qñ id quod capiẜ
ſolũ in figura cõditionis,ſed in figura pretij,qđ ex ordinatione teſtato-
ris loco rei ſuccedit,vt.ff.ad.l.falcidiã.l.In ratione.ij.§.tametſi.ibi,q2
no conditionis implende ꝛc.ſed lex noſtra ſimpliciter dicit imputari,er-
go male.Reſpõdeo.lex cõtraria,loquiẜ in falcidia debita iure inſtitutio
nis,que detrahitur de ſingularibus relictis:vt.ff.ad legẽ fal.l.j.§.ſecũdo
capite.ſed lex noſtra loquiẜ in quarta trebellianica.ꝛ ſic non ob.iſta di-
ſtinctio.probatur quoad primũ membrum.ff.ad legẽ fal.l.In quartã.in
prin.ꝛ.§.ſi quid vero implende.ſed quo ad ſecundã partem probaẜ in ea-
dem.l.In quartã.§.ſed in fideicõmiſſaria.ꝛ.d.l.In quartã.h.d.In falci
diam imputaẜ id tantũ qđ iure hereditario capiẜ,ſ; in trebellianicã im-
putatur quicquid quocũqꝫ iure iudicio defuncti vniformiter capitur.id
vero qđ difformiter capiẜ.ſ.partim iure hereditario,partim ex alia cau-
ſa capitur,pro parte hereditaria tantũmodo imputatur.h.d.ẜm Bart.
6 ¶ † Aduertas:q2 hodie tibi declarabo optimas leges:q2 doc.non poſ-
c ſunt rationẽ diuerſitatis:nã ratio differentie eſt:q2 quarta[c] debita iure
inſtitutionis ſicut ex ipſa voce apparet,debet haberi titulo inſtitutiõis,
ꝛ detrahiẜ de bonis teſtatoris,prius detracto ere alieno,ſed quarta tre-
bellianica reſpicit quoddam vniuerſale.ſ.ipſam hereditatem,ꝛ nõ reſpi
cit bona.put ſunt ab ere alieno abſtracta.l.ij.C.ad treb.quia ergo quar
ta trebellianica cõſiſtit in quodam vniuerſali,recipit ſubrogationẽ eorũ
que cauſa cõditionis implende dantur cũ his que a rogato de reſtituen
do preſtantur,vt.ff.de leg.ij.l.Imperator.§.fin.cum.l.ſeq.ꝛ.l.cum pater
§.reſponſo.ꝛ arg.ff.de peti.heredi.l.ſi ꝛ rem ꝛ pretium.ꝛ qđ dixi.ḋ.de rei
vendi.l.mater.¶ Sed cõtra iſtam ſolutionem ſic opponitur.ꝛ iſta oppo
ſitio eſt in ſecunda glo.magna in fin.ꝛ videtur ꝙ illud quod datur cau-
ſa implende cõditionis nõ imputetur in trebellianicam:nam cũ iſta lex
loquaẜ in filio rogato reſtituere,lex dicit aperte ꝙ quarta trebellianica
debetur ei nõ per imputationem fructuum,ſed in ipſis rebus heredita-
rijs,vt.j.ad trebel.l.Iubemus.in fi.prin.Sol.dicit gl.ꝙ in filijs iſta lex
eſt correcta,ſed in nepotibus ꝛ alijs liberis remanet incorrecta,iſta eſt
opi.glo.quidam doc.reprobant gl.quia dicunt ipſi,fatemur quod fru-
ctus non imputantur in trebellianicam filiorum:q2 non capiuntur iudi
cio teſtatoris,ſed qđ datur cauſa implende cõditionis,imputatur:quia
ex ordinatione teſtatoris capitur.ergo.l.iubemus.non corrigit ius an-
tiquum,niſi in fructibus,ſecundum iſtos docto.¶ Sed tu dic ꝙ gloſſ.
eſt verior:quia text.in.l.Iubemus.dicit non per imputationem redi-
tuum.ꝛ illud non facit ad propoſitum,ſed cum poſtea ſubdit text.ſed in
ipſis rebus hereditarijs dodrans reſtituatur,ſupple,ꝛ quarta retinea
tur in ipſis rebus hereditarijs:nam quod in reſtitutione non venit pe-
nes rogatum remanet,vt.ff.ad trebellia.l.ſi patroni.§.ꝛ generaliter.ꝛ.l.
7 quia perinde.§.reſtituta.¶ † Quarto opponi.ꝛ videtur ꝙ id quod cau-
ſa implende conditionis a coherede capitur,in trebellianicam non im-
putatur:quia lex aperte dicit ꝙ extra quartam eſt quod a coherede per
cipitur,vt.ff.ad legem falcidiam.l.In quartam.§.pro ea vero parte.
Solut.hec lex debet intelligi ſecundum illam:nam aut cauſa conditio-
nis implende capitur a coherede quantitas,vel genus,vel ſpecies non
hereditaria.ꝛ imputatur in trebellianicam,aut capitur a coherede cor-
pus hereditarium cauſa implende conditionis:ꝛ tunc non imputatur
niſi pro hereditaria parte,quam capiens habebit in re.ita etiam diſtin-
guit text.in.d.l.In quartam.ꝛ.ff.ad trebellianũ.l.deducta.§.nummis.
Ratio differentie hec eſt:quia quãtitas ꝛ genus videntur ineſſe proprie
portioni:ideo imputatur,vt.ff.de lega.ij.l.cum pater.in princip.dum ibi
dicit,pecuniam autem de parte ſua retenturã.Sed hec ratio in corpo-
re non hereditario non precedit,que eſt ergo differentia quare corpus
non hereditarium imputatur,corpus hereditarium non imputatur,niſi
pro hereditaria portione percipientis?Reſpondet gloſſ.in.l.In quar-
tam.quia res non hereditaria eſt vniformis.ꝛ ſi imputatur,non contin-
git hec abſurditas,nec varietas:quia tota res mortis cauſa capitur,ſed
quando eſt tota res hereditaria,ſiue corpus hereditarium,eſſet abſur-
dum ꝙ eadem res diuerſo iure cenſeretur.ſ.quod eãdem rem quaſi iu-
re legati ꝛ quaſi iure hereditario computaret in quartam.argument.de
vſucap.l.eum qui edes.non ergo vtraqꝫ portio imputatur,ſed ea que eſt
aptior imputationi,id eſt hereditaria portio percipientis.¶ Iſta ratio
parum valet:quia eadem res diuiſibilis concurrentibus diuerſis cauſis
pote

a ¶ An autẽ mala grãmatica ꝛ latinitas diſpoſitionẽ teſtatoris vitiet,vid in.l.plautius.ff.de auro ꝛ argen.leg.ꝛ ibid.Bal.ꝛ gl.j.c.ad audientiã.de reſcrip.ꝛ ibidẽ qñ pape Reſcriptum viciare dicaẜ.vbi per Abba.ꝛ gloſ.in.c.ex parte.de fide inſtru.Et vide hunc in.l.eã quã.j.de fideic.de qua re diſputaẜ per docto.ꝛ gl.in.c.forus.de verbo.ſig.an autẽ inſtrumẽtũ vitiet:habes per Bar.in.d.l.plautius.ꝛ doct.in.d.c.ad audientiam.Quid aũt de ſentẽtia,vide plene per hũc.j.de ſen.ex breui.recitã.l.l.ij.Phi.Deci.

b ¶ Teſtator.adde Bal.in.l.j.in ver.ſ; pone alr in.l.femine.j.de ſcd̃.nup.

c ¶ Quarta.Vide Bart.in.l.in quarta.ff.ad leg.falci.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poteſt diuerſo iure cẽſeri,ſicut apparet in omnibus prelegatis,in qui-
bus pars habetur iure hereditario,⁊ pars iure legati, vt.ff. de leg.ij.
l.miles.§.pro parte.⁊ non eſt dubium ꝙ plura iura poſſunt cõcurrere
in eadem re,vt.l.iij.§.ex plurimis.de acquir.poſſe.⁊.l.ſi domus.de ſer
uitu.vrba.predi.imo quãdo plura iura in eadem perſona concurrunt:
talis perſona habetur loco plurium perſonarum,vt.ff. de his quibus
vt indig.tutorẽ.verſic.diſcreta. ¶ Et ideo reddo aliam rationem,ſci-
licet quia ordinatio teſtatoris in eadem re diuerſos titulos ordinãtis
non debet confundi,ſed iſta imputatio eſt quedam cõfuſio, quicquid
enim imputatur in trebellianicam,confunditur,⁊ confuſum eodem iu
re.ſ.iure trebellianice poſſidetur.ſed hoc eſt cõtra ordinationem teſta
toris.qui in eadem re duas capiendi formas adinuicem diſcretas ordi-
nauit.⁊ iſta eſt ratio quare non debet fieri imputatio:quia fieret confu
ſio cauſarum diſtinctarum a teſtatore. Ratio ergo gl.fuit,ne difformi
tas inducatur.arg.j.de teſtamen.mil.l.in teſtamento. ſed rõ mea eſt,
ne difformitas confundatur in imputatione conformi. Iſtum autẽ paſ
ſum tãgit alia gl.magna que incipit,ſcilicet deſtimatione. ibi,qð non
placet ⁊c.que tamen gl.communiter vitio ſcriptoris corruptiſſima ha
betur,vt hic refert Cy. ¶ Op.⁊ videtur ꝙ illud quod implende cõdi-
tionis cauſa capitur,in quartam nõ imputatur, vt.s.de inoffi. teſta.l.
ſcimus.§.repletionem. Sol.ibi loquitur in quarta debita iure nature:
a hic in quarta trebellianica[a]. ¶ Et eſt ratio differentie:qꝛ quarta debi-
ta iure nature fauorabilior eſt,vt.j.de impo.lucra. deſcrip. l.j.lib.x.tu
dic ſubtiliorem rõnem:qꝛ dominium iſtius quarte debite iure nature
ipſo iure continuatur in filium:⁊ ideo preuenit deductio conditionem
hoc eſt ſecũdum rationem intellectus.ante habet filius legitimam ꝙ
id quod ſibi debetur cauſa implende conditionis.⁊ ideo quod habet
jam retractari non poteſt. Eſt ⁊ alia ratio generalior. In omni eo cui
debetur legitima,ſiue ſit ſuus heres,ſiue nõ ſuus,legitima nõ capit tẽ
poris interuallum,nec pendet ex tertij poteſtate,ſed dandum cauſa cõ
ditionis implende pendet ex poteſtate implentis,vt.ff.ſi quis omiſ.cã
teſta.l.ſi quis ſub conditione.⁊.l.j.ff.de coll.do.⁊ argumen.in.l.pretor
8 in prin.de col.bo. ¶ † Ex predictis conclude,nunquid mortis cauſa ca
pio in falcidiam imputatur,ꝙ aut loquimur in falcidia debita iure in
ſtitutionis.aut in trebellianica.aut in debito bonorum ſubſidio.ſi qui
dem loquimur in debita iure inſtitutionis,regulariter non imputatur
ſed fallit:quia imputatur in duobus caſibus.vt dixi. Item fallit in ter
tio caſu,ſcilicet quando a coherede capitur.nam reſpectu preſtationis
fiende eidem coheredi imputatur,vt ei proſit,ſ; non extraneis collega
tarijs.niſi quatenus dicit.ff.ad.l.falci.l.neſennius apollinaris.que lex
hoc intendit. Quod iure prelegati a coherede percipitur,ipſi coheredi
prodeſt in totum ad falcidiam ſubmouẽdam,ſed extraneis legatarijs
non prodeſt in totum,ſed ſolum vſq; ad quartam, quam qui prelega-
tum percipit,poſſit deducere de prelegatis coheredibus relictis. hoc
dicit. Et ꝙ vſq; ad illam quartã bene proſit,hac ideo:qꝛ vſq; ad illã
quartam ſibi imputans videtur percipere iure hereditario.⁊ ſic iure he
reditario illam quam retineret,ſm Ray.de forli.⁊ ſm Dy.in.d.l.ne-
ſennius.verũ dicit.⁊ hoc operat correlatiui reſpectus:nam cum huic-
inde emergant mutue ⁊ reciproce preſtationes,quatenus recompenſa
tur,non videtur abeſſe.argu.ff.de condi.⁊ demonſt.l.ſed ſi hoc.§.pen.
ad idem facit in ratione ſui.ff.de lega.j.l.ab omnibus.§.ſi titio.verſic.
deniq;.⁊.s.de inofficio.teſtamẽ.l.ſi pater puelle.⁊.s.de tranſ.l.de fidei
commiſſo. ¶ Eſt ⁊ alia ratio:qꝛ qui vult ſibi cõſeruari iudicium teſta-
toris a coherede,debet ⁊ ipſe ſeruare coheredi, iſtam rationem ponit
tex.ff.ad legem falci.l.ante penul.⁊ probatur in ratione ſui.ff.de leg.ij.
l.cum pater.§.euictis. Quid ergo eſt quod dicit lex,neſennius.ꝙ im-
putatur quo ad heredem totum,ſed non ſic quo ad extraneos collega-
tarios? Rñ.exempli gratia,ſi hereditas valebat cẽtum aureos,erant
inſtituti Titius ⁊ Seius.⁊ Titius erat grauatus coheredi ⁊ extraneo
in quinquaginta,⁊ econtra coheres titio in re valente decem cohere-
di,nil detrahet:quia quãtum ad eum habet falcidiam ⁊ vltra,ſ; extra-
neis legatarijs detrahet:quia quantum ad eos non habet falcidiam,
⁊ erit iſte modus detractionis:quia imaginabatur quod in iſta parte
iſtius grauati ſint quadraginta tres aurei,⁊ tres quarte alterius aurei
que debent preſtari coheredi,⁊ iſtis alijs legatarijs.de quibus.xliij.⁊
tribus quartis ab iſtis alijs legatarijs ꝓportionaliter detrahetur,a co
herede vero nil detrahetur:quia(vt dixi) compenſatum eſt. Item non
detrahetur proportionaliter de quinquagīta:quia de illis decem que
9 retinentur ſex,⁊ quartum iure hereditario habentur. ¶ † Ex hoc not.
ꝙ compenſatio vel imputatio reſpiciens fauorem certe perſone,nõ pro
rogatur ad aliam perſonam,nec facit ius alterius perſone augeri niſi
per accidens. ¶ Caue tamen:quia lex,neſennius,loquitur de prelega-
tis hincinde.videtur tñ idem etiam in eo quod percipitur cauſa condi-
tionis implende:quia eadem videtur ratio:nam ⁊ glo.in.l. In quartã.
dicit ꝙ a mortis cauſa capio eſt quaſi legatum.⁊ bene dicit quaſi:quia
proprie non eſt legatum:vt.ff.ad legem falcidiam.l.j.§.item ſi ita.ſi ve
ro loquimur in quarta trebellianica.aut percipitur cauſa conditionis
implende ab extraneo,⁊ imputatur.aut a coherede percipitur genus,
vel non hereditarium corpus,⁊ idem.aut hereditarium corpus:⁊ tunc
non imputatur niſi pro hereditaria portione percipientis,vt dicta le-
ge. In quartam.§.ſed in fideicommiſſaria. Si
autem percipitur a coherede corpus heredita-
rium per viam prelegati,dic vt.ff.ad legem fal
cidiam.l.Titia.quam ſtatim declarabo. Si ve
ro loquimur in quarta debita iure nature, dic
ꝙ nõ imputatur illud ꝙ cauſa cõditionis implen
10 de extrinſecus capit,vt.d.§.repletionẽ. ¶ † Sʒ
iuxta predicta incidit vna queſtio, nunquid in
omni imputatione prouiſio teſtatoris attenda
tur. Dictum eſt enim de imputatione ex legali
b prouidentia,ſed nunquid teſtator[b] poteſt pro-
uidere aliter.dic ꝙ ſic,vt.ff.ad legem falcidiã.l.
ſi debitor.⁊ argumen.eodem tit.l.cũ quo de pe
culio.§.ſi.s.de inoffi.teſtamen.l.omnimodo.§.
j.⁊.§.fin.facit quod not.ff.ſoluto matrimo.l.ſi
cum dotem.§.ſi pater.⁊ hoc dicebant antiqui in
hac.l.quos glo.reprehendit:non quia in ſe ma-
le dicant,ſ; quia neſcientes ſoluere difficultatẽ
oppoſitionis,tranſeunt ad diuinationem,que
eſt refugium miſerorum.⁊ ex predictis apparet
declarata tota prima glo.⁊ finis glo.ſecunde.⁊
aliqua particula tertie gl.vt eas legendo pote-
11 ris videre. ¶ † Vlterius procedo ad illud nota
bile.⁊ ſeparo id quod dicit de retentione,ab eo
quod hic dixit de ſuppletione in eodem fundo,
vt magis diſtincte opponam. ¶ Opp.ergo pri
mo ſic.dicit hic quod hereditaria portio predij
retinetur,⁊ in trebellianicam imputatur. Con-
tra nam lege aperte cauetur contrarium,ꝙ nõ
imputatur tota hereditaria portio,ſ; quarta he
reditarie portionis,vnde videtur obſtare.ff.ad
legẽ falcidiam.l.Titia.que lex hoc dicit,vbi te
ſtator primo rogauit,⁊ poſtea prelegauit,prele-
gata non veniunt in reſtitutionem,⁊ ſi quarta re
tineatur voluntate defuncti,ſola quarta pars he
reditarie partis prelegatorũ computatur in fal
cidiam. Si autem contra,vel preter voluntatẽ
teſtatoris detrahit,tota hereditaria portio pre
legatorum computatur in quartam.hoc dicit
Dy.caſus in terminis ibi patet,ſed ratio latet:
nã ibi Titia tria diſpoſuit:quia fratrem inſti-
tuit heredem pro tertia parte.⁊ alios pro dua-
bus tertijs. Secundo reliquit a fratre fideicõ-
miſ.vniuerſale portionis ſeie ⁊ procule. Tertio
quedam dicto eius fratre a coheredibus prele
gauit,⁊ deceſſit. ¶ Queritur primo an ſeie ⁊ p
cule debeat reſtitui prelegatum. Reſpõdeo ꝙ
non,ſed debet iſte frater prelegatum ſibi retine
12 re integraliter. ¶ † Scdo queritur,cum iſte fra
ter fuerit rogatus de ſua tertia reſtituẽda,⁊ ſic
grauatus vltra dodrantem ſue portionis,vnde
emergit trebellianica,an illud prelegatũ ſibi de
beat in trebellianicam imputari. ⁊ certum eſt
qð nõ:quatenus capit iure legati a coheredib⁹
vt.d.l. In quartam.§.pro ea parte,ſed quaten⁹
capit iure hereditario,diſtinguit Paul. quod
aut Titia prouidit fratri ſuper quarte detratio
ne,tunc imputat in trebellianicam ſolam quar
tam hereditarie portionis,aut nõ prouidit:tũc
imputet totam hereditariam portionem. Rõ
eſt:quia trebellianica ⁊ falcidia contra volunta
tem teſtatoris deducitur,ſaltem contra tacitã
voluntatem.hoc dicit.ſed per hoc nõ videt̃ ha
beri ratio differentie. Quid enim ad propoſi-
tum vtrum falcidia deducatur de mente teſta-
toris,an contra mentẽ eius,aliud eſt enim pro-
uidere de deductione,aliud de modo ſeu mẽſu-
ra imputationis.iſta videtur duo ſeparata,nec
contingere ſe adinuicem? Reſpondeo. non vi-
detur obſtare in hoc:quia fauorabilior eſt falci-
dia,in qua iuris ratio ⁊ voluntas teſtatoris cõ
currit,ꝙ ea que eſt contra voluntatem teſtato-
ris.vel dic:qꝛ imputatio teſtatoris facit ceſſare
imputationẽ legalẽ. Cum ergo teſtator vult ꝙ
heres habeat quartam in hereditaria portio-
ne,illam ſibi deſignet.⁊ illam ſibi imputare te-
netur,ac ſi alij eſſet rogatus de reſtituendo reſi-
duum. Sed quando teſtator non deſignat quo-
tam,ibi ſtandũ eſt imputationi legali,diſponit
autem lex quod quicquid hereditario iure ca-

a ¶ Ange. hanc.q. facile tracta in.l. in ratione. ad.l. fal.quando id qð cõditionis implẽde cauſa datur,ſit imputandũ in tre. vel falcidiam.⁊ vi de Ioã.de imo.in l.in quartam.eod. tit.ad.l.falc.⁊ hic maxime per Bar. Darũ tamen ſimpliciter.i legitimã imputatur vt in.l. cum filio. ff.ad.l. fal.⁊ ibi per Bar. ⁊ in.l.j.§.ſi parens ff.ſi quis a par.fu. manu. Philip. Deci.

b ¶ Teſtator. Facit quod nota.Cyn.⁊ Bal.in.l.ij.in ſi.j. de iure do.

pitur, imputetur, vt hic. et hec videt vera ratio.
vel iunge ſimul vtranqꝫ rationem: quia vt proui
dentia teſtatoris aliquid operetur in fauorem e-
ius cui prouidetur, ſit ſibi minor imputatio te-
ſtatoris voluntate cooperāte detractioni, quam
repugnante. ⁊ iſtud tangitur in glo. ij. verſic. dic
13 ergo. ⁊ verſ. Ceterum. ¶ † Secundo opponi. ad
idem. dicitur hic quod hereditaria portio predij
imputatur. contra: quia imo reſtituitur ex trebel
liano: quia lege cauetur ꝙ quicquid grauatus a
ſeipſo capit, debet reſtitui, ſed hereditariam par
tem ſuam a ſeipſo capit. ff. de acquirenda here-
ditate. l. ex parte. ⁊. ff. de heredibus inſtit. l. ſed ⁊
ſi cōditioni. §. ſi. ergo eam reſtituere debet: vt. ff.
ad trebellia. l. in fideicommiſſariam. §. ſi. iſta op-
poſitio formatur in ſecunda gl. magna ibi, Itez
qualiter computat ſibi. ⁊ reſpondit gloſſ. ꝙ iſta
ſunt equipollentia reſtituere. ⁊ tantundem dedu
cere. item retinere. ſatis ergo reſtituit qui com-
penſat: vt. ff. ſi pars heredi. peta. l. j. in fin. ⁊. ff. de
heredi. inſtit. l. qui non militabat. in princip. iſta
ergo glo. procedit preſupponēdo ꝙ in ordine te-
ſtamenti prelegatum preceſſerit grauamen de re
ſtituendo, vel ꝙ verba grauaminis ſunt apta ad
includendum predium hoc de quo queritur. iu-
xta no. j. de fideicōmiſ. l. cum virum. ⁊ in. d. l. Ti-
tia. ⁊. ff. ad trebel. l. marcelus. §. quidam liberis.
14 ¶ † Tertio oppo. contra iſtam ſecundam lectu
ram antiquorum. nam ipſi dicunt qđ grauatus
detrahit trebellianicam in vna re ſibi in peculi-
um aſſignata. primo imputando ſibi hereditari-
am partem ſuam quam habet in re iſta. ſecundo
in eadem reconſequendo reſiduum compenſari
⁊ cetera. Sed hoc videtur falſum dupliciter. pri
mo: quia ille qui debet habere quartam trebel-
lianicaz, debet eam habere vniuerſaliter, non in
re certa: quia ius vniuerſale non ſequitur fundū:
vt. ff. ad treb. l. j. §. ſi heres. ⁊ quod no. ff. de tranſ
actio. l. controuerſia. ſecundo: quia vltra portio-
nem hereditariam iſta portio rei peculiaris, ſeu
ipſa res peculiaris eſt coheredum: vt. ȝ. eodem. l.
certum. ergo non poteſt iſte in iſta re portiones
coheredum vſurpare: niſi quatenus ipſis placet
ſibi aſſignare: quia eſt caſus in. d. l. certum. ꝙ pe
culium debet diuidi inter eos, nec eſt in poteſta-
te detinentis peculium velle partem ſuaz in ipſo
peculio. Ad hoc reſponderunt antiqui, ꝙ hic eſt
ſpeciale: quia preſumitur quod pater ita volue-
rit: nam ex quo eum dilexit tradendo ſcilicet fi-
lio rem iſtam in vita, videatur dilexiſſe etiam in
morte, ⁊ quia forte iſte filius ex effectu quem ha
bet ad rem iſtā, longe lateqꝫ fecit meliorē: vnde
eſſet iniquum ꝙ ſibi auferretur. argumen. ff. de
mino. l. intra vtile. §. vendētibus. ⁊. j. de alluuio.
⁊ palu. l. finali. §. ſimiliter. ¶ Ex qua lectura ha-
bes iſtud ſingulare in hac. l. ꝙ trebellianica po-
a teſt deduci in vna re[a] conceſſa filio in peculio pro
fectitio: nec habes alibi iſtum caſum. ⁊ iſtam le-
cturam tenet Bartol. ſed falſa eſt ſecundum o-
mnes alios doctores in hoc, ſcilicet quod in hac
re poſſit deducere integram trebellianicam: quia
in poteſtate coheredum eſt vniuerſalem trebel-
lianicam vniuerſaliter aſſignare in omnibus cor
poribus ⁊ iuribus hereditarijs commodam di-
uiſionem recipientibus. Quatenus autem non
reciperent commodam diuiſionez, recurritur ad
arbitrium pretoris: quia (vt diſcretus vir) faci-
lius mouebitur ad aſſignandum in vna re quam
in diuerſis, ne patrimoniuz corrumpatur per mi
nutias portionum: vt. l. ſecunda. quando ⁊ qui-
bus quarta pars debe. libro decimo. Item faci-
lius mouebitur pretor ad aſſignandum in hac re
peculiari, ad quam habet affectum, quam in a-
lijs. argument. ff. de bon. liber. l. libertus qui ſol
uendo. ⁊ ita intelligendo lecturam antiquorum
in hac. l. ꝙ hoc fiat pretoris poteſtate ⁊ equita-
te, non autem ſola electione grauati, poteſt opti
me ſaluari opinio ſeu lectura antiquorum ſecun
dum Guliel. ⁊ hec eſt ipſa veritas. ¶ Conclude
circa hoc, ſcilicet an in vna re, poſſit detrahi tre

bellianica. quod aut hoc ordinauit teſtator. ⁊ omnis falcidia poteſt in
vna re detrahi, vt. ȝ. de inofficio. teſtam. l. ſi quando. §. illud. Aut teſta-
tor hoc non ordinauit expreſſe: tamen poteſt probari per coniecturas. ⁊
idem: quia coniecturalis diuiſio patris inter liberos ſeruanda eſt. vt. ȝ.
eodem. l. filij patris. ⁊. l. ſi cogitatione. ⁊. j. eodē. l. inter omnes. Aut hoc
non poteſt probari: ⁊ tunc aut loquimur vtrum ſit in poteſtate grauati
percipere in vna re, ⁊ non eſt in ſua poteſtate. Aut loquimur vtrum ſit in
pretoris equitate aſſignare in vna re, ⁊ dico ꝙ hoc poteſt pretor. ſi equi-
tas eum mouet, vt. ff. de lega. j. l. poteſt autem heres. in verbo iudex eſti-
15 mauerit, que lex ad hoc communiter allegatur. ¶ † Sed nunquid eſt
ſufficiens indicium ad habendum falcidiam in vna re patris aſſigna-
tio? Solut. refert. aut illa aſſignatio eſt perpetua. ⁊ ſumus in lectura Io.
⁊ Azo. Aut eſt in vita patris, vt in peculium. ⁊ ſumus in lectura anti-
quorum. et quia temporalis ordinatio non trahitur ad ordinationem
perpetuam, vt. ff. de pac. l. epiſtola. §. fin. non eſt bona illatio pater ita vo
luit in vita, ⁊ ad tempus, ita ergo videtur perpetuo voluiſſe ſicut dice-
bat Lotharius. Ex predictis apparet examinata lectura antiquorum.
16 ⁊ vidimus qualiter poſſit impugnari, ⁊ defendi. ¶ † Nunc tranſeamus
ad lecturam Ioannis, que eſt ſecunda in ordine lecturarum. ſecundum
quam ſic ponitur caſus. quidam teſtator habens tres filios, eos here-
des inſtituit, ⁊ vni ex ipſis nomine. A. prelegauit fundum. ⁊ poſtea ro-
gauit iſtum. A. vt portionem hereditatis reſtitueret alijs fratribus et
coheredibus, ſi darentur ſibi decem. Item rogauit iſtum. A. ꝙ iſtum
fundum prelegatū reſtitueret quibuſdā extraneis, ſi darentur ſibi quinqꝫ
euenit conditio fideicommiſſi reſtituendi. iſte. A. vult reſtituere fidei
commiſſum ⁊ fundum quatenus tenetur, retenta ſibi quarta, queritur
per quem modum ſibi computetur in quartam. Reſpondetur quod he
reditaria portio fundi, id eſt tertia ſibi imputatur in quartā, ⁊ vltra hoc
imputatur in quartam illud quod recipit cauſa conditionis implende
fratribus. Item computatur in quartam illud quod recipit ab extrane-
is cauſa conditionis implende reſiduum vero fideicommiſſarijs vniuer
17 ſalibus eiſdemqꝫ coheredibus reſtituere tenetur. hoc dicit. ¶ † Ex hac
lege. nota. quatuor. primo, quod hereditaria portio predij prelegati im-
putatur in trebellianicam. ¶ Secundo, quod in trebellianicam impu-
tatur quod cauſa conditionis implende a coheredibus recipitur maxi-
me a fratribus. ¶ Tertio nota. quod in trebellianicam imputatur id ꝙ
percipitur a quocunque legatario, vel fideicommiſſario. ¶ Quarto no
b ta ꝙ quicquid ſupereſt vltra trebellianicam[b], venit in reſtitutionem fi
deicommiſſi vniuerſalis quo ad vniuerſalez fideicommiſſarium, ſed quo
ad particularem legatarium venit illud quod ſupereſt ex relegata vltra
hereditariam portionem. ¶ Contra iſtam lecturam Ioan. ſic opponi.
quia textus dixit ꝙ iſte filius habebat fundum tempore teſtamenti pa-
terni, ſed ſecundum caſum Ioan non habebat fundum, ſed erat ei pre-
legatum: ergo caſus Ioan. eſt ineptus, ⁊ impertinens litere. quidam cō-
cedunt oppoſitionem, ſed iſta oppoſitio nihil valet: quia teſtator cum le-
gat, tradere poteſt rem legatam: quia legatum poteſt incipere a precedē
ti traditione, ⁊ a traditione que tunc fieret. ⁊ etiam poteſt ſubſequi tra-
ditio, vt. ff. de legat. ij. l. Lucius titius in teſtamento. ⁊ not. eodem titul.
. l. legatum eſt quedam donatio. ſed Iac. de Raue. vt fugeret iſtud con
trarium, dicebat ꝙ iſte fundus erat prius in peculium aſſignatus, poſt-
ea prelegatus. Ego non curo de aſſignatione in peculium: quia ſi filius
ſua authoritate inuaſiſſet, ⁊ poſſideret, ⁊ poſtea eſſet ſibi prelegatum. et
18 facit. ff. de pecu. lega. l. cum dominus. §. filiusfamilias. ¶ † Secundo op
ponitur contra lecturam Ioannis quia textus dixit ꝙ id quod deficit
quarte retenta hereditaria portione fundi, ſuppletur in eodem fundo,
ſed iſtud eſt falſum: quia cum iſte fundus fuerit a filio alteri legatus o-
portet quod illi legatario reſtituatur quicquid eſt vltra hereditariam
portionem filij grauati, ſi reſtituetur: ergo non imputatur, probatur an
tecedens. ff. ad legem falcidiam. l. lex falcidia. §. nunquam. conſequentia
probatur: quia id ſolum imputatur, quod efficaciter retinetur, nō quod
alteri redditur, vt. ff. ad legem falcidiam. l. acceptis. Solu. Ioannes con
cedit opponenda, ⁊ dicit quod imputatio ⁊ ſuppletio non ſit in fundo,
ſed ſit in eo quod datur pro fundo cauſa conditionis implende. ⁊ ſic iſta
dictio in, ponitur pro dictione, pro: nam natura propoſitionum hec eſt,
quod vna pro altera ponitur ſecundum ſubiectam materiam, vt legitur
⁊ notatur. ff. de conditionib. ⁊ demonſtrationib. l. eas cauſas. facit quod
notatur. ff. de de iniur. l. ſi ſtatua. euadit ergo contrarium iſtud Ioannes
19 per impropriam expoſitionem litere. ¶ † Sed tertio opponitur quia ſe-
cundum lecturam Ioannis prelegatum imputatur in trebellianicam
quo ad coheredes ⁊ quo ad extraneos, ſed iſtud eſt falſum, vt. ff. ad legez
falcidiam. lege. Neſennius. Solutio illa loquitur in eo quod a coherede
percipitur, ſed hic loquitur in hereditaria parte prelegati fundi, quam
percipit a ſeipſo, que omnibus prodeſt. ¶ Et aduerte quia in lege. Ne-
ſennius. in reciproco prelegato non erat corpus hereditarium, ſed vole-
bat heres vltra dodrantem ſue portionis grauatus habere falcidiam
cuius falcidie partem habet de burſa coheredis per fictionem, id eſt per
compenſationem, que eſt ficta ſolutio, vt. ff. de conditionibus. ⁊ demon-
ſtrationibus lege. Iulianus ait. §. ſi heredi. De burſa autem aliorum le
gatorum non poteſt habere per fictionem: quia inter eos non cadit com
penſatio, nihilominus compenſatio illis ad aliquid prodeſt: quia licet
non

a ☞ In vna re. Ad-
de quod notaui in
apoſito. ad iſtū hic.
nu. x. ver. ſꝫ poſtea
dr hic vtrū in vna
re. in ver. p oib[9] re
bus. iſtū in auť. res
que in lect. anti. in
prin. j. cōia de leg.
Bar. i. l. Iubem[9].
col. j. j. ad trebel. ⁊
Bar. in ſua Ioāni
na, in repe. c. Ray
naldus. extra de te
ſta, Celſus.

b ☞ Quicqđ ſuper-
eſt vltra trebellia-
nicā. Adde Bart.
in ſua Ioānina, in
repeti. c. Raynal-
dus. co. cxxvj. ver.
⁊ qđ ſupereſt. extra
de teſta. Celſus.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

non vtantur beneficio compenſationis, vtuntur tamē beneficio teſtato-
ris: quia non videtur ita hereditatem grauaſſe, vt falcidia integraliter
detrahatur ab omnibus, ſed detrahatur ab extraneis legatarijs minor,
non adminiculo compenſationis, ſed minoris relicti fictione: quia vbi
minus eſt relictū, ibi minor eſt falcidia. ⁊ eſt intellectus iſtius legis, Ne
ſennius, que habet maiorem difficultatem in computatione calculi, quā
in ratione iuris, prodeſt ergo eis legatarijs extraneis, non ratione com-
penſationis, ſed ratione minoris imputationis: quia minus imputat ei
heres, vt ibi not. ¶ Quarto poſſet opponi de oībus legibus que aſſigna
tur pro contrarijs, ad id quod dictum eſt, quod datū cauſa conditio-
nis implende non debet imputari, quod non reepilogo: quia eadem eſt
20 forma opponendi, ⁊ ſoluendi. ¶ † Quinto extra opponit contra Joan-
nem. nam ſecundum Joannem heres prelegatarius erat grauatus vti-
liter coheredibus, ⁊ particulariter in re certa, id eſt in fundis extraneis.
Ex quo apparet quod imminebat reſpectu coheredum trebellianica, et
reſpectu extraneorum falcidia, que detrahitur de ſingularibus relictis.
tunc arguo. Ja iſta falcidia que detrahit de ſingularibus relictis: quia
debetur in eadem ſpecie, de qua detrahitur, nō imputātur percepta cau-
ſa conditionis implende, vt. ff. ad. l. fal. l. id autem. ⁊. l. ꝙ autem ergo non
imputatur quod datur ab iſtis extraneis puris legatarijs, vnde lectu-
ra Joannis videtur falſa de neceſſitate ſecundum Guil. Ego ſubtilius
oſtendo. iſti extranei quod dant cauſa conditionis implende, dant pro
parte non hereditaria, quam ſolam ſcilicet nō hereditariam percipiunt:
ergo non dant vt heredi, ſed vt legatario huius fundi, ex cuius perſona
nec falcidia oritur, nec poteſt extingui, ſeu confundi per imputationem
vt dicto. §. nunquam. ⁊ ideo pro certo caſus quem ponit Joannes non
23 continet veritatem, nec narratiue, nec deciſiue. ¶ † Et ideo procedo ad
ſecundam lecturam Hug. ⁊ Azo. qui ponunt caſum in. l. iſta ſic. pater ha
bens tres filios, ⁊ trecenta in bonis, donauit vni ex filijs fundum valen-
tem triginta, ⁊ fecit donationē expreſſam, vel tacitam, emendo pro eo,
⁊ tradendo, ne incidam in opi. vt. ſ. eodem. l. filie. demum iſte pater iſtos
tres filios equaliter heredes inſtituit cum quibuſdam extraneis, ⁊ roga
uit iſtum filium vt hereditatem reſtitueret coheredibus, datis ſibi de-
cem. queritur quid debeat retinere, ⁊ quid imputare, ⁊ quid reſtituere.
Reſpondetur quod retinet hereditariam portionem huius fundi. et
hāc ſibi imputat. Item imputat ſibi datum cauſa conditionis implen-
24 de, ſeu reſiduum hereditatis ⁊ bonorum reſtituit. hoc dicit. ¶ † Ex hac
lectura nota: quia portio hereditaria donationis que morte confirma-
tur, in trebellianicam imputatur. Secundo, quod hec donatio in fidei-
a commiſſo[a] vniuerſali includitur. ¶ Tertio nota, quod mortis cauſa ca-
pio in trebellianicam imputat. ¶ Quarto not. ꝙ reliquum reſtituitur.
¶ Sed contra iſtam lecturam ſimul opponitur contra primum, ſecun-
dum, ⁊ vltimum notabile. ⁊ ſic. Tu dicis quod quarta huius donatio-
nis in trebellianicam imputatur, ⁊ reſiduum reſtituitur. Sed contrariū
oſtendo, quod non imputetur. Item ꝙ non reſtituatur, quod ſic probo.
iſta donatio confirmatur morte, vnde nō recipitur in re hereditaria por-
tio. probatur antecedens. ſ. eodem. l. filie. conſequentia probatur: quia
hereditaria portio obuenit per aditionem hereditatis, ſed iſta non ob-
uenit per aditionem hereditatis, ſed iure contractus: ergo non eſt hic de
ſignare hereditariam portionem. Ad hoc poteſt reſponderi, quod cum
iſta donatio ſubiaceat falcidie: per hoc in ea hereditaria portio deprehē
ditur, nam ſi coheredes in hac re pretendunt hereditariam portionem:
ergo ⁊ iſte donatarius, qui eſt vnus ex heredibus, vt. j. ad. l. falcidiam. l.
in donationibus. non obſtat. ſ. de inofficio. teſtamento. authentic. vnde
ſi parens: quia ibi fuit donatio efficax a principio donationis, ⁊ ſic tem-
pore mortis donatoris non reperitur in eius hereditate. ¶ Secundo op
ponitur: quia lege cauetur quod huiuſmodi donationes non includun-
tur in vniuerſali fideicommiſſo, niſi ſpecialiter exprimantur, vt. ff. de le-
gat. ij. l. ſequens queſtio. Solutio dicit Dyn. quod lectu. Azo. erit falſa
niſi ſupleatur per. l. ſequens queſtio. videlicet quod apparebat quod te-
ſtator volebat donatum in fideicommiſſo vniuerſali includi. ⁊ hoc ſpe-
cialiter exprimebat. ⁊ (quicquid dicatur) iſta eſt veritas, ꝙ niſi teſtato-
rem penituerit donationis, quod poteſt per indicia probari. argumen. ff.
de admen. lega. l. iij. §. fina. vel impoſuerit verba apta ad incluſionem do
nationis in fideicommiſ. vniuerſali, tale fideicommiſſum nō includitur.
25 ¶ † Credo tamen quod in tacita donatione facilius preſumatur muta-
tio voluntatis, ꝙ in donatione expreſſa, vt. l. fina. in princip. de leg. ij. que
lex eſt ad hoc notabilis, ⁊ hoc dico eſſe verum non obſtante falſa gl. que
eſt in. l. ſi mulier. in principio. ff. de legat. iij. vt ibi nota per Dyn. Franſ.
accur. dixit quod. l. ſequens queſtio. loquitur de donatione inter coniu-
ges, que retrotrahitur quantum ad dominum, ſed donatio inter patrem
⁊ filium in poteſtate licet confirmetur morte: non trahit ſe retro ad tem-
pus contractus ſecundum Francij. accur. Que ſolutio nulla eſt. primo:
quia contra gloſſ. ordinariam patris ſui, non nulla iſtarum donationum
poteſt retro fingere quo ad perfectam eſſentiam donationis: quia trahe-
ret ſe retro ad tempus prohibitum, vt nota. ff. de legatis primo. leg. talis
ſcriptura. Secundo: quia non poteſt negari ꝙ iſta donatio ordine tem-
poris precedit rogationem vniuerſalis fideicommiſſi. ⁊ ideo quod eſt an
te ſpecialiter prouiſum, non tollitur per generalem prouiſionem, niſi de
ſpeciali fiat mentio, vt. ſ. eodem. l. quoties. de vulgari ſubſtit. l. coheredi

§. qui patrē. ⁊. ff. de le. ij. l. legatorum. §. qui plu-
res. Concludendo ergo ſuper opinio. Azo. aut
eam non teneas, aut ſecundum Dynum modi-
fices. ⁊ hec vera poſt modum glo. ponit hic ſpe
cies ⁊ nomina quartarum. ⁊ de imputationibus
in ipſis quartis fiendis, ſed glo. in hac parte vi-
26 deas. ¶ † Extra opponitur[b]. dicitur hic quod
b quicquid eſt ſupra, debet reſtitui. Contrarium
probo legibus ⁊ rationibus: nam in. l. noſtra fi-
lius erat ſub conditione rogatus de reſtituen-
do: ergo detrahit duas quartas. hic autem non
dicitur niſi de vna, quare male, vnde videtur ob
ſtare extra de teſtamen. capi. Raynutius. ⁊. c.
Raynaldus. ⁊ capit. ſi pater. de teſtamen. li. vj.
hoc idem probatur ratione. Si filius ſub condi
tione rogatus non detraheret duas quartas.
omnes leges que dicunt eum detrahere trebel-
lianicam, eſſent falſe. Cum enim legatū prius
detraxiſſet ipſo iure, vt. ſ. de inofficio. teſtamē.
l. quoniam in prioribus, ⁊ ſic habeat vnam fal-
cidiam, ſeu legatum: ergo impoſſibilis eſt dedu
ctio trebellianice. fruſtra ergo loqueretur hec
lex. ⁊. l. Jubemus. j. ad trebellianū ne ergo iſte
leges ſint ludibrio, videtur de neceſſitate ponen a
dum quod filius ſub conditione grauatus, de-
trahat duas quartas. Preterea hoc probatur:
quia duo iura concurrunt in eodem diuerſe ra-
tionis, ⁊ diuerſe quantitatis, ⁊ diuerſarum qua
litatum: ergo poteſt vti vtroque iure. Preterea
ſi filius non poſſet detrahere trebellianicam, eſ-
ſet deterioris conditionis quam extraneus he-
res, quod videtur ridiculum dicere, argument.
j. de codicil. l. fin. §. penult. ¶ Azo dixit quod
iſta argumenta concludebant veritatem, quod
filius poterat detrahere legitimā ⁊ trebellia-
nicam, quando erat ſub conditione rogatus, ſe
cus autem ſi pure, vel ſub conditione de preſen-
ti: quia tunc non poteſt deducere niſi illam falci
diam quam eligit, ⁊ preſumitur in dubio elige-
re pinguiorē, vt. l. j. §. interdum. ſi cui plus quā
per legem falcidiam. Nō obſtat iſta lex ⁊. l. Ju-
bemus. quia debet intelligi facta prius dedu- b
ctione legitime, ꝙ reſtituitur dodrās reſidui ſe
cundum Azo. Odof. dicit hic quod ſecundum
veritatem iuris ciuilis non detrahitur niſi vna
falcidia: quia caſus eſt hic, ⁊ in. d. l. Jubemus.
ſecūdum Odof. ⁊ idem tenuit hic Pet. ⁊ Cyn.
idem etiam tenet Jaco. de belui. in authent. de
reſtitutione ⁊ ea que parit. §. quamobrem. vbi
aperte dicit quod vnicam tantum debet detra-
here: aliam autē non poteſt detrahere, niſi eſſet
plus in ea quam in alia. vnde ſi eligit trebellia-
nicā, adhuc pōt petere illud plus ꝙ eſt in legiti-
ma, ſed nō integram legitimam. ſecundum Ja.
de belui. que opinio de iure ciuili veriſſima eſt,
licet ſepe conſuluerim contrarium: quia ius ca-
nonicum eſt conſuetudine approbatum ſecun-
dum Jaco. butri. ⁊ in foro canonico proculdu-
bio obſeruandum. ¶ Et ꝙ hec ſit iuris ciuilis
veritas, ſic probo. ſi filius habet legitimam ex
voluntate teſtatoris, nihil detrahit, ſecūdum o-
mnes, vt. ſ. de inofficio. teſtamen. l. cum queri-
tur. tunc arguo. non debet eſſe melior conditio
detrahentis falcidiam contra voluntatē defun
cti, quam detrahentis ſecundum voluntatem
expreſſam, vt. ff. ad legem facidiam. leg. Titia.
Preterea hoc probat ex verbis legis falcidie,
que nō faciunt diſtinctionem inter filiū ⁊ quē-
cunque heredem, ſed ſic inquiunt. Quicunque ro-
manus ciuis poſt hanc legem rogatam teſta-
mentum faciet, is quantam cuique ciui roma-
no pecuniam iure publico dare, legare ve vo-
let. ius poteſtaſque eſto, dum ita detur, legetur
ve, ne minus quā quartam partem hereditatis
ex eo teſtamento heredes capiant. Ecce quod
de vna quarta cōtenta eſt, vt. l. j. in principio. ff.
ad legem falcidiā. idem in trebellianica. ita di-
cit tex. inſtitutioni. de fideicōmiſ. heredita. poſt
princi. ⁊. ff. ad trebellianū. l. quia poterat. vnde.
iam non eſt dubitandum: quia caſus eſt legis.

a ¶ Fideicōmiſſo. vide per Bald. in. l. cum virum. j. de fideicommiſſ. ⁊ j. proxi.

b ¶ Extra oppo. vide de Oldr. in conſi. ccv.

a ¶ Rogatus. Adde Bal. in l. papinian. §. meminiſſe. ⁊ ibi Ang. ff. de inofficioſo teſtamen.

b ¶ Una re. Adde Bald. in l. ſcimus. in prin. C. de inoffi. teſtmen. ⁊ gloſ. Ioan. and. in c. Raynaldus. extra de teſtamen. in verſic portiones eaſdem. ⁊ Cy. hic. in .j. col. ⁊ Ja. but. ⁊ Bal. in l. ij. j. ad leg. fal. ⁊ vnū verbū per Bald. in l. non amplius. §. fina. de leg. j. ⁊ Bar. ⁊ doc. in l. ſuus quoqꝫ. in fina. princip. ff. de heredi. inſtituen. ⁊ Imol. ⁊ doct. in l. Marcellus. §. res que. hic alle. ⁊ doc. in l. in quartam. ff. ad legem falcid. et Bald. in l. Iubemus. j. ad trebel. ⁊ in l. magis puto. §. nō paſſim. ff. de reb. eo. ⁊ Iaco. de aret. ⁊ Cy. in authē. res que. j. com. d leg. ⁊ Old. in conſ. ccvij. incip. ius municipale. ⁊ i cōſ. ccxxv. ⁊ quod not. Bart. in l. ij. j. quando et quib. quarta pars de. lib. x. ⁊ Bal. in repet. c. ſi pater. de teſtamen. in vi.

c ¶ Creditor. Uide per Cy. in authen. res que. in fine. hic alleg. ⁊ Spec. in titu. de confeſ. §. nūc videndum. ver. ſed nūquid. qui alleg. text. in l. papi. §. ſi quis impubes. et ibi Ang. ff. de inofficio. teſtamen. ⁊ Bal. i. l. Scimus. in prin. C. de inoffi. teſta. ⁊ in l. ij. j. ad leg. falci.

d ¶ Dubitatur. vide. Bart. in l. ij. j. quādo ⁊ qui. quarta pars deb. lib. x.

e ¶ Dote. imo non videtur ſpeciale: vt probatur in l. marcellus. §. res que. hic alleg.

f ☞ In vna re. adde Guil. de cu. in l. Scimus. §. cū autem. nu. ij. vbi poſui in ꝟ. legitimū. ⁊ ibi Pau. de caſ. in §. repletionem. ⁊ iſtum. in §. illud. nu. xiij. C. de inoffi. teſta. Celſus.

g ☞ Poſſit prohiberi, et iſtam opi. tenuit Ange. in auſ. de here. ⁊ falci. §. ſi vero expreſſum. ꝟ. Item quero an teſtator. col. ij. ⁊ i ſuo repertorio. in verſi. trebellianica. p. l. ſi vt allegas. j. ad l. falci. iſte in authē. res que. col. fina. in lec. antiq. j. cōmunia de leg. Imo, in

27 ¶ † Sed hic quero, preſuppoſita opinio, cano-
niſtarum, que obſeruatur de conſuetudine. quid
ſi filius eſt inſtitutus in re certa, ⁊ rogatus de re-
ſtituendo ſub conditione, vtrum detrahat duas
quartas? dic quod non, ſed ſolam legitimam: q2
non eſt heres vniuerſalis: vt. ff. ad legem falcidi
am. lege lex falcidia. §. nunquam. ⁊ ita ſepe con-
a ſului. ¶ Item quero, quid ſi filius eſt rogatus[a]
de reſtituendo ſub illa conditione, ſi non valeat
vel non valebit iure teſtamenti, valeat iure codi
cillorum, an detrahet? Reſpondeo ſi tempore te-
ſtamenti teſtamentum eſt nullum: tunc tanquā
pure rogatus, non detrahit niſi vnam falcidiā:
niſi quatenus eſſet plus in altera. ⁊ hoc eſt quan-
do filius natus eſt preteritus: ſed ſi conditio non
eſt vera de preſenti: vt quia preteritus eſt poſthu
mus, tunc detrahit duas quartas poſtea poſthu
mo nato per theoricā ante dictam. ⁊ ita Barto
lus conſuluit ſepe. ⁊ dominus Franciſcus de pi-
ſis. ⁊ etiam ego diſcipulus eorum ſepe ſum ipſo-
rum conſiliū ſecutus. ⁊ ſequor quotidie, licet qui
28 dam doctor dixerit hoc anno contrariū ¶ † Ul-
terius queritur de tali queſtione. Filius rogatus
a patre de hereditate reſtituenda, ſi ſine filijs mo
reretur vnam domum hereditariam vendidit,
que tranſcendebat legitimam portionem, ⁊ etiā
trebellianicam, demum extitit conditio fideicō-
miſſi. fideicōmiſſarius in domo alienata vult par-
tem ſuam: quia dicit ꝙ ipſe debeat habere par-
tem in qualibet re. Econtra dicit emptor quod
filius potuit vendere pro legitima ⁊ trebelliani-
ca: ⁊ in vna re eligere. queritur quid iuris. dicit
hic Odoffredus: quia tabelliones bononie qui
faciunt ſe magnos legiſtas, dicunt quod filius
hoc facere poteſt, ſed Odoffredus eos reprobat:
quia falcidia ⁊ trebellianica detrahitur de ſin-
gulis rebus, non de vna re: quia leges ſunt ex-
preſſe. ff. de pecul. lega. l. ſi peculium. ⁊ j. quando
⁊ quibus quarta pars debetur. l. ij. libro decimo.
⁊ de hoc not. etiam. j. ad legem falcidiam. l. ſecun
da. Non obſtat. ff. de legatis primo. l. non ampli
us. in fine. cum lege ſequen. quia ibi loquitur in
legatario partis bonorum, vnde eſt electio he-
redis, vel iudicis ſoluere in vna re. non autem di
cit ibi quod ſit electio legatarij. ⁊ ſic non obſtat,
ſecundum Odoffred. pro quo facit gloſſa que eſt
in dicta. l. ij ⁊ gloſſ. noſtra. ⁊ ff. ad trebellia. l. mar
cellus. §. res que. ⁊ j. communia. de lega. l. fina. §.
ſed quia. ⁊ §. ſi autem ſub conditione. ⁊ extra de
teſtamen. capitulo Raynaldus. §. dilectus. in
gloſſa. imo habuit. ⁊ ff. ad trebellianum. l. ſi lega
tum. §. mulum intereſt. ⁊ ibi nota. ¶ In contra
rium videtur expreſſum in authentica de reſtitu
tio. ⁊ ea que parit in collatione quarta. ⁊ ibi not.
in gloſſa que incipit irreuocabiliter. ⁊ hanc opi-
nionem tenet ibi Iacobus de bellouiſu. nam li-
cet vbi fideicommiſſum eſſet purum, vel iam pu-
rificatum, filius non poſſet deducere in vna re: ta
men in fideicommiſſo vniuerſali eſt equum quod
alienando poſſit deducere in vna re: quia hoc ſibi
prodeſt, ⁊ fideicommiſſario non nocet. argumen
tum ad iſtam rationem. ff. de aqua pluuia arten
da. lege. ſecūda. §. Idem varus, quia non debet
diu eſſe in ſuſpenſo: nam ſi vellet in ſingulis re-
bus partem alienare, hoc eſſet difficille: quia vix
reperiretur emptor. ⁊ dato quod reperiretur: mi-
nus venderetur pars indiuiſo, et minus valeret
pars indiuiſa reſpectu partis, quam totum reſpe
ctu totius: vt. ff. de legatis ſecūdo. l. Meuius. §.
in fundo. ⁊ hoc verum ſi filius malitioſe non alie
nauit: quia Iudex debet arbitrari quod iure
non malitioſe alienata computetur legitima, et
quarta, ne filius vexetur ab illo cui alienauit: a
quo vexaretur, ſi res vendita per fideicommiſ-

a ſarium euinceretur. argumentum. l. ſi. §. fin. de legatis ſecūdo. iſta ſunt[a]
verba Barto. in d. §. res que. Sed Iaco. de belui. dicit quod, vt omnis
ſolueretur oppoſitio, quod ipſe credit filio conſuli poſſe ante conditio-
nem ⁊ diem exiſtentem: quia prouocare poſſet per iudicium fami. erciſ-
cun. fideicommiſſarium vniuerſalem ad diuiſionem, vt legitimam ſuam
habere poſſet in rebus certis. argumen. ff. fami. erciſcun. l. ij. circa prin-
cip. ⁊ l. ⁊ puto. §. j. ⁊ ff. ad trebellianū. l. ita tamen. §. ſi ex trebelliano. inſi.
ſed iſtud dictum ſuum eſto quod in legitima poſſet procedere: non poteſt
procedere, in trebellianica, que nondum debetur, vnde ſuper ea non po-
teſt, fundari iudicium, vt. ff. de iud. l. non quemadmodum. ¶ Item di-
b cit Iaco. quod licet filius in vna re[b] poſſet eligere, debet eligere in re me
diocri, ne dum filio ſatis fauendum eſſe exiſtimamus, fideicommiſſarij
commoda defraudentur, vt. j. communia de lega. l. fin. §. ſed ⁊ ſi quis. ff.
de lega. j. l. legato generaliter. ⁊ argumen. C. de ſacroſan. eccle. auth. hoc
ius porrectum. ſed quare dubitatur de hoc. nonne filius iſte eſt credi-
c tor[c] (vt ita dixerim) bonorum: quia bona tenentur ſibi ad legitimā, vt
ſic dixerim, quare ergo dubitatur an poſſit eligere, vt. ff. de diſtra. pigno.
d l. creditoris. ¶ Item quare dubitatur[d] an poſſit ſibi ſoluere, vt. ff. de ne-
go. geſt. l. diuortio. §. ſed nec redhibitoria. ⁊ ff. de contrahend. emptio.
l. fiſtulas. §. fundum? Reſpondeo: quia cum habeat legitimam ipſo iure
in qualibet re pro rata cuiuſcunqꝫ rei, iſte videtur eſſe creditor, imo do-
minus in ſpecie. vnde illud quod debetur ſibi in vna ſpecie non poteſt ſi-
bi ſolui in alia ſpecie, de rigore iuris, vt in l. ij. §. j. ff. ſi certum petatur. nō
obſtat. §. fundum. quia ibi in eadem re ſibijpſi ſoluebat. Item non ob-
ſtat. l. diuortio. quia ibi loquitur in obligatione quantitatis. ⁊ ideo de
quantitate bonorum ſi ſibi ſoluit, in eadem re ſit ſolutio. ¶ Tenendo er
go ꝙ poſſit alienare vſque ad quantitatem legitime, vel trebellianice,
iſtud procedit magis de equitate, ꝙ̄ de rigore. Et magis tuitione pretori-
ris, quam de ſubtilitate iuris. Et hoc probatur per locū a ſpecialitate nam ſi
e eſt ſpeciale quod pro dote[e] ⁊ donatione propter nuptias poſſit eligere le-
gitimam ⁊ trebellianicam in vna re, vt in authentic. res que. ergo in con
trarium eſt iuris cōmune. Item ſi ſpeciale eſt in lege noſtra propter aſſi-
gnationem teſtatoris, ſecundum lecturam antiquorum: ergo vbi teſta-
tor non aſſignauit in vna re, non habet locum deductio totius legitime,
29 vel trebellianice. ¶ † Sed vlterius queritur, nūquid ſicut filius de equi-
f tate poteſt eligere legitimā in vna re[f] inter viuos alienando, non in frau
dem fideicommiſſi. ſed bona fide, ita poſſit eligere eam ſibi teſtando? re-
ſpondeo non: quia cum fideicommiſſum purificetur in morte filij, reperi-
tur prius cedere dies fideicommiſſi vniuerſalis quam fiat alienatio: ⁊
ideo quia fideicommiſſarius reperit ſe in iure iam queſito, iſta electio in
eius preiudicium fieri non poteſt. ſequitur ergo quod legatarius iſtius
filij non habebit totam rem legatam, ſed eam tantumodo partem que
irreuocabiliter contingebat filium pro ſua legitima ⁊ trebellianica, ⁊ iſte
eſt textus notabilis extra de teſta. c. Raynaldus. §. dilectus filius. dicit
autem illud. c. in ſumma. quod filius rogatus de reſtituendo hereditate
detrahit tertiam ⁊ quartam, vnam iure nature debitam, aliam ex trebel
liano, in quibus ipſe filius poteſt efficaciter teſtari per modum inſtitu-
tionis ⁊ legati, in quibus poteſt penas apponere. hoc dicit illud capitu.
30 ¶ † Ulterius quero. pater aſſignat filie aliquam rem, nunquid in dubio
videatur aſſignare ei pro ſua legitima portione? ⁊ videtur quod ſic: vt. ff.
ad legem falcidiam. l. cum quo de peculio. §. fina. vbi dicitur quod quar
ta collata heredi inter viuos, facit ceſſare falcidiam, tu dic quod eſt mul
tiplex aſſignatio, ſcilicet in partem: ⁊ tunc imputatur in legitima ⁊ tre-
bellianica ⁊ in omni falcidia, vt ibi notatur. hoc autem apparet ibi: quia
teſtator aſſignauerat per nomina quote, vel per nomina proportionabi-
lia quote: quia dixit, de centum que habeo in bonis, trado tibi viginti-
quinqꝫ. iſta enim vigintiquinqꝫ ſunt quarta pars. alia eſt aſſignatio in
peculium, alia in donatione, alia in ſupremum iudicium, alia in prelega-
tum, que omnia examinata ſunt ſuperius ſecundum diuerſas lecturas.
⁊ ideo dic vt ſupra de inofficioſo teſtamento. l. omnimodo. §. fina. Sim-
plex vero aſſignatio ſine alio titulo facta filio, in dubio in peculium fa-
31 cta intelligitur, vt in lege vltima de peculio legato. ¶ † Demum quero
nunquid teſtator poſſit prohibere trebellianicam. gloſſe ſunt contrarie.
nam infra ad legem falcidiam authen. ſed cum teſtator. dicit quod non
ſed in corpore vnde ſumitur, dicit quod ſic. Iacobus de belui. refert ibi-
dem diſputationem ſuam, in qua determinauit quod teſtator quartam
trebelliani. prohibere non poteſt. ⁊ maxime: quando heres inuitus cogi-
tur adire, ⁊ reſtituere. ergo ſi ſponte vult adire, debet habere quartam
vt ſpontanea aditio aliquid operetur fauoris. ⁊ quia in quarta trebellia.
non reperitur ius antiquum correctum ſm Iaco. de bel. idem tenet Ia
co. butri. in d. authen. ſed cum teſtator, dicens quod ſicut debitam iure
nature teſtator non poteſt prohibere, vt. C. de inoffi. teſtamē. l. quoniam
in prioribus. ita nec trebellianicam: quia ſi poſſet prohibere trebelliani-
cam, poſſet facere quod heres penitus deſineret eſſe heres in effectu, cū
reſtituta hereditate omnia tranſirent in fideicōmiſſarium, ⁊ nihil rema-
net penes heredem, ſed falcidiam iure inſtitutionis poteſt prohibere:
quia heres nihilominus remanet heres: quia ex legatis particularibus
non tranſit in legatarios ius vniuerſale ſm Iaco. but. ſed Odoff. ⁊ Iac.
g de are. Pet. ⁊ Cy. tenent quod trebellianica poſſit prohiberi[g]. nam ra-
tio quare poteſt prohiberi hec eſt, vt heres eſtimet ſe habere lucrum in
obſequio

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

obſequio voluntatis defuncti nõ in perceptione vtilitatis: hoc eſt enim
plenam fidem adhibere teſtatori: vt. ff. de donatione inter viruz ⁊ vxor.
l. ſi ſponſus. §. penultimo. iſta eadẽ ratio habet locum in trebellianica.
Item falcidia fauorabilior eſt ꝙ trebellia. ergo ſi de quo minus vide-
tur ineſſe ⁊c. ſecundum predictos docto. Barto. addit: quia dicit ca-
ſum eſſe in ratione ſui. ff. ad trebellia: l. Marcellus. §. quod autem. vbi
ponitur regula talis, vbicunq; ceſſat falcidia propter fauorem teſtato-
ris: ibi ceſſat trebellianica: ſed ita eſt in propoſito. quod propter fauorez
teſtamenti ceſſat falcidia prohibẽte teſtatore. ergo ceſſat trebellianica.
¶ Et ſi tu dicis, ius antiquum non reperitur correctum: ergo remanet
in prima figura. Reſpondeo. ꝙ imo debet dici ꝙ reperitur correctum:
quia lex poſterior trahitur ad priorem: vt. ff. de legi. l. ſed ⁊ poſteriores.
¶ Item quia quando aliqua duo parificantur per aliquã legez, ⁊ idez
diſponitur in vtroq;. ſi corrigitur poſtea in vno, intelligitur correctum
in vtroq;: vt. ĩ. de indi. vid. l. fin. in princip. que opi. eſt equior: vt mihi vi
32 detur. ⁊ ita conſului, de facto. ¶ † Iuxta hoc quero, vbi teſtator prohi-
bet falcidiam, legata debentur ſine aditione hereditatis: vt in authẽti.
de heredi. ⁊ falci. §. hinc nobis, ⁊ ibi ponitur per Iac. de bel. in. xxi. op-
po. nunquid ergo idem erit in vniuerſali fideicõmiſſo, quod morte con-
firmatur ſine vlla hereditatis aditione: ⁊ videtur quod ſic, quaſi ſit ea-
dem ratio. Contrarium dico: quia non eſt eadem ratio. nam fideicom-
miſſarius vniuerſalis poteſt cogere heredem adire. ſi autem non cogit
adire, imputet ſibi: vt. ĩ. de fideicommiſ. l. eã quam. ⁊. ĩ. ad trebellianũ. l.
non iuſtam, ſed legatarĳ particulares non habent ius cogẽdi heredem
ad adeundum. Item nec heres vellet adire nihil relaturus ex heredita
te niſi onera. ⁊ ideo lex prouidet legatarĳs etiaz ſine aditione heredita
tis: quod eſt not. ⁊ iſtud dictum Iaco. de belui. eſt nouum ⁊ ſingulare.
33 ¶ † Deinde queritur. ⁊ hic, aduertatis, nunquid teſtator. poſſit prohi-
bere quartam que debetur alicui ex forma cõſuetudinis ve ſtatuti. bre
uiter dico quod non. ⁊ hoc apparet extra de teſtamẽ. c. Raynutius, vbi
quarta que debetur ſecundum conſuetudinem ciuitatis Tuſcane ma-
trimonio vxori teſtatoris, debetur omni modo, nõ attenta alia teſtatoris or
34 dinatione: vt ibi patet. ¶ † Item quero, vtrum heres de reſtituendo ro
gatus, non faciens inuentarium, priuetur quarta trebellianica, ſicut pri
uatur falcidia debita iure inſtitutionis, iſtam queſtionez diſputat Ia.
de bel. ⁊ ponit in corpore. de here. ⁊ falci. §. ſi vero. ⁊ determinat quod he
res non amittit trebellianicam: licet inuentarium non fecerit. ⁊ alle-
gat Roff. in titu. de ſenatuſcon. trebelliano. quod hoc ego verum cre-
do. nam ideo perditur falcidia debita iure inſtitutionis: quia res par-
ticulares poſſunt ſurripi ⁊ occultari. Sed ius vniuerſale non poteſt oc-
cultari, nec ſecundum iuris intelligentiam poteſt minui per delictuz he
redis: quia ea que ſunt incorporalia non poſſunt contrectari: non obſt.
d. l. Marcellus. §. quod autem. quia ibi loquitur quando falcidia ꝓhi-
betur fauore teſtatoris, ſ; hic loquitur quãdo prohibetur extrinſecus:
non ex teſtamento. vnde cum hoc caſu iura antiqua non ſunt correcta.
merito dicere debemus trebellianicam non ceſſat. ⁊ ita ponit Barto. in
d. §. quod autem. nõ obſtat extra de teſta. c. Raynaldus. in fi. in verbo
cumq; inuentarium fecerit. a contrario ſenſu: quia nõ loquitur ibi reſpe
ctu trebellianice, ſed reſpectu falcidie debite iure inſtitutionis: vt patet
35 in eo. c. in. ver. ⁊ ſaluo. ¶ † Sed adhuc quero, nunquid per ſtatutum vel
conſuetudinem poſſet induci ne quarta detrahatur de certis rebus: pu
ta ne detrahatur de certis rebus mobilibus: vel ne detrahatur de iuri-
bus. ⁊ dico ꝙ ſic: quia caſus eſt ad literaz in. d. c. Raynutius. in fine, in
ver. ita quod deductio. ⁊ ita ibi expreſſum. ⁊ non inuenies melius ali-
bi ⁊ legitima poteſt minui pretextu conſuetudinis ⁊ ſtatuti. licet Dyn.
de hoc diſputet, in. c. indultuz. de regulis iur. lib. vj. ſed diſputat de caſu
36 illius decretalis. ¶ † Sed vlterius queritur, quando petitur reſtitutio
fideicommiſſi vniuerſalis, vtrum procedat in certa ſententia, verbi gra-
tia, dicit Iudex pronuntio tibi fideicommiſſum reſtituendum deducta
legitima ⁊ trebellia. in qua trebelia. fructus poſt moram perceptos iu-
beo imputari, nec aliter declarat Iudex quantitatem. Reſpondeo. qđ
quia eſt iudicium vniuerſale, procedit iſta incerta ſentẽtia. ⁊ certificabi
tur tempore executionis: iſte eſt caſus no. in. d. c. Raynutius. §. cum au
37 tem. Et quia de inuentario feci mentionem. ⁊ aliqua de eo querã † . Et
quero, nunquid heres qui non fecerit inuentarium, vel fecit. ⁊ nõ rite. te
neatur ſoluere legatarĳs vltra facultates hereditatis: ⁊ videtur qđ ſic:
vt authen. de here, ⁊ fal. §. ſi vero non fecerit. vbi dicit qđ tenetur ad ſo-
lida legata. ſed Raynutius ſcribit vnam mirabilem opinionez ⁊ dicit
quod fuit opinio. Guil. de ſuza. quod heres per non confectionez inuen
tarĳ perdit falcidiam: non tamẽ quod vltra vires patrimonĳ teneatur,
quod apparet: quia non priuatur bonis ſuis: nec perdit debitam iure
nature ſecũduz omnes. Si enim teneretur integraliter ſoluere: ergo pri
uaretur proprĳs bonis, quod abſurdum videtur. primo: quia teſtator
hoc non poteſt, vt. l. coheredi. §. cum filie ver. nec fideicommiſſum. de vul
ga. ſubſtitu. ff. de adop. l. ſi arrogator. §. ſ; an impuberi. ⁊. ff. ad leg. fal. l.
in quantitate. Secundo: quia teſtator hoc non vult. l. non videtur velle
in dubio: vt. d. c. Raynutius. §. dictus vero iudex, ibi dum dicit: non vi
detur aliquatenus cogitaſſe ⁊c. Preterea hoc aperte probatur iure ca
nonum: vt legitur ⁊ nota, extra de vſur. c. quanquam. libro ſexto. Bart.
dicit contrarium quia text. in. §. ſi vero non fece-
rit. dicit complebit legatarios ⁊ fideicommiſſa-
rios. ⁊ in auẽ. ſed cũ teſtator. dic ſolida legata pre
ſtabit. Item hoc probat: quia heres preſumitur
ſubtraxiſſe id quod ſufficiebat ad cõplenda lega
ta: vt l auẽ. de here. ⁊ fal. §. ſancimus. vnde fingi
tur ſoluere de hereditate. ⁊ non de proprio patri
monio ſm Barto. qui ita no. ff. ad legem fal. l. in
ratiõe. §. qđ vulgo. ¶ Ego breuiter in iſta que-
ſtione dico quod aut loquimur in foro anime:
aut in foro iudiciorum. primo caſu talis heres
non tenetur niſi vſq; ad vires hereditatis: vt ex-
tra de ſepul. c. patrochiano. ⁊ ſi legatarius plus
extorquet in foro cõſcientie tenet ad reſtitutio-
nem: q꞉ illum foruz nõ ſequit ius ciuile: quia ius
ciuile fundat ſe in fictione, ⁊ non in veritate. aut
loquit in foro iudiciorum: ⁊ tunc aut per confeſ-
ſionem legatariorum apparet de vera quantita-
tem bonorum, ⁊ non tenetur heres vltra: q꞉ lega
tarĳ non poſſunt fundare ſe tunc in preſumptio-
ne, cum appareat contrarium per eorũ confeſſio
nem, vt in auẽ. de equa. do. §. illud ⁊ licet ſuper ta
libus articulis non cogantur legatarĳ reſpõde-
re ad petitionem heredis: tamen Iudex optime
facit ex officio, ſi interrogat: vt obuiet inique ex
torſioni: vt. l. illicita. in principio de offi. preſid.
Si vero non apparet de quantitate bonoruz, pre
ſumitur hereditas locuplex. i. tantum eſſe in he- a
reditate, quantum in legatis. de quibus tamen
filius poſſet detrahere debitaz iure nature. ideo
ergo heres tenetur ſoluere: quia non poteſt alle-
gare hereditatem non eſſe ſoluendo. Simile ha
bemus alibi. quod ſuccumbit qui non deberet
ſuccumbere, ex eo quod nõ poteſt allegãda alle
gare: vt. l. qui habebat. in fi. de manumiſ. teſta. ⁊
8 extra de excep. c. cũ eccleſiaſtice. ¶ † Adhuc que
ritur. heres de reſtituendo rogatus, facit inuẽ-
tarium: poſtea reſtituit hereditatem ex trebellia
no. nunquid ſi fideicõmiſſarius vniuerſalis non
facit inuẽtariuz. teneat creditoribus in ſolidum:
iſta queſtio facta eſt per multos, vt refert Bart.
in. d. §. quod vulgo ⁊ Iaco. de belui. ponit in. d.
§. ſi vero non fecerit, ⁊ Raynutius in. d. §. quod
a vulgo. Finaliter Barto. tenet quod[a] inuenta-
rium heredis non proſit vniuerſali fideicommiſ-
ſario: niſi iſtud beneficium inuentarĳ cedatur ſi
bi. et eſt ratio que mouet eum: quia hoc benefi
cium habet heres ex ſua prouiſione. et non ex
prouidentia teſtatoris, vnde non includitur in
fideicommiſſaria reſtitutione, niſi cedatur expreſ
ſe: vt. ff. ad ſe. trebellianum. lege. ſi heres pe-
cuniaz. ⁊. ff. de fideiuſſoribus. l. ſi heres a debi-
tore. in principio. de hoc nota. in Speculo de in-
ſtrumen. editio. §. dicto verſiculo, quid ſi heres.
ſecundum Bartolum. Sed hic conſiderandum
eſt quod quandoque facto heredis obligatio
minuitur, quandoque augetur, quandoque vni
obligationi altera obligatio adducitur. In pri-
mo caſu dico quod ſiue obligatio minuatur in
ſubſtantia, ſiue in exercitio, ex quo actus con-
cernit heredem. vt heredem. prodeſt fideicom-
miſſario vniuerſali. Exemplum in pacto de non
petendo facto heredi ante reſtitutionem, nam
extendit ſe ad fideicommiſſarium. argumen-
tum. ff. de pactis. l. cum tibi. §. cum poſſeſſor ⁊. l.
ſi cum emptor. in gloſſa. ⁊. ff. de tranſactioni. le-
ge. finali. ita ex in propoſito: quia ſiue inuenta-
rium minuat de obligatione: ſiue de eius exer-
citio, non poteſt per reſtitutionem aliter in fi-
deicommiſſariũ transferri quam fit. argumen
to. ff. de actionibus empti. lege. in venditione.
¶ Et ſi tu dicis, iſtud eſt beneficium perſone:
hoc nego. imo eſt beneficium obligationi co-
herens. In ſecundo autem ⁊ tertio caſu vbi obli
gatio augetur. nec ei adducitur: loquitur lex. ſi
heres pecuniam, quia iſtud eſt quid ſeparatum
ab obligatione defuncti: nec ſibi coheret. ideo
9 non venit in reſtitutionẽ. ¶ † Sed quid ſi heres
non fecit inuentarium, nunquid fideicõmiſſarius

l. j. ff. ad mu. An.
aret. in. §. ſed quia
ſtipulationes. iuri.
de fideicom. here.
Pau. de ca. omni
no conſi. clxv. inci.
viſa facti narratio
ne. ⁊ Alexã. conſi.
lxiĳ. vol. i. Celſus.

¶ Ad hoc vide
ſubtiliter per Ra-
pha. cuma. in cõſi.
ccxviĳ. ad prin. Et
adde bonã doctri
nam Pau. de ca.
in. l. ſi. §. ⁊ ſi prefa-
tam. ĩ. de iure deli
be. ⁊ pleniſſime ꝑ
hunc in auẽ. ſ; cuz
teſtator. ĩ. ad. leg.
fac. Ange. in. l. j. §.
hec ſtipulatio. ff. ſi
cui pluſq; per leg.
fal. ⁊ Alexan. in. l.
Cẽturio. ff. de vul.
ſubſtitu. vbi Bar.
fortiter reprobat.
in. xiiĳ. col.

vniuerſalis faciendo inuẽtarium intra tres menſes a die reſtitutionis ſibi facte, facit ne cõueniatur inſolidũ, ſicut poterat conueniri reſtituens, qui adiuerat ſine beneficio inuẽtarij. Doctores predicti dicunt qḋ fideicõmiſſarius vniuerſalis poteſt ex ſua perſona inuẽtariũ facere: qꝛ effectu heres eſt: vt. l. ſi filius qḋ cum eo. Item fideicommiſſarius vniuerſalis ſecundum glo. l. cum filio. de lega. primo. habet ius deliberandi, loco cuius ſuccedit inuentarium. Bartolus dicit quod ſi heres incontinenti reſtituit cum adiuit, quod iſte fideicommiſſarius poteſt inuentarium facere. ſed ſi heredi eſt lapſum tempus inuentarij, et poſtea reſtituit: tunc eſt magis dubium, tamen adhuc ipſe credit quod fideicommiſſarius ex ſua perſona poſſit facere inuentarium, ꝛ eo gaudere. ꝛ ſi dicatur, tota obligatio heredis tranſiuit in fideicommiſſarium. Reſpondeo. ſimiliter totaliter obligatio defuncti tranſit in heredem per aditionem hereditatis: tamen ei prodeſt inuentarium. Preterea delictum heredis fideicommiſſario vniuerſali non debet obeſſe: vt. ff. de iur. fiſ. l. Statius florus. §. Cornelio. ꝛ hoc verum puto.

40 ¶ Sed † iuxta hoc quero, vtrum inuentarium pupilli proſit ſubſtituto pupillari. dicit Bartolus in dicto. §. quod vulgo. quod non: quia diuerſe

a hereditates ſunt. Tu dic[a] quod imo prodeſt reſpectu hereditatis paterne. ꝛ primarum tabularum, ſed reſpectu pupillaris hereditatis ꝛ bonorum ex perſona pupilli naſcentium non prodeſt. argumen. ff. de legatis primo. l. ſi fundum. ſub cõ

41 ditione. §. ſi paterfamilias. ¶ Sed † pone duo ſunt heredes. vnus adiuit hereditatem: et fecit inuentarium, in quo deſcripſit omnes res pro parte dimidia pro indiuiſo, poſtea coheres repudiauit, ꝛ ſic alia pars ſibi accreuit, vtrum ſit neceſſe quod faciat nouum inuentarium ratione portionis accreſcentis. Reſpondeo ſi ex primo inuentario apparet veritas omnium rerum in hereditate exiſtentiũ, ſicut ipſo iure augetur portio ita ipſo iure augetur inuentarium. ſicut enim non eſt neceſſaria noua aditio hereditatis: ita non videtur neceſſarium nouum inuentarium, cuius dies incipit cedere ab adita hereditate: vt lege finali. §. ſin autem dubius. coniuncta. l. quidam eulogio. de iure deliberandi. hoc etiam eſt equũ: cum ex hoc appareat ceſſare fraudeꝫ preſumptaꝫ

42 in occultatione rerum. ¶ † Sed nunquid inuentarium tutoris pupilli prodeſt pupillo heredi. dicit Barto. quod non: quia aliud eſt inuentarium tutoris. aliud heredis, ꝛ cum alia ſolennitate or

b dinandum: vt[b] notat Bartolus. in dicto. §. quod vulgo. Innuit ergo quod ſi eſſet adhibita ſolennitas, quod idem inuentarium poſſet eſſe inuentarium vt tutoris, ꝛ vt heredis. ſed hoc videtur impoſſibile: quia priuſquam faciat inuentarium tutelare, non habet adminiſtrationem: vnde nõ poteſt tanquam tutor facere inuentarium heredis. Item qꝛ inuentariũ tutelare cõcipitur nomine proprio, ſicut ſatiſdatio procurato. eſt actus proprius perſone procurato. ꝛ non dñi, ſed inuentarium qḋ facit nomine pupilli heredis, fit alio nomine, ꝛ vt ab alia pſona, ꝛ ideo impoſſibile eſt qḋ ſit vnũ inuẽtarium, ꝛ ita de facto conſului in

43 ciuitate Peruſij. ¶ † Vltimo quero, nunquid

c heres teneatur reddere rationeꝫ[c] adminiſtrationis de male adminiſtratis, vel dilapidatis, vel neglectis ipſi fideicommiſſario vniuerſali. ꝛ dic qḋ ſic: vt. ff. ad treb. l. mulier. §. ſed enim. niſi teſtator vetuerit hanc rationem reddi: vt no. ff. de condi. ꝛ demon. l. cum tale. §. Titius. vbi eſt gloſſ. multum notabi. ꝛ menti tenenda. ꝛ non credunt hoc heredes de reſtituendo grauari poſt mortẽ: imo bonis abutuntur, ſed male faciunt: qꝛ tenentur ad intereſſe rerum deterioratarum.

a ¶ Et ideꝫ tꝫ Bal. ipſe. ĩ. l. l. ſi. §. i. vij. col. de iure delibe.

b ¶ Tu vide hic in l. ſi. §. j. in. vij. co. ĩ. de iure delib.

c ☞ Reddere rationẽ. adde bar. ĩ. l. cũ tale. §. titius. ff. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ in l. marcell⁹. in princip. in penul. qḋ. ff. ad treb. Celſus.

d ¶ Vniuerſali. Ad de qḋ not. Bal. l. l. ſi emancipati. ĩ. de colla. ꝛ in. l. qm̃ nouella. in. j. col. š. de inoffi teſta.

e ¶ Ad idem. vide Bal. in. l. ſi qua illuſtris. ĩ. ad orſ. et in. l. qui teſtamẽto. §. mulier. ff. de teſt. ꝛ ibi Jo. de imo. ꝛ Ang. ꝛ Imo. in. l. ſi lie preterito. ff. de iniuſto. teſta.

¶ Lex vigeſimaquinta.

Ex cauſa. ¶ Habens titulũ ſingularẽ, non tenetur conferre, ſi non vult vniuerſaliter ſuccedere. h. d. Cõcor. l. vl. ff. de colla. do. ꝛ. š. de inoffi. teſt. aut. vnde ſi parens. ¶ No. in. l. iſta ꝙ materia colla

d tionum non habet locum niſi in vniuerſali[d] ſucceſſore. quod not.

1 ☞ Voluntas patris, etiam ſine ſolennitate valet inter liberos.

2 Nam inter liberos ius ciuile imitatur ius gentium, vel naturale. adde nu. 3. ꝛ. 4.

5 Liberi non poſſunt inſtituere parentes, etiam iſtos in minus ſolenni voluntate.

6 Teſtator habens tres filios Petrum, Joannem, ꝛ Martinum, ita dixit: Petro filio meo prelego ꝛc.

7 Teſtes quot requirantur ad probanda indicia.

8 Doctores tholoſani allegantur per Bal. hic. 9.

10 Teſtator, idẽ notarius ſi ſit ita rudis, quod neſciat proferre verbum in ſtituo, an teſtamentum valeat.

11 Teſtator habens filium ꝛ filiã, ita dixit: filie lego quartam partem hereditatis mee, filium autem inſtituo in reliquis bonis. quid iuris.

12 Teſtis vnus quod faciat indicium, qualiter hoc intelligatur.

¶ Lex vigeſimaſexta.

Inter omnes. Diuiſio vel diſpoſitio teſtati vel inteſtati inter liberos valet etiã imperfecta. i. ſine ſolẽnitate legali. Sed ſi perſona extranei permiſcetur: quo ad extraneũ non valet. h. d. ¶ † Et not. quod iſta lex loquitur in liberis ſuis. Item in emãcipatis: ſed per. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. ĩ. de teſta. extenditur ad eos qui non ſunt ſui. nec emãcipati, vt quia volunt ſuccedere linee materne: nam quo ad lineam maternã inepta eſt emancipatio: qꝛ non habet liberos in poteſtate. Sed adhuc vlteri⁹ dicũt quidã ꝙ lex noſtra extendit ad filios naturales tm̃, ſeu baſtardos: qꝛ lex dicit ꝙ quocunq; modo põt eis dari: vel relinqui: vt. ĩ. de cõſir. tu. l. naturalibus. Ex quo enim dicit quocũq; modo, ois ſolennitas remiſſa videt. ꝛ hoc tꝫ Spe. ꝑ illã. l. in ti. de inſtru. edi. §. cõpẽdioſe. ver. quid ſi pater naturalis: allegat etiã. l. ij. ꝛ. l. hũanitatis.

2 ĩ. de nat. li. ¶ † Ad idẽ[e] facit quod inter liberos ei⁹ ciuile imitatur ius

e gentiũ ſeu naturale, ꝛ natura cõis eſt: vt. l. hos accuſare. §. omnib⁹. ff. de accu. naturali eñ reſpectu ꝛ intuitu iura mouent: vt pateri rõne litera in aut. de teſt. imperfec. poſt princ. ꝛ ſm hoc nõ eſt differẽtia quo ad ſolennitatẽ legalẽ iter legitimos ꝛ naturales tm̃, ſꝫ gl. ſed gl. que eſt in. d. l. naturalibus. nõ cõſentit in hoc, exponit eñ quocũq; mõ nõ reſpectu ſolennitatis, ſed reſpectu ipſius iudicij, ſiue ex teſtõ, ſiue ab inteſtato, ſiue inter viuos, ſiue in vltima volũtate: ſic. ff. de iure dotiũ. l. promittẽdo. in princ. ꝛ de leg. j. l. nõ quocũq; mõ. in prin. pro hoc facit: qꝛ naturalibus videtur quodãmodo relinqui ex quadã diſpenſatione legali: vt. ĩ. de naturali. liber. l. ij. ꝛ. l. humanitatis. vñ nõ debẽt cõcurrere duo ſpecialia: vnum reſpectu perſone: alterũ reſpectu ſolẽnitatis. ar. l. ij. ff. de pollici. ꝛ. l. j. de do. pmiſ. ſimile. ff. de cõdi. ꝛ demõ. l. mulieri ꝛ titio. nã. ille qui capit ex diſpẽſatione, nõ dꝫ eſſe ita priuilegiat⁹, ſicut ille qui capit ſine diſpẽſatione, ad idẽ quod no. š. de inoffi. teſt. l. ſi quando. in princ: ¶ Preterea ſi conſideras proceſſum iſtarũ legũ: iſta lex nõ loquitur niſi in ſuis ꝛ emancipatis. Itẽ. l. filij. š. eo, nõ loquit niſi in filijs, quib⁹ exheredatis datur querela: ſed naturalib⁹ nõ datur querela: nec cõtra tabulas, licet ſint exheredati, vel preteriti a linea paterna, vt legitur ꝛ nota. in. l. j. §. j. ff. de contratab. Itẽ. l. ſi cogitatiõe. š. eod. loquitur inter liberos ſucceſſibiles in vniuerſa hereditate inter quos pater aſſumit officiũ diuiſionis, magis quaꝫ officiũ collationis. Itẽ. §. ex imperfecto. nõ prorogat hanc. l. niſi ad lineam femininã. qḋ eñ ibi dicit de liberis, de iuſtis liberis intelligẽdum eſt: qꝛ priuilegium iuris ad iuſtos liberos referri debet, non ad naturales liberos: vt. ſ. de inſtit. ꝛ ſubſti. l. generaliter. §. fin. ff. de rit. nup. l. lege Jul. §. nec diſtinguitur. Placẽ. in hac. l. ſic ait in ſumma ſua, ſed ꝛ illud notãdũ eſt: quia imperfecta voluntas parentis qualiſqualis, inter quales quales filios, nõ econtra nihil valebit cum fuerit ſcripta, niſi fuerit ſubſcripta. Eſtq; hoc verũ, etiã ſi parẽs teſtm̃ perfectum facere incepit, ſed non perfecit: vt. l. hac cõſultiſſima. Porro teſtm̃ perfectũ a patre cõſcriptũ, per cõſequentiã literarũ etiã ſine omni ſubſcriptione habet effectũ: vt. ĩ. de teſta. aut. qḋ ſine ſubſcriptione. Placen. Ex eo ergo quod dicit inter

3 quales quales filios apparet qḋ etiã de naturalib⁹ intellexit. ¶ † Sed in hoc paſſu diſtingue, aut inſtituitur, vel ei relinquit a matre, vel a linea materna: ꝛ tunc valet diſpoſitio etiam minus ſolẽnis: qꝛ quãtum ad matrem naturales habẽt iura legitimorũ: vt. ff. de inoffi. teſt. l. ſi ſuſpecta. §. quoniam. ꝛ inſtit. ad orſi. §. nouiſſime. Aut inſtituitur a patre, vel linea paterna, ꝛ tunc refert, aut in teſtamento in ſcriptis, aut in nuncupatiuo. primo caſu, aut obſeruatur forma ſubſcriptionis ſm formã iſtius auth. hic poſite, ꝛ alteri⁹ aut. que incipit, quod ſine. ĩ. de teſta. ꝛ tunc valet teſtamẽtũ, licet ſolẽnitas teſtiũ nõ adijciatur, ꝛ ita loquit aut. de teſtamẽ. impe, ꝛ ita loquitur opi Placẽ. Si vero illa ſolennitas ſcripture vel ſubſcriptionis nõ adhibetur: illud teſtamentũ non valet, ſi deficit alia ciui

4 lis ſolennitas. ¶ † Secũdo vero caſu quãdo teſtamentum eſt nuncupatiuum, pleriq; doct. conſuluerunt teſtamentum non ſolenne non valere inter libero naturales. videlicet do. Thomas de curſinis do. Recuperus de ſancto miniat. domi. Fran. tigrini de Piſis domi. Angelus de amelia: ꝛ pleriq; alij doc. ꝛ ſic intellexerũt. §. ex imperfecto. q. §. venit ad ſuppletionẽ huius legis in iuſtis liberis, vel in his qui habent iura legitimorum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

timorum,non autē in naturalibus.quibus non debetur hereditas,nec debitum bonorū subsidiū in bonis patris,nec paterne linee,nec mirum si iustis liberis magis fauet:q2 in eis ius ciuile ⁊ naturale cōcurrit: vt.l. j.§.lucratiuas.j.de iponē,lucra.de scrip.lib.x. Preterea isti possunt appellari extranei:q2 quantū ad testatorē non obtinēt iura cognitionis:vt
5 ff.vnde cog.l.si spurius.⁊.l. hac parte. ¶† Preterea liberi nō possunt instituere parentes[a],etiam iustos in minus solenni voluntate:vt.l.hac consultissima.§.si quis autem,⁊ tamē certum est qd plus fauoris debetur parētibus legitimis,ꝙ filijs bastardis:vt.j. de natu.lib.aut.lz.⁊.ff. de inoff.testa.l.nam ⁊ si parentibus.in prin.Ex quibus probabiliter cōcludi videtur dispositionez minus solennem paternam inter naturales tantum non sufficere de iure ciuili:q2 super hoc sunt diuerse opiniones diuersorum.⁊ aliter non determino.sz tu collige ex predictis illud quod
6 plus placet.¶† Sed hic quero.pater habebat plures filios legitimos ⁊ naturales: Pe.a Joannem,⁊ Martinum.veniens ad mortē dixit ita, Petro filio meo prelego.x. Item cum vellet prosequi testamentū expirauit,vel obmutuit,modo queritur nunquid iste Petrus ab intestato cum fratribus succedens debeat habere istud prelegatum. ⁊ eandez,q. formo in testamento in scriptis si apparet scriptura,sed imperfecta.⁊ videtur ꝙ valeat:q2 vtile per inutile nō vitiat:vt.j.de testa,l. Jubemus. vbi est expressum in testamento:etiam in institutione heredis.contrarium est verum,nam duplex est perfectio,vna est quo ad ordinationem testamenti incompleti:alia est:q2 testamentum nō est solenne.prima imperfectio totū habet vitiare:vt.ff.de lega.ij.l.fideicōmissa.§.j.⁊ ibi no. ff.de test.l.si qui.⁊.l.ex ea scriptura.de test.militis.l.Lucius.ad hoc.j.de fide instru.l.contractus.istud enim testamentum nō est factum: sz erat in fieri.non ob.hec lex:q2 intelligit de imperfectione respectu solēnitatis circa testamentum requisite.nō de imperfectiōe consensus. ⁊ hoc est
7 multū no.fz Guil.de cug.hic: ¶† Sed vlterius quero.dicit hic ꝙ sufficiunt indicia.quero,ad probanda indicia quo testes requirant. Respō-
b det glo.qd ibi requirūtur duo testes[b]:q2 indicia nō possunt probari per pauciores testes ꝙ per duos,ita determinat gl.hic no. Sed aduerte:q2 hic loquimur de iudicio.i.de directa probatione voluntatis testatoris, vel de presumptiua.arg.ff.de leg.ij.l.cū proponebatur,ita quod duo testes sufficiant ad directam probationem ⁊ ad indirectam. ⁊ vide qd no. j.de impub.⁊ alijs substi.l.precibus.in glo.parua.que incipit,imo ex ta
c cita.sed alibi assumuntur indicia[c] pro quibusdam adminiculis.⁊ circunstantijs verisibilib9,⁊ pbabilibus:vt.j.de questio.l.milites.§.oportet. adminicula.autē quandoqꝫ dicūtur vehemētia indicia:vt extra de suc
8 cel.ab intesta.c.cum dilectis. ¶† Ultimo quero.pater habēs duos filios,dixit ita: Margarite filie mee relinquo fundū vltra dotez suā. Petrum autem filium meum vniuersalem heredem instituo. mortuo testatore ista filia dicit testamentum nullum:q2 non fuit relictuz iure institutionis.sed Petrus vult probare quod intentio patris fuit eam instituere in dote,⁊ in illo fundo,⁊ non est dubium quod potest hoc probare per duos testes,etiam nō rogatos,⁊ etiam mulieres:vt no.in.d.aut.qd sine.⁊.j.de codicil.l.fi.§.in omni.sed ponamus qd hoc non pōt probare nūquid presumitur in dubio quod pater voluerit relinquere filie iure in
9 stitutionis. ¶† Super hoc dicunt docto. tholosani qd quando verbuz relinquo,ascribitur in persona eius qui de necessitate debet institui,qd tunc institutionem operetur.arg.eius. ꝙ no.in.l.si quis priore.ff.ad trebel.⁊ in aut.de here.⁊ fal.§.j.⁊ in aut.de eccl.tit.§.si quis autem pro redemptione.⁊ in aut.vt cum de appell.cog.§.ceteruz.nam cum hoc verbum relinquo,sit aptum institutioni.debet interpretari vt testamentuz valeat.arg.l.In ambiguo.de reb.dub.⁊ qd no.Ja.de are. ff. de hered.
10 insti.l.illa institutio. ¶† Quid enim si testator est ita rudis[d],ꝙ nesciat
d proferre verbū instituo,vel notarius est ita rudis,quod nesciat hoc verbum opponere:cuius significationem nō nouit:vt.s.eo.l.quoties. ⁊ ibi no.iniquum enim est qd testamentum non valeat,cuz intentio generalis testatoris hec est:vt videat velle testari, ita qd valeat:vt.ff. de mili. testa.l.si miles qui destinauerat. Sol.dico. ꝙ de iure ciuili.nō valet:vt. ff.de here.insti.l.his verbis.in prin.quia verbū relinquo quādo adijcitur particularitati speciei,vel quantitati:⁊ est verbū obliquū.⁊ ideo dicta filia nō inuenitur instituta,sed preterita sed de equitate canonica dico ꝙ valet testamentum:quia interpretatur relictum iure institutionis ⁊ extra de test.c. Raynutius.vbi est tex.quod dictum testamētū valeat, nō diuinādo in prin.illius.c.⁊ hoc ibi tenet Abb.licet Jo.And.super verbo,relinquens.subaudiat,⁊ heredem instituens.sed dico ꝙ non est necesse supplere:nec pertinet ad Joā. And.supplere in facto: q2 ibi recitatur ordinatio testamenti,vnde de equitate canonica dico dictum testa-
e mentum[e] valere.⁊ secundum hoc ille casus alibi non reperitur. ¶† Ul
11 timo quero pater habēs filium ⁊ filiam,dixit ita:filie lego quartam partem hereditatis.filiū autez instituo in reliquis bonis.mortuus est testator pater:filia dicit testamentum nullum eo quod non est instituta,sed legataria,queritur quid iuris:⁊ videtur quod ista filia dicat testamentum:quia verbum lego,non est aptum institutioni: imo est verbuz obliquum:vt patet.j.de lega.⁊.ff.de.leg.j.ij.⁊.iij.⁊.per totū. In contrariuz videtur quia verbum lego,aptatur institutioni heredis:vt.ff.de verborum significa.l.verbis.legis, Solu.dico ꝙ dictū testamentum valet: quia verbum lego,appositum respectu quote vel tote principaliter cōsequende.operat heredis institutionem. ¶ Secundo est casus expressus et singularis extra de testamen.c. Raynaldus.⁊ quod ibi no,super verbo legauit. Ex quo infero quod si testator dixit ita:si filius meus in pupillari etate decesserit,hereditatem meam titio lego:quod iste Titius sit pupillariter substitutus.⁊ adde quod not. Bar. in.l.Centurio. ff. de vulga.substitu. ⁊ quod dixi
12 s.de sacrosan.eccle.l.fin. ¶† Extra Barto,hic no.quod id quod hic dicitur, quod vnus testis facit iudicium,⁊ semiplenam probationem:vt.l. admonendi.ff. de iureiurād.⁊.l.in bone fidei.j.de rebus credito.⁊ nota in.l. si quis.j.ad legem iuliam maiesta.est verum,quando vnus testis deponit recte de ipso maleficio, sed si deponeret de indicio ad aliquod maleficium:tunc debet probari illud indicium per duos testes:vt hac gloss.⁊ sic si vnus testis deponat de vno indicio: nihil probat.sed debet probari per duos testes
r vt dictum[f] est Barto.concor. Innocen.extra de verborum significatione.c. sicut. vbi ipse sic ait. nos dicimus quod leuia signa sufficiunt ad presumendū aliquem hereticum,sed illa signa oportet plene probari fm Inno.quod est no.dignuz: ⁊ menti tenendum.

¶ Communi diuidundo. Rubrica.

1 ☞ Consors vel socius, potest vendere partem suam altero non requisito.
2 Res si non potest commode diuidi, adiudicatur alteri parti.3.
4 Alienatio est prohibita in iudicio communi diuidundo post litem contestatam.⁊.nu.5.6.
7 Papa si mandauit canonicis sancti Laurentij vt me recipiant in canonicum,si interim dum hoc peto ista prebenda alteri conferatur,an valeat collatio.
8 Uitium litigiosi, an inficiat consensum litigantium,vt non possint compromittere, vel amicabiliter diuidere.

¶ Lex prima.

FRater tuus. Diuisio debet[g] peti cōtra domini successorem.non cōtra alienantez.⁊ post lit. contesta.in iudicio diuisorio neuter consortum potest partem suam alienare.h.d.⁊ est hec lex nota. Et diuiditur in tres partes. nā in prima parte permittit alienationem. In secunda ordinat libelli fundationem. In tertia parte prohibet alienationem post lit.contesta.secunda ibi, sed aduersus.tertia ibi, hoc videlicet. Uel sic Primo permittit.secundo actorem ⁊ iudicez instruit. tertio prohibet partes patet. In tex.viceris.ille in licitatione vincit,qui plus offert, Quot modis autem dicatur quis plus vel minus offerre, die ꝙ tot modis dicitur plus vel minus: vt.ff. de in diem adiect.lege,vbi autem.§.finali. ¶† Nota pri
h mo[h] ꝙ vnus consortum altero irrequisito potest vendere partem suam, concordat.j. de consmay.in authen.nouissima.coluz.xvj.versic.quid autem si grossus.s.de inofficio.testa.Celsus.

a ¶ Parentes,dixi post Bal.in.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.hic allega.⁊ Bald.in.l.hac consultissima.§.si quis autem. ⁊ Salice. hic et Specu.in titu.de instrumē.edi.§.compendiose:ver quid si filius.in.vltima colum.⁊ Bal.in.d.l.si qua illustris.j.ad orfi.⁊ facit.l.scripto.infi. ff.vnde li.

b ☞ Duo testes.adde Bar.in.l.maritus.ff.de questio. Jo.imo.in.l.cū proponebatur.ff.de lega.ij. Alex.de imolla.in.l.fi.ff.de questiōi.vbi dicit post Jo.de imo. vbi.s. quod quādo ex cōiectura vel indicijs surgit plena pbatio,ꝙ ad illud indicium tot testes requirunt quot ad negotium p incipale: sed qñ pbās factum,facit indiciū,duo sufficiunt qui probēt indirecte:vt not.gl.in al leg.l. cuz propone batur.⁊ Imo in.c. sicut.extra de simo. et Ant.de cana.in tracta.tormē.q.xj. prin.quod intellige,si duo testes directe nō pbent super crimine,sed super iudicio criminis,fm istum cōsi. suo incipit. in xpi noie amē.an mandatarius.Et an si testis vnus probet vnū indicium ⁊ alter aliud,an cōiungant:vide Alexā. cōsi. clxxix. vol.ij. ⁊ cōsi.xj. vol.iiij.⁊ in prealle.l.fi.s.ff. de qstioni.Celsus.

e ¶ Indicia. Quid sit adminiculū,cōiectura,i dicium ar. verisimile ⁊c.vide Bal. i.l. ea quidē in.j.col.j.de accu.

o ☞ Est ita rudis. Adde istuz in.l.si cū ante.j.de do. ante nu. vbi dicit testamētū valere in quo filius instituitur iure restitutionis:q2 ppter ruditatē notarij,aut testatoris interpretatur.i.iure istitutiōis.ita no.l. gl. in.l.fi.j.de fideius. Alexā.i.l.j.§.j.ff. quod cuiusqꝫ vniuer.not.⁊ Jason

e ¶ Testamentum. Uide Bald.in authen.ex causa.in vltima colum.j. de lib.prete.

f ☞ Per duos testes. Adde quod not. in aposto.ad istum.s.eodem ad l.Aliuz.quem.mune.vij.in versicu.duo testes.vbi plene discussi hūc articulum,Celsus.

g ¶ Diuisio debet.ita tenet Bal.in authenti.litigiosa.in delictis. Andreas Barbat.

h ¶ No.primo. Adde Bal.in rub.j.res inter alios ac.in.j.colū.tin.l.du